

Έτος Γ'.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1875.

Φυλ. ΙΑ'.

ΛΟΓΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΥΠΟ Γ. ΒΟΝΤΖΙΔΟΥ

τῆν 5 Ὀκτωβρίου 1875 κατὰ τὴν ἐπέτειον
τοῦ Φιλελευθέρου Σολλόγου
Ὁμήρου ἑορτῆς.

Σεβασμιότατοι ἱεράρχαι! Φιλόμουσοι
δημηγυρίαι!

Ἀγομένων σήμερον τῶν Ὁμηρείων, ἧτοι
τῆς ἐπετείου τοῦ συλλόγου Ὁμήρου ἑορτῆς,
καὶ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἐντειλαμέ-
νου μοι, ὡς ἐνὶ τῶν μελῶν αὐτοῦ, ἵνα τὸν
νενομισμένον πανηγυρικὸν εἶπω, ὁμολογῶ
ὅτι ἐπὶ πολὺ ἐδίστασα ἂν πρέπη ν' ἀναδε-
χθῶ ἐντολὴν ὑπερβαίνουσαν τὰς δυνάμεις
μου, ἐντολὴν, ἣν ἄλλοι ἄλλοτε πολλῶ ἐ-
μοῦ κάρρονες ἀναδεξάμενοι λίαν ἐπιτυχῶς
καὶ εὐδοκίμως διεξήγαγον. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους
ἀποβλέψας εἰς τὴν εὐμένειαν τοῦ σεβαστοῦ

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΙΑ'.)

μοι ἀκροατηρίου ἐνεθάρρῃσα καὶ ἀπεράσισα
ν' ἀναδεχθῶ τὴν ἐντολὴν ταύτην καὶ ἐκτε-
λέσω κατὰ δύναμιν καὶ κατὰ τὰ ἐνόητα μοι
βοηθήματα. Ὁμηρικῆς δ' ἐν γένει ὑποθέσεως
κατὰ τὸ ἐπικρατήσαν ἔθος προβληθεῖστος
μοι, ἐκ τῶν πολλῶν περὶ Ὁμήρου ὑποθέ-
σεων λόγου ἐξελεξάμην τὴν ἐξῆς: «Ὅτι τὰ
ὁμηρικὰ ποιήματά εἰσιν ἀρχὴ καὶ πηγὴ ἀ-
πάσης τῆς ἑλληνικῆς γραμματολογίας.»
Καὶ πρῶτον μὲν θέλω πραγματευθῆ περὶ τῆς
ὑποθέσεως ταύτης γενικώτερον, πειρώμενος
ἀποδείξαι τὸ ἀληθές αὐτῆς διὰ μαρτυριῶν
ἀνδρῶν ἡμετέρων τε καὶ ἀλλογενῶν, ὧν τὸ
κύριον ἀναμφισβήτητον, εἶτα δὲ θέλω ἔλθῃ
καὶ εἰς τινὰ εἶδη τῆς Ἑλληνικῆς γραμματο-
λογίας καὶ οὕτως εἰπεῖν εἰς αὐτὰ τὰ πράγ-
ματα, ἐξετάζων τὸν Ὁμηρον ὡς ἱστορικόν,
γεωγράφον καὶ πρὸ πάντων ὡς ρήτορα. θέλω
δὲ περιορισθῆ εἰς ταῦτα μόνον τὰ εἶδη τοῦ
λόγου, διότι ὁ μετρημένος μοι χρόνος δὲν
μοι ἐπιτρέπει νὰ ἐκταθῶ εἰς πάντα. Ἐπι-
σφραγίσω δὲ τὸν λόγον διὰ τῆς ἀποθεώσε-
ως τοῦ Ὁμήρου.

Εὐθύς, Κύριοι, ἅμα τεθέντος τοῦ θέματος «ὅτι τὰ ὁμηρικὰ ποιήματά εἰσιν ἀρχὴ καὶ πηγὴ ἀπάσης τῆς Ἑλλ. γραμματολογίας» γεννᾶται τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: Πρὸ τοῦ Ὁμήρου λοιπὸν οὐδεὶς ποιητὴς καὶ συγγραφεὺς Ἑλλήνων ὑπῆρξε; Ναί, ἀποκρινόμεθα, πολλοὶ ποιηταὶ ὑπῆρξαν πρὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα ἄσματα ἄθλους θεῶν καὶ ἥρώων ἄδοντα· διότι ὁ Ὁμηρος περὶ Ἀχιλλέως π. χ. Νέστορος, Διαμήδους καὶ ἄλλων προσώπων ποιεῖται τὸν λόγον ὡς περὶ ἥρώων, ὧν ἡ καταγωγὴ καὶ πᾶσαι αἱ πράξεις γνωσταὶ εἰσιν· ἄρα πρὸ τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν προϋποτίθενται ἄλλα ποιήματα σαφηνίζοντα τὸν σκοπὸν αὐτῶν εἰς τοὺς συγχρόνους ἀκροατάς. Δὲν εἶναι λοιπὸν καθ' ὁλοκληρίαν ἀληθὲς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὁ ῥωμαῖος Πατέρκυλος λέγει· ὅτι δηλ. «οὗτε πρὸ Ὁμήρου ὑπῆρξέ τις, τὸν ὅποιον ἐκεῖνος ἐμιμήθη, οὔτε μετ' ἐκεῖνόν τις, ὅστις ἠδυνήθη νὰ μιμηθῆ αὐτόν.» Μεθ' Ὁμηρον μὲν οὐδεὶς τῶ ὄντι ὑπῆρξεν ἄξιος ἐκείνου μιμητῆς· πρὸ Ὁμήρου ὅμως ὑπῆρξαν ποιηταὶ, οὗς ἐκεῖνος ἐμιμήθη. Πρώτη ἐστὶ τῶ ἐπους ὑπῆρξεν ἡ περὶ τὸν Ὀλύμπου Πιερίαν καὶ ὁ Ἑλικῶν. Τὰ δὲ πρῶτα τῆς Πιερίας καὶ τοῦ Ἑλικῶνος ἐπη προήχθησαν μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν ἀοιδῶν τοῦ ἠρωϊκοῦ αἰῶνος· ἐκ τούτων δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου ἀνεβλάστησαν τὰ εὐωδέστατα ἄνθη τῆς ἐπικῆς τέχνης τὰ μέχρι τοῦδε θαυμαστά. Κατὰ τινὰς μυθογράφους ὁ Ὁμηρος κατάγεται ἐξ Ὀρφείως, Μουσαίου, Λίνου, Εὐμόλπου καὶ ἄλλων τῆς Πιερίας ἀοιδῶν· ἂν δὲ τούτο ᾖ μῦθος, τὸ ὕφος ὅμως καὶ οἱ ἄλλοι χαρακτηριστῆρες τοῦ ἀρχαίου ἐπους μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἐκ τῶν ἀοιδῶν τούτων καταγωγῆς τῆς ἐπικῆς τέχνης. Τούτους λοιπὸν τοὺς ἀοιδούς ὡς ὑποδείγματα ὁ Ὁμηρος ἔχων καὶ ἐκ τῶν ἀσμάτων ἢ ποιημάτων τούτων πρῶτον ὠφελήθει, δεῦτερον δὲ ἐκ τῆς περὶ τὴν ποίησιν συντόνου κατὰ τὸν αἰῶνα τούτον ἀσκήσεως, τρίτον ἐκ τῶν ἠθῶν, τῆς γλώσσης καὶ τῆς ὀρθοκείας, πρὸς δὲ τούτοις ἐκ τῆς ἰδίας μεγαλοφυΐας βοθηόμενος καὶ ἐν τῶ ποιητικῶ τῆς Ἰωνίας οὐρανῶ τὰ

ποιήματα αὐτοῦ ποιῶν, ἐμελλε βέβαια νὰ καταστῆ ὁ ἀριστος τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ τῶν μετ' αὐτὸν ποιητῶν, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα τῆς τύχης, καὶ νὰ ποιῆσιν τὰ περίφημα αὐτοῦ ποιήματα, τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν, τὰ ὅποια, ἐπειδὴ πάντα τὰ πρὸ αὐτῶν ἀπόλωντο, ὡς ἀρχαιότατα καὶ τελειότατα διδάγματα θεωροῦνται· διότι ἐκ τούτων ὡς ἐξ Ὀκεανοῦ οὐ μόνον ποιηταὶ, ἀλλὰ καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες καὶ γραμματικοὶ καὶ ἱστορικοὶ καὶ γεωγράφοι καὶ καλλιτέχναι τὰ πρῶτα τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας ἠρύσαντο νάματα· ἄρα ἔξ Ὀκεανοῦ μὲν γὰρ (λέγει ὁ Ὁμηρικώτατος Θεσσαλονίκης ἀρχιεπίσκοπος Εὐστάθιος) ποταμοὶ πάντες, πηγαὶ πᾶσαι, φρέατα πάντα κατὰ τὸν πάλαι λόγον· ἐξ Ὁμήρου δὲ, εἰ καὶ μὴ πᾶσα, πολλὴ γοῦν παρεισέφρυσσε τοῖς σοφοῖς λόγου ἐπιρροή. Οὐδεὶς γοῦν οὔτε τῶν τὰ ἄνω περιεργαζομένων, οὔτε τῶν περὶ φύσιν, οὔτε τῶν περὶ ἦθος, οὔθ' ἀπλῶς τῶν περὶ λόγους ἐξωτερικοῦς, ὁποῖους ἂν εἴποι τις, παρήλθε τὴν Ὁμηρικὴν σκηνὴν ἀξεναγωγῆτος, ἀλλὰ πάντες παρ' αὐτῶν κατέλυσαν, οἱ μὲν ὡς καὶ διάγειν παρ' αὐτῶν μέχρι τέλους καὶ τῶν αὐτοῦ συσταίων ἀποτρέφεσθαι, οἱ δὲ ὥστε χρεῖαν ἀποπλησάσθαι τινὰ καὶ συνεισενεγκεῖν ἐξ αὐτοῦ τῶ λόγῳ τι χρήσιμον· ἐν οἷς καὶ ἡ Πυθία πολλοὺς τῶν χρησμῶν πρὸς Ὁμηρικὴν μέθοδον ἀποξέουσα. Φιλόσοφοι περὶ αὐτόν. ῥήτορες περὶ αὐτόν. γραμματικοὶ δ' οὐκ ἄλλως εἰς τέλος εἰμὴ δι' αὐτόν. Ὅσοι δὲ μετ' αὐτόν ποιηταὶ, οὐκ ἔστιν ὅς ἐξω τι τῶν αὐτοῦ μεθόδων τεχνάζεται, μιμούμενος, περιποιῶν, πάντα ποιῶν, δι' ὧν ὁμηρίζειν δυνήσεται. Ἄγουσιν αὐτόν καὶ Γεωγράφοι διὰ ζήλου πολλοῦ καὶ θαύματος. Ὁ περὶ τὴν Ἀσκληπιαδῶν δίκαιον καὶ τὰ τραύματα ἐρανίζεται καὶ αὐτὸς ἐκείθεν ἀγαθὰ. Ἐφέλκεται τὸ πρᾶγμα καὶ βασιλεῖς. καὶ μαρτυρεῖ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, κειμήλιον εἶτε ἐφόδιον καὶ ἐν αὐταῖς μάχαις τὴν ὁμηρικὴν βίβλον ἐπαγόμενος, καὶ τὴν κεφαλὴν, ὅτε ὑπνοῦν δέοι, ἐπαπαύων αὐτῆ, ἵνα τάχα μηδὲ ἐν ὕπνοις,

εἶη εὐδνειρος. Καὶ ἔστιν ἀληθῶς βασιλικὸν πρᾶγμα ἢ Ὁμήρου ποίησις καὶ μάλιστα ἢ Ἰλιάς. Ἡ Ἰλιάς πηγὴ παντός καλοῦ ἐστὶ, δραματικώτερον μὲν σχηματιζομένη διὰ τῆς μονοειδοῦς μὲν πολυπροσώπου δὲ ἀφηγήσεως, γέμουσα δὲ μυρίων ὧν ἂν τις εἴποι κελῶν, φιλοσοφίας, ῥητορείας, στρατηγικῆς εὐτεχνίας, διδασκαλίας τῆς περὶ ἠθικῶν ἀρετῶν, τεχνῶν ὅλων παντοίων καὶ ἐπιστημῶν. κλπ. Ταῦτα λέγει ὁ Εὐστάθιος ἐν τῶ εἰς Ἰλιάδα προοίμιῳ αὐτοῦ.

Τὸ ἀξιοσημείωτον ἐνταῦθα εἶναι ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ τὸν στέφανον αὐτοῦ πλέκων Εὐστάθιος ἐκ τοῦ ἀειθαλοῦς ἐκείνου λειμῶνος ἐδρεψε τὰ ἄνθη, δι' ὧν καταστρέφει αὐτόν· διότι τὴν ἀνωτέρω μεταφορὰν αὐτοῦ «Ἐξ Ὀκεανοῦ ποταμοὶ πάντες, πηγαὶ πᾶσαι κλπ.» δανείζεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ ὁμιλοῦντος ἐν τῶ προσώπῳ τοῦ Ἀχιλλέως περὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ Διὸς καὶ λέγοντος, ὅτι μὲ τὸν Δία οὐδὲ ὁ Ἀχελῷος ποταμὸς ἰσοφρίζει, καὶ

«Οὐδὲ βαθυρρέιται μέγα σθένος Ὀκεανοῖο, ἐξ οὐ περ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα, καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρέατα μακρὰ νά-
[οῦσιν.]» (1)

Μήπως πρὸ τοῦ Εὐσταθίου Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς δὲν ἐπραξε τὸ αὐτὸ ἐγκωμιάζων τὸν Ὁμηρον διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων· Κορυφὴ μὲν οὖν ἀπάντων καὶ σκοπὸς, ἐξ οὐ πως πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα καὶ πᾶσαι κρῆναι,

δικαίως ἂν Ὁμηρος λέγοιτο. (2)

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ μεγάλου τῆς Θεσσαλονίκης ἀρχιεπισκόπου πᾶς τις πείθεται ὅτι οὐ μόνον οἱ κυκλικοὶ λεγόμενοι ποιηταὶ, οἱ εὐθύς μετὰ τὸν Ὁμηρον ἀμύσαντες, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἄλλα εἶδη τῆς ποιήσεως, ἢ τε φιλοσοφία καὶ ἡ καλλιλογία καὶ ἡ καλλιτεχνία καὶ ἡ ἱστορία καὶ ἡ γεωγραφία ἐξ Ὁμήρου ἐπήγασαν, ὡς ἐκ ποτα-

(1) Ἰλιάδ. Φ. 495. (2) Διονσ. Ἀλικαρν. ἐν τῶ περὶ Συνθ. ὄνομ. Τμ. 24. σελ. 370. Κοινῆς εἶτε μέσης συνθέσεως χαρακτήρ. Ἐκδ. Shaffer.

μοῦ βαθυρρέου πολλοὶ διακλαδισθέντες ῥύακες. Ὅθεν εὐλόγως ὁ Ὁμηριστῆς Ἀνδρέσιος λέγει «Μόνος ὁ Ὁμηρος ἀρκεῖ νὰ δοξάσῃ ἐν ἔθνος καὶ προγράψῃ τοὺς κανόνας τῆς ποιήσεως, τῆς ῥητορικῆς καὶ πάντων τῶν εἰδῶν τοῦ λόγου. Ὁ δὲ L. Egger ἐν τῶ συγγράμματι αὐτοῦ τὸ ἐπιγραφόμενῳ «Mémoires de Littérature ancienne» ἔχει «ὑπομνήματα τῆς ἀρχαίας γραμματολογίας» περὶ τῆς ἐξ Ὁμήρου παιδεύσεως τῶν Ἑλλήνων λόγον ποιούμενος λέγει ὅτι τοιαῦτα ποιήματα ἐξάπαντος ἔπρεπε νὰ γενήσῃσι Μιλτιάδην καὶ Φειδίαν καὶ Σοφοκλέα καὶ Δημοσθένην. Ζωηροτέραν δὲ ὑπ' αὐτοῦ εἰκόνα τῶν Ὁμηρικῶν ποιημάτων παραθέτομεν μεταφράσαντες τὰ ἐξῆς· «Ὁ Ὁμηρος, ὡς ἐρρέθη πολλάκις, εἶναι διὰ τοὺς Ἑλληνας ὅ,τι ἡ Ἁγία Γραφή διὰ τοὺς Χριστιανούς... Ἐνταῦθα εὐρίσκονται τὰ πρῶτα παραδείγματα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἢ ἀρχὴ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἱατρικῆς καὶ τῶν μαθηματικῶν. Ἐνταῦθα εὐρίσκειται ὁλόκληρος ἡ ἱστορία τῶν ἠρωϊκῶν χρόνων προβαίνουσα μέχρι προφητειῶν τινῶν περὶ τοῦ μέλλοντος. Ἀπὸ Πλάτωνος μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Βυζαντινῆς φιλολογίας συνεχῶς ἐπεκαλέσαντο αὐτὸν ὡς μάρτυρα, ἐμιμήθησαν, ἐσχολίασαν φιλοτίμως· οἱ φιλόσοφοι, οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ῥήτορες· ἐνίοτε μάλιστα οἱ Χριστιανοὶ ῥήτορες. Ὡστε ἐὰν ἡ Ἰλιάς καὶ Ὀδύσεια ἀπόλλυντο, ἠδύνατο σχεδὸν ν' ἀνεύρη τις ταῦτα τὰ δύο ποιήματα, ἐκ τῶς διατάξεως αὐτῶν, διὰ τῶν μαρτυριῶν τῶν διεσπαρμένων εἰς τοὺς ἄλλους συγγραφείς, Ἑλληνας καὶ Λατίνους.»

Καὶ ὁ Σιατωβριανὸς ἐν τινι πραγματείᾳ αὐτοῦ λέγει περὶ Ὁμήρου τὰ ἐξῆς· «Ὁ Ὁμηρος ἐγονιμοποίησε τὴν ἀρχαιότητα· ὁ Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς, Εὐριπίδης, Ἀριστοφάνης, Ὀράτιος, Βιργίλιος, εἶναι τέκνα του.» Ταῦτα μὲν λέγει ὁ Σιατωβριανὸς· ἡμεῖς δὲ προσθέτομεν ὅτι ὁ πρῶτος ἐκ τούτων, ὁ Αἰσχύλος, ἔλεγε τὰς τραγωδίας αὐτοῦ ψιχία τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν.

Ἀλλὰ μόνον τὴν ἀρχαιότητα ἐγονιμο-

ποίησεν ὁ Ὀμηρος; Μήπως τὰ τῶν νεωτέρων ἔθνων ἐπικά ποιήματα κατὰ τὰ Ὀμηρικὰ πρότυπα δὲν ἐσχεδιάσθησαν καὶ συνετάχθησαν, ὡς ἡ παραβολὴ αὐτῶν πρὸς ἐκεῖνα μαρτυρεῖ κατὰ τὴν ὁμόφωνον τῶν φιλολόγων μαρτυρίαν; Περὶ τούτου αὐτὸς ὁ Γάλλος Σιατωβριανὸν ἐν τῷ περὶ τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων μεταπολιτευσῶν δοκιμῷ αὐτοῦ βραχύτατα μὲν ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἐμφάσεως λέγει τὰ ἐξῆς: «Ὁ Ὀμηρος ἔδωκε τὸν Βιργίλιον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν καὶ τὸν Τάσσον εἰς τὴν νέαν, τὸν Λαμοῦνον εἰς τὴν Πορτογαλίαν, τὸν Ἐρκίλαν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τὸν Μίλτωνον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὸν Βολταῖρον εἰς τὴν Γαλλίαν, τὸν Κλοπστάκ εἰς τὴν Γερμανίαν. δὲν ἔχει ἀνάγκη τῶν ἐπαίνων μου.» *Chateaubriand Essai sur les Révolutions anciennes et modernes. Livre premier. Chap. XIX.* Ἄλλοι δὲ πάλιν ἐκ τῶν περὶ τῶν Ὀμηρῶν ἀσχολουμένων Εὐρωπαϊῶν ἀποδεικνύουσι διὰ πολλῶν παραδειγμάτων ὅτι καὶ τὰ ἐπεισόδια καὶ τὰ ἱστορικά αὐτοῦ μέρη πιστῶς ἀπεμιμήθησαν οἱ τὸν Ὀμηρὸν ἀπομιμηθέντες νεώτεροι ἐπικοί ποιηταί.

Καὶ ταῦτα μὲν γενικώτερον περὶ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων ὡς ἀρχῆς καὶ πηγῆς ἀπάσης τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας. Ἦδη δὲ μεταβαίνομεν εἰς τὰ καθέκαστα καὶ πρὸς τὸν θέλω ἐξετάσει τὸν Ὀμηρὸν ὡς ἱστορικὸν τοῦ ἠρωϊκοῦ αἰῶνος.

Παραλείποντες πάντας τοὺς ἄλλους ἱστορικοὺς παρατηροῦμεν ὅτι οἱ δύο κορυφαῖοι τῶν ἱστορικῶν, ὁ Ἡρόδοτος καὶ Θουκυδίδης, εἶναι τέκνα τοῦ Ὀμήρου. Καὶ περὶ μὲν τοῦ Ἡροδότου μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ Λογγίνος, ὁ ὁποῖος τοὺς ζῆλωτάς τοῦ Ὀμήρου ἀπαριθμῶν πρῶτιστον καταλέγει τὸν Ἡρόδοτον λέγων: «Μόνος Ἡρόδοτος Ὀμηρικώτατος ἐγένετο; Στρησίχορος ἔτι πρῶτερον» ὅτε Ἀρχίλοχος, πάντων δὲ τούτων μάλιστα ὁ Πλάτων ἀπὸ τοῦ Ὀμηρικοῦ ἐκείνου νάματος εἰς αὐτὸν μυρίας ὄσας παρατροπὰς παροχετεύσασκενος: ἔστι δ' οὐ κλοπὴ τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ὡς ἀπὸ καλῶν

ἠθῶν ἢ πλασμάτων ἀποτύπωσις. (1) Κατὰ τὸν ὄντι τί ἄλλο εἶναι αἱ τοῦ Ἡροδότου Μούσαι εἰμὴ ἔπος Ὀμηρικὸν ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ; Ὁ δὲ Θουκυδίδης ἐν τῷ προοιμίῳ αὐτοῦ, περὶ τῆς ἀρχαίας καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος λόγον ποιούμενος, πολλὰκις ἐπικαλεῖται τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ὀμήρου ὡς ἱστορικοῦ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων χρόνων. καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὀνομάτων «Ἑλλὰς καὶ Ἑλλήνες» ὅτι δὲν ὑπῆρχον ἀνεκὰθεν ὡς γενικά τῆς χώρας καὶ τοῦ ἔθνους, τεκμήριον μεταχειρίζεται τοὺς λόγους τοῦ Ὀμήρου λέγων: «τεκμηριῶ δὲ μάλιστα Ὀμηρος» πολλῶ γὰρ ὕστερον ἔτι καὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος οὐδαμοῦ τοὺς ζῦμπαντας ὀνόμασεν οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος, αἵπερ καὶ πρῶτοι Ἑλλήνες ἦσαν, Δαναοὺς δὲ ἐν τοῖς ἔπεισι καὶ Ἀργεῖους καὶ Ἀχαιοὺς ἀνακαλεῖ. κτλ. (2) Καὶ πάλιν κατωτέρω περὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀμιλῶν λέγει: «φαίνεται γὰρ (3) Ἀγαμέμνων» ναυσί τε πλείσταις αὐτὸς ἀφικόμενος καὶ Ἀρκάοι προσπικρασθῶν, ὡς Ὀμηρος τοῦτο δεδήλωκε» κτλ. (3) καὶ πάλιν περὶ τῆς Τρωϊκῆς στρατείας λέγει ἀλλαχοῦ: «νομίζειν δὲ τὴν στρατείαν ἐκείνην μεγίστην μὲν γενέσθαι τῶν πρὸ αὐτῆς, λειπομένην δὲ τῶν νῦν, τῇ Ὀμήρου αὐ ποιήσει εἴ τι χρὴ κἀνταῦθα πιστεύειν, ἢν εἰκόσ ἐπὶ τὸ μείζον μὲν ποιητὴν ὄντα κοσμήσαι, ὅμως δὲ φαίνεται καὶ οὕτως ἐνδεεστερά.» (4) Καὶ ταῦτα μὲν περὶ Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου. Ὁ δὲ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Βίου καὶ Ποιήσεως Ὀμήρου λόγῳ αὐτοῦ ἐξετάζων τὸν Ὀμηρὸν ὡς ἱστορικὸν λέγει τὰ ἐξῆς: «ὁ μὲν δὲ ἱστορικός ἐστὶν ὁ τῶν γεγονότων πραγμάτων ἔχων διήγησιν πάσης δὲ διηγήσεως ἀφορμαὶ γίνονται πρόσωπον, αἰτία, χρόνος, τόπος, ὄργανον, πρᾶξις, τρόπος, πάθος, καὶ οὐδὲν τούτων ἔξω ἐν ἱστορίᾳ περιέχει οὐδεμία διήγησις: οὕτως ἐστὶ

(1) Λογγ. ἐν τῷ περὶ ὕψους. σελ. 54. ἐκδ. Βασιλείου. (2) Θουκυδ. Βιβλ. Α. κεφ. 3. § 3. (3) Θουκυδ. Βιβλ. Α. κεφ. Θ. § 40. (4) Βιβλ. Α. κεφ. 40. § 3.

παρὰ τῷ ποιητῇ πολλὰ πρᾶγματα ὡς γεγονότα ἢ ὡς ὄντα διαγουμένῳ ἐπίστευε δὲ καὶ ἐν ἐκάστῳ τούτων διηγήσεις εὐρεῖν ἔστι.» Ταῦτα λέγει ὁ Πλούταρχος περὶ Ὀμ. ὡς ἱστορικοῦ, διὰ πολλῶν παραδειγμάτων ἀποδεικνύων. Ἀλλὰ καὶ ὁ τὸν βίον αὐτοῦ ἔλον εἰς τὴν μελέτην τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων διανύσας κλεινὸς Εὐστάθιος πρὸς τοὺς ἄλλοις, τὰ ὅποια εἶδομεν ἀνωτέρω λεγόμενα ὑπ' αὐτοῦ, ἐξετάζων προσέτι καὶ ὡς ἱστορικὸν τὸν Ὀμηρὸν λέγει τὰ ἐξῆς: «Καὶ ὅσα δὲ τῇ ἱστορίᾳ ἐπιθεωροῦνται σημανὰ οὐκ ἂν οὐδὲ τὴν Ὀμήρου τέχνην ἀποστερήσει τις, τῆς πολυπειρίας, τοῦ τὰς ἀκοῆς ἠδύνειν, τοῦ τὰς ψυχὰς παιδεύειν, τοῦ εἰς ἀρετὴν ἐπαίρειν τῶν ἄλλων, οἷς ἱστορῶν ἐνευδοκιμεῖ.» Ἐκ τοῦ Ὀμήρου ὡς ἱστορικοῦ οὐ μόνον τὰ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου καλῶς μανθάνομεν, ἀλλὰ καὶ περὶ παντὸς τοῦ τε δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου ἔχομεν ἀκριβεῖς καὶ λεπτομερεῖς εἰδήσεις.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ δημοσίου βίου μανθάνομεν πρῶτον ὅτι ὁ πολιτισμὸς ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν ἦτο εἰσέτι εἰς τὰ σπάργανα: διότι καὶ ὕβρεις καὶ ἀδικίαι καὶ ληστεῖαι καὶ ἀρπαγαὶ συνήθως ἐγίνοντο, ἀλλὰ καὶ παραδείγματα ἀρετῶν, οἷον φιλίας εἰλικρινούς, φιλικῆς σχέσεως μεταξὺ δεσποτῶν καὶ πιστῶν δούλων, συζυγικοῦ ἔρωτος, φιλοστοργίας γονέων καὶ φιλοξενίας (1) δὲν ἐλλείπουσι, χάρις εἰς τὴν σωτήριον ἐπίδρασιν τῆς θρησκείας, λίαν σεβαστῆς παρὰ τοῖς τότε λαοῖς: καὶ οἱ κήρυκες δὲ ἐθεωροῦντο ἱεροὶ, καὶ αἱ συνθήκαι καὶ ἀνακωχαὶ σεβασταί, καὶ ἡ κοινὴ γνώμη ἀρχεῖται ἰσχύουσα καὶ φόβον εἰς τοὺς ἰσχυροὺς ἐμποιοῦσα.

Δεύτερον ὅτι τὸ πολιτεῦμα ἦτο βασιλεῖα ἀριστοκρατικὴ, καὶ ἦν ἤρχον οἱ εὐπατρίδαι ἦτοι οἱ πλοῦσοι γαιοκτήμονες, ὧν εἷς ἦτο καὶ ὁ βασιλεὺς, λεγόμενος οὕτως ὡς προϊστάμενος αὐτῶν. Ταιούτων ἦτο τὸ πολιτεῦμα τῶν ἐν Σχερίᾳ φαιάκων καθ' Ὀμη.

(1) Ἰλ. 4. 197. Ξ. 363 καὶ ἐξ. Ὀδυσ. Τ. 29. καὶ ἐξ. Δ. 20 καὶ ἐξ.

ρον, ὁ ὁποῖος πλὴν τοῦ βασιλέως Ἀλκινόου ἀναφέρει δώδεκα ἔτι δυστάστας αὐτῶν καὶ συνάρχοντας τῷ βασιλεῖ, οὓς ὀνομάζει βασιλεῖς.

Δώδεκα γὰρ κατὰ δῆμον ἀριπρεπέες βασιλεῖς [σιλῆς ἀρχοὶ κρινούσι, τρισκαίδεκατος δ' ἐγὼ αὐτός.] (1)

Καὶ ἐν Ἰθάκῃ ἐκτὸς τοῦ πρώτου βασιλέως ἀναφέρονται καὶ ἄλλοι δυνάσται, οἱ ὅποιοι ἀπόντος τοῦ Ὀδυσσεὺς διόκουν τὴν Ἰθάκην, ὑπερ δεικνύει ὅτι δὲν ἐθεωρεῖτο τὸ σὺν ἀναγκαίᾳ ἢ παρουσίᾳ τοῦ ἀρχιβασιλέως καὶ ὅτι τὸ ἐπικρατοῦν στοιχεῖον ἦτο τὸ ἀριστοκρατικόν. Ἡ βασιλεία ἦτο διαδοχικὴ μεταβαίνουσα εἰς τὸ ἕξτερον, ἀλλ' ἡ διαδοχὴ ἐστηρίζετο εἰς τὴν πραγματικὴν δύναμιν, πλοῦτον, βώμην, ἀνδρίαν καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐχὶ δὲ εἰς νόμιμόν τι δικαίωμα, ὡς δῆλον γίνεταί ἐκ τῶν ἐξῆς τοῦ Ὀδυσσ. λόγων πρὸς τὸν υἱὸν του.

«Τηλέμαχ', ἦτοι ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι [κεῖται, ὅστις ἐν ἀμυριάῳ Ἰθάκῃ βασιλεύσει Ἀχαιῶν.] (2)

Δηλ. ὁ θεὸς τὸ ζεῦρει, Τηλέμαχε, ποῖος θὰ βασιλεύσῃ εἰς τὴν Ἰθάκην.

Πρὸς συντήρησιν τῶν βασιλείων παρεχωροῦντο αὐτοῖς ἐκτὸς τῶν ἰδίων κτημάτων καὶ δημόσιοι γαῖαι: καὶ δῶρα δὲ προσέφεροντο αὐτοῖς ὑπὸ τῶν βουλομένων νὰ τιμῆσωσιν αὐτούς. Ὁ βασιλεὺς κατὰ τὸν Ὀμηρὸν ἦτο καὶ ἀρχιστράτηγος τοῦ πολέμου καὶ κύριος τῶν θυσῶν (ἐκτὸς τῶν ἱερατικῶν), καὶ δικαστῆς, πρῶτιστον καθῆκον ἔχων τὸ πατρικῶς κυβερνᾶν, (3) συσκευτόμενος περὶ τῆς κυβερνήσεως τῶν κοινῶν

(1) Ὀδυσ. Θ. 390. Τοὺς στίχους τούτους ἀναφέρει καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Β. καὶ Π. Ὀμ. λόγῳ αὐτοῦ, θέλων ν' ἀποδείξῃ διὰ τούτων ὅτι ἐκτὸς τῶν ἄλλων πολιτευμάτων ἐγνώριζε καὶ τὴν ἀριστοκρατίαν ὁ Ὀμηρος. (2) Ὀδυσ. Α. 400. (3) Ἰλιάδ. Β. 24. Α. 231. Ὀδυσ. Δ. 686—690. Β. 234.

πραγμάτων μετὰ τῆς παρ' ἡμῖν λεγομένης ἀριστοκρατίας ἤτοι τῶν καθ' Ὁμηρον ἀρίστων, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο καὶ βουλευόμενοι λέγονται παρ' Ὁμήρῳ, ἐξαιρέτων τιμῶν ἀπολαύοντες ἐν τε εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ, οὗτοι μόνον βουλευόμενοι, ἀγορεύοντες καὶ δικάζοντες· ὁ δὲ λαὸς ἀπετέλει τὴν λεγομένην ἐκκλησίαν, παριστάμενος ἀπλῶς ὡς μάρτυς τῶν ἔργων τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἀριστοκρατίας, ἀκροώμενος καὶ ἀκολουθῶν τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, ἔχων μὲν τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιδοκιμάζειν ἢ ἀποδοκιμάζειν αὐτάς, οὐχὶ ὁμῶς καὶ τοῦ ἀντιστῆναι ἢ καταστῆσαι κυρίαν τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἢ τοῦ ἐλευθεροστομεῖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτόκλητος· καὶ ἀπόδειξιν τούτου ἔχομεν τὸν Θερασίτην, ὁ ὅποιος ἐδάρη ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεως, διότι ἐτόλμησε νὰ ἐκφράσῃ ἐλευθέρως τὴν γνώμην του καὶ νὰ προσβάλῃ τὸν Ἀγαμέμνονα (1).

Τρίτον παρ' Ὁμήρου μανθάνομεν ὅτι, τὸ δίκαιον ἐστηρίζετο κατὰ τὸν ἡρωϊκὸν αἰῶνα εἰς πάτριά τινα ἔθιμα καὶ οὐχὶ εἰς νομοὺς γραπτούς, αἱ δὲ ἰδιωτικαὶ διαφοραὶ διελύοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ διαιτητῶν, καὶ μόνον αἱ σπουδαιότεραι δίκαι τοῦ δημοσίου διεξήγοντο ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βουλῆς τῶν γερόντων, δηλ. τῶν ἀρίστων, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω. Ἐκ τῶν ἐρίδων δὲ αἱ πλεῖσαι ἦσαν φονικαὶ καὶ περὶ τὴν οὐσίαν ἀδικήματα.

Τέταρτον περὶ τῶν θρησκευτικῶν πραγμάτων μανθάνομεν ὅτι πρὸ τοῦ Ὁμήρου ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἐγίνωσκε καλῶς τὴν θρησκείαν του. Ὁ Ὁμηρὸς πρῶτος ἀνεκάλυψε τὸν Ὀλυμπον καὶ παρέστησε διὰ ζωπῶν εἰκόνων τοὺς Ὀλυμπίους θεοὺς· ἄρα ἦτο καὶ θεολόγος. Κατὰ τὸν Ὁμηρον οὗτοι εἶναι μὲν ὑπερτέρας φύσεως ὄντα, κυβερνῶντα τὸν κόσμον, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰς ὀρέξεις ὅμοιοι τοῖς ἀνθρώποις ὄντες, εὐκολον κοινωνίαν μετ' αὐτῶν ἔχουσι. Διὰ δὲ τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς μνημονεύει ὁ Ὁμηρὸς ναοὺς, ἱερὰ ἄλση ἢ τεμένη καὶ βωμοὺς. Τὰς ἱεροπραξίας ἐτέλει ὁ οἰκοδεσπότης, τὰς δὲ δημοσίους θυσίας οἱ στρατηγοὶ

(1) Ἰλιάδ. Β. 212—269.

καὶ βασιλεῖς. Πρὸς θεραπείαν δὲ θεῶν τιῶν ἢ ναῶν ὑπῆρχον ἴδιοι ἱερεῖς, ὡς Χρύσης ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐτι δὲ μάντις καὶ μαντεῖα. Ἐκτὸς τῶν ἀρίστων, οἱ ὅποιοι ἐτιμῶντο ἕνεκα τῆς περὶ τὸν πόλεμον ἀνδρίας καὶ τοῦ πλοῦτου των, ἐτιμῶντο καὶ οἱ ἱερεῖς, ὡς θεοὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ πλήθους «θεοὶ δ' ὡς τίετο δῆμῳ» προσέτι οἱ μάντις, οἱ κήρυκες, οἱ τεχνίται (δημιουργοὶ) προσκαλούμενοι ὑπὸ τῶν διαφόρων πόλεων διὰ τὸ περιζήτητον τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ τέλος οἱ ἀοιδοὶ Ἰσων μὲ τοὺς τεχνίτας τιμῶν ἀπολαύοντες, κατωτέρων δὲ τῶν ἱερέων, ὡς ὁ Φῆμιος ἐν Ἰθάκῃ καὶ ὁ Δημόδικος παρὰ τοῖς Φαίαιξιν (4).

Πέμπτον περὶ τῶν στρατιωτικῶν μανθάνομεν παρ' Ὁμήρου ὅποια ὅπλα μετεχειρίζοντο κατὰ τὸν ἡρωϊκὸν αἰῶνα ἐπιθετικὰ τε καὶ ἀμυντικὰ· ὅτι ἡ πολεμικὴ ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν ἦτο ἀτελεστάτη· ὅτι ἡ μάχη ἐκρίνετο διὰ τῆς προσωπικῆς ἀνδρίας καὶ οὐχὶ δι' ἐντέχνου παρατάξεως καὶ διὰ στρατηγημάτων· ὅτι οἱ μαχόμενοι ἐμάχοντο συνήθως ἐπὶ διτρώων ὀχημάτων ἢ δίφρων συρομένων ὑπὸ δύο ἵππων, παρ' οἷς ἐνίοτε παρεζεύγνυον καὶ τρίτον τὸν παρήγορον λεγόμενον· ὅτι οἱ ἐπὶ τοῦ δίφρου ἰστάμενοι δύο μαχηταί, ὁ μὲν τοὺς ἵππους διοικῶν, ὁ δὲ πολεμῶν ἐχώρου ὡς πρόμαχοι εἰς τὸ χωρίζον τὰ δύο ἀντιπαρατεταγμένα στρατόπεδα πεδίον τῆς μάχης, καὶ ὁρμῶντες πρὸς τὸν ἐχθρὸν ἢ μονομαχοῦντες διὰ τοῦ δόρατος πρῶτον καὶ εἶτα διὰ τοῦ ξίφους ἐπέφερον τὴν κρίσιν τῆς μάχης διὰ τῆς ἑαυτῶν ἀνδρίας, καὶ βοῶντες ἐνεψύχουν τὸ κατὰ φάλαγγας παρακολουθοῦν πλῆθος. Τεχνικὴ πολιορκία ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου. Ταῦτα μανθάνομεν καὶ περὶ τῶν στρατιωτικῶν καὶ ἄλλα τινὰ, τὰ ὅποια παραλείπω, ἀρκούμενος εἰς τὰ κυριώτερα.

Ἐκτον δὲ καὶ τελευταῖον περὶ τῶν Ναυτικῶν μανθάνομεν ὅτι ἀνέκαθεν οἱ Ἕλληνες ἦσαν ναυτικοί. Αἴτιον δὲ τούτου ἡ γεωγραφικὴ τῆς Ἑλλάδος θέσις. Καὶ πρὸ τοῦ Τρωϊ-

(1) Ὀδυσσ. Θ. 472—498. Ὀδυσσ. χ. 347.

κοῦ πολέμου ἀναφέρονται κατὰ θάλασσαν ἐκστρατεῖαι, οἷα ἡ Ἀργοναυτικὴ. Κατάλογος τῶν νηῶν, δι' ὧν οἱ Ἕλληνες ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Τρωάδος, ὑπάρχει ἐν τῇ Βῆτα βραψοδίᾳ τῆς Ἰλιάδος. Ἐν ὅσῳ ἐπολιορκεῖτο ἡ Τρωάς, αἱ νῆες ἐξεγκυθησάσαι εἰς τὴν ξηρὰν ἐψησάχαζον ἐπὶ ἐρμάτων. Ἐκάστη δὲ ναὺς περιεῖχε 50 ἄνδρας, τινὲς δὲ καὶ 120. Ταῦτα εἶναι καὶ ἐκ τῶν ναυτικῶν τὰ οὐσιωδέστερα, τὰ ὅποια παρ' Ὁμήρου μανθάνομεν.

Ἀρκοῦσι, νομίζω, ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν περὶ τοῦ δημοσίου βίου ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἱστορουμένων, ἵνα πείσωμαι ἕνα ἕκαστον ὅτι ὁ Ὁμηρὸς μετὰ μεγίστης ἀκριβείας ἔγραψε τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἡρωϊκοῦ αἰῶνος, ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἢ μᾶλλον ἐκ τῆς μῆνιδος τοῦ Ἀχιλλέως.

Περὶ δὲ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου μανθάνομεν τοὺς πόρους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν τότε Ἑλλήνων, τὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον. Τὰ τοῦ οἴκου, τὰ περὶ γάμου δηλονότι καὶ ἀνατροφῆς, τροφῆς καὶ ἐνδυμασίας, οἰκοδομῶν καὶ σκευῶν τοῦ οἴκου, καὶ περὶ τῆς ταφῆς τῶν ἡρώων, τῶν ὑποίων τὰ καθέκαστα παραλείπω, ἵνα μὴ πέρα τοῦ δέοντος ἐκτείνω τὸν λόγον μου.

Ἦδῃ δὲ μεταβαίνω εἰς τὸ ἐξετάσαι τὸν Ὁμηρον ὡς Γεωγράφον.

Ὁ πρῶτος Γεωγράφος Ἕλλην κατὰ Στράβωνα εἶναι ὁ Ὁμηρὸς, αἱ δὲ Γεωγραφικαὶ αὐτοῦ γνώσεις εἶναι αἱ ἐξῆς.

Ἡ γῆ κατὰ τὸν Ὁμηρον περιβρέχεται ὑπὸ τοῦ Ὀκεανοῦ. Ὁ Ὁμηρὸς ἀναφέρει ἱππῶς τὰς χώρας Λιβύην καὶ Αἰθιοπίαν, Σιδονίους καὶ Ἑρεμβοὺς (δηλ. τοὺς Τρωγλοδίτας Ἀραβίας). Τὸν ἥλιον λέγει ἀνατέλλοντα ἐκ τοῦ Ὀκεανοῦ καὶ δύομενον εἰς τὸν Ὀκεανόν. «Ἡλῖος μὲν ἔπειτα νέον προσέβαλεν ἀρούραις ἐξ ἀκαλαρρείτας βαθυρροῦ Ὀκεανοῦ, ἐν δ' ἔπεσ' Ὀκεανῷ λαμπρὸν φάος ἡλίου, ἔλκον νόκτα μέλαιναν.» Ὁσαύτως καὶ τὰ ἄστρα καὶ τοὺς ἀστέρας λελομένους ἐξ Ὀκεανοῦ. Τὴν Ἰθρηκὴν Χερσονήσον ἐπαινεῖ ὡς εὐκρατον καὶ τοὺς κατοίκους λέγει εὐδαίμονας, γνωρίσας, ὡς φαίνεται, τὸν πλοῦτον τῆς Ἰθρηκίας, διὰ τὸν ὅποιον καὶ ὁ Ἡ-

ρακλῆς ἐστράτευσε καὶ οἱ Φοῖνικες μετὰ ταῦτα, οἱ ὅποιοι ἐγένοντο καὶ κύριοι τοῦ πλείστου μέρους τῆς Ἰθρηκῆς, Χερσονήσου, καὶ ἔπειτα οἱ Ῥωμαῖοι.

Ἐνταῦθα ποιεῖ ὁ ποιητὴς τὰς πνοὰς τοῦ ζεφύρου, ἐνταῦθα καὶ τὸ Ἠλύσιον πεδίον, εἰς τὸ ὅποιον λέγει ὅτι θὰ πεμφθῇ ὁ Μενέλαος ὑπὸ τῶν θεῶν. «ἀλλὰ σ' εἰς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης θάνακτοι πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς, τῆ περ ῥήστῃ βιοτῇ πέλει· οὐ νιφετὸς, οὐτ' ἄρ χειμῶν πολὺς, ἀλλ' αἰεὶ ζεφύροιο λιγὸ πνεύοντα ἀήτας Ὀκεανὸς ἀνίησιν.»

Καὶ αἱ νῆσι τῶν μακάρων εἶναι πρὸς δυσμὰς τῆς Μαυρουσίας (τοῦ σημερινοῦ Μαρόκου), ὅπου συμπύπτουσι καὶ τὰ πέρατα τῆς Ἰθρηκίας. Ἐκ δὲ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν εἶναι δῆλον ὅτι καὶ ταύτας ἐνόμιζον εὐδαίμονας ὡς κειμένης πλησίον τῆς Ἰθρηκίας.

Προσέτι ὅτι οἱ Αἰθίοπες εἶναι ἔσχατοι ἐν τῷ Ὀκεανῷ.

«Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαΐεται, ἔσχατοι ἀνδρῶν.» (1)

«Ζεὺς γὰρ εἰς Ὀκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας χθιζὸς ἔβη μετὰ δαΐτα.» (2)

Καὶ ἀλλαγῶν δὲ λέγει ὅτι ἡ γῆ περικυλῶται ὑπὸ τοῦ Ὀκεανοῦ, ὅταν ἡ Ἡρα λέγῃ «Εἶμι γὰρ ὀνομένη πολυφύρβου πείρατα γαίης, Ὀκεανόν τε θεῶν γένεσιν.» Καὶ ἐν τῇ ἀσπίδι τοῦ Ἀχιλλέως (3) κύκλω περιθέτει τὸν Ὀκεανὸν ἐπὶ τῆς περιφερείας τῆς ἀσπίδος· γνωρίζει δὲ καὶ τὰς πλημμυρίδας καὶ ἀμπώσεις τοῦ Ὀκεανοῦ.

Καθὼς γνωρίζει τὰ ἔσχατα καὶ τὰ κύκλω

(1) Ὀδυσσ. Α. 23. (2) Ἰλιάδ. Α. 423.

(3) Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Β. καὶ Π. ὁμ. λόγῳ αὐτοῦ ὑπὸ πολιτικὴν ἐποψὴν ἐξετάζων τὴν ἀσπίδα λέγει τὰ ἐξῆς· «Ἐν γὰρ τῇ ἀσπίδι . . . ἐμπεριεχομένης ἐποίησε δύο πόλεις, τὴν μὲν ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐφροσύνῃ διάγουσαν, τὴν δὲ ἐν πολέμῳ σχολάζουσαν· καὶ παραθεῖς τὰ ἑκατέρω προσήκοντα παρίστανει ὅτι ὁ μὲν πολιτικὸς ἐστὶ βίος, ὁ δὲ στρατιωτικὸς· οὐ παρεῖδε δὲ οὐδὲ τὸν γεωργικόν, ἀλλὰ ἀτελῶς.»

τῆς οἰκουμένης καὶ λέγει αὐτὰ σαφῶς, τοιοῦτοτρόπως γνωρίζει καὶ τὰ τῆς θαλάσσης τῆς ἐντὸς τῆς γῆς· λέγει λοιπὸν ὅτι τὴν θάλασσαν, ἂν ἀρχίσωμεν ἀπὸ τῶν Ἑρακλείων στηλῶν, περικυκλῶναι ἡ Λιβύη καὶ Αἴγυπτος καὶ Φοινίκη, κατόπιν ἡ πέριξ τῆς Κύπρου, ἔπειτα Σόλυμοι (ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Λυκίας) Λύκιοι καὶ Κῆρες, καὶ μετὰ τούτους ἡ μεταξὺ Μυκάλης καὶ τῆς Τρωάδος παραλία καὶ αἱ προκειμέναι νῆσοι, τὰς ὁποίας πάσας ἀναφέρει, καὶ ἀκολούθως τὰ περὶ τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὐξείνιον μέχρι Κολχίδος καὶ τὴν ἐκστρατεῖαν τοῦ Ἰάσωνος· γνωρίζει δὲ καὶ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον· λέγει ὅτι τὸ κλίμα τῶν Κιμμερίων εἶναι ζοφῶδες. « Ἡέρι καὶ νεφέλη κεκαλυμμένοι· οὐδέ ποτ' αὐτοῦς ἡέλιος φαέθων ἐπιλάμπεται, ἀλλ' ἐπὶ νύξ ὀλοή τέταται » γνωρίζει δὲ καὶ τὸν Ἴστρον καὶ τὴν Θρακικὴν παραλίαν, τὸν Ἄθω, τὸν Ἀξίον καὶ τὰς προκειμένας τούτων νήσους· τὴν Ἑλληνικὴν παραλίαν μέχρι Θεσπρωτῶν, προσέτι μέρος τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας. (4)

Ἰκανά, νομίζω εἶναι ταῦτα πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι καὶ τῆς Γεωγραφίας πατὴρ ἦτο ὁ Ὀμηρος. Ἄς ἐλθῶμεν τελευταῖον εἰς τὴν Ῥητορικὴν, ἐν ἣ θέλομεν ἐξετάσει τὸν Ὀμηρον εἰς τὰ κυριώτερα κεφάλαια αὐτῆς, οἷον τὸν ὄρισμὸν τῆς Ῥητορικῆς, τὸ Πανηγυρικὸν εἶδος τοῦ λόγου, τοὺς κοινούς λεγομένους τόπους καὶ ἰδίως τὸ ὅμοιοι, τὸ πάθος, τὴν ἀρμονίαν, τὰ σχήματα καὶ τοὺς χαρακτῆρας τοῦ λόγου. Ἐκ πάντων δὲ τούτων θέλομεν ἀποδείξει ὅτι ὁ Ὀμηρος ἦτο καὶ τῆς Ῥητορικῆς ὁ διδάσκαλος. Ὁρισμὸς τῆς Ῥητορικῆς. Ὁ Ἀριστοτέλης εὐθύς ἐν ἀρχῇ τοῦ δευτέρου Κεφαλαίου τοῦ πρώτου Βιβλίου τοῦ περὶ Ῥητορικῆς συγγράμματός του τὸν ἐξῆς ὄρισμὸν τῆς Ῥητορικῆς δίδει. « Ἔστω δὲ Ῥητορικὴ δυνάμις περὶ ἕκαστον τοῦ θεωρησῆαι τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν. » Δύναμις ὀνομάζει τὴν Ῥητορικὴν ὡς δυναμένην νὰ θεωρῆ τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν καὶ ἐπομένως νὰ πείθῃ. Τούτον τὸν ὄρισμὸν ἔ-

(1) Στραβ. Γεωγρ. Βιβλ. Α.

δωκε πολὺ πρὸ τοῦ Ἀριστοτέλους πρῶτος ὁ Ὀμηρος· διότι τί ἄλλο εἰμὴ τὴν δυνάμιν τῆς Ῥητορικῆς ἐνοεῖ διὰ τῶν ἐξῆς στίχων; « Στρεπτή δὲ γλῶσση ἐστὶ βροτῶν, πολέες [δ' ἐν] μῦθοι παντοιοί· ἐπέων δὲ πολὺς νομὸς ἐνθα καὶ [ἐνθα]·

ὁποῖον κ' εἶπησθα ἔπος, τοῖον κ' ἐπακούει [ταίς]. (1)

ὅτι δηλ. ἡ γλῶσση τῶν ἀνθρώπων εἶναι εὐστροφος καὶ δεῖνῃ περὶ τὸ λέγειν, ὅθεν ἔχει τὴν δυνάμιν τοῦ πείθειν καὶ μεταπειθεῖν κλ.

Πανηγυρικὸν εἶδος λόγου. Ἀπὸ τοῦ ὀρισμοῦ τῆς Ῥητορικῆς μεταβαίνοντες εἰς τὰ εἶδη τοῦ Ῥητορικοῦ λόγου, τὰ ὁποῖα, ὡς γνωστὸν, εἶναι τρία, τὸ συμβουλευτικόν, τὸ ἐπιδεικτικόν ἢ πανηγυρικὸν καὶ τὸ δικανικόν, εἰς τὸ πανηγυρικὸν παρατηροῦμεν ὅτι ἵνα ἐπαινεσθῇ ὁ ῤῥητωρ ἄνθρωπον πρέπει νὰ κατασκευάσῃ τοὺς ἐπαίνο υς ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν τῆς ψυχῆς, τοῦ σώματος καὶ τῆς τύχης. Ἐπαινέται δὲ τις ἀπὸ τῶν τοῦ σώματος καὶ τῆς τύχης ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα καὶ ἐκτὸς καὶ κῆ.κ.φ. ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ὀνομάζονται, καὶ εἰς ἄλλας μὲν περιστάσεις, ἔτι δὲ καὶ ὅταν ἐξοικονομήσῃ σαφῶς τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν καὶ τὸ ἐλλείπον δι' ἄλλων ἀρετῶν ἀναπληρώσῃ. Παράδειγμα τοιοῦτου ἐπαίνου πρῶτον ἀπαντᾷ παρ' Ὀμήρω, ὁ ὁποῖος τὸν μικρὸν κατὰ τὸ σῶμα Διομήδην ἐπήνεσεν ὡς πολεμικόν, ἀναπληροῦντα δηλ. τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἔλλειψιν δι' ἄλλης ἀρετῆς. « μικρὸς μὲν δέμας, ἀλλὰ μαχητής. » (2)

Προσέτι ἴδιον φρονίμου ῤῥητορος εἶναι τὸ νὰ παρατηρῇ πρὸς τίνος τι ἐπαινέι· διότι τὰ ἦθη τῶν ἀκρατῶν συντελοῦσι πολὺ πρὸς πίστιν τῶν ἐπαίνων ἢ τῶν ψόγων. Ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐπαινεσθῇ τις Ἀθηναῖος· « Σκοπεῖν δὲ καὶ παρ' οἷς ἔπαινος, λέγει ὁ Ἀριστοτέλης· ὡς περὶ γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, οὐ χαλεπὸν Ἀθηναῖους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινέειν. » (3) Παράδειγμα φρονίμου ἐπαίνου

(1) Ἰλιάδ. Υ. 248. (2) Ἰλιάδ. Ε. 801.

(3) Ἀριστ. ῤῥητορ. Βιβλ. Α. Κεφ. Θ.

πρῶτος δίδει ὁ Ὀμηρος· διότι ὁ φρόνιμος Ὀδυσσεὺς ἀκούσας τὸν βασιλέα τῶν Φαιάκων Ἀλκίον λέγοντα·

Αἰεὶ δ' ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρις, χοροὶ τε εἵματα τ' ἐξημοιβὰ, λοστρά τε θερμὰ καὶ [εὐναί]. (1)

δηλ. ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὅτι ἡμεῖς οἱ Φαίαικες εἴμεθα ἀβροδίαιτοι καὶ φιλήδονοι, ἐπαινέι καὶ αὐτὸς τὴν ἡδονὴν λέγων· (2)

Οὐ γὰρ ἔγωγος τί φημι τέλος χαριέστερον [εἶναι],

ἢ ὅτ' εὐφροσύνη μὲν ἔχη κατὰ δῆμον ἅπαντα, δαιτυμόνες δ' ἀνά δῶματ' ἀκούάζονται αἰδοῦ ἡμενοὶ ἐξείης, παρὰ δὲ πλήθεισι τράπεζαι σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀ- [φύσσων]

οἰνοχόας φορέησι καὶ ἐγγχείη δεπάσσει· τοῦτό τί μοι κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἶδεται [εἶναι]. (3)

δηλ. καὶ εἰς ἡμᾶς, λέγει ὁ Ὀδυσσεὺς, ἡ ἡδονὴ φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ καλλίτερον, ἐν ᾧ αὐτὸς οὗτος ἄλλοτε, ἔν' ἀποφύγη τὰς Σειρήνας ἦτοι τὰς δλεθρίους ἡδονὰς, προσέταξε νὰ τὸν δέσωσιν οἱ ἐταῖροί του εἰς τὸν Ἴστρον, ὅτε διήρχετο ἐκεῖθεν.

Καὶ ἐπὶ τοῦ ψόγου δὲ δύναται νὰ μεταχειρισθῇ ὁ ψέγων τὰ τῆς τύχης. Τοῦτο εἰδὼς δαξέ τοὺς ῤῥητορας πάλιν ὁ Ὀμηρος, ὁ ὁποῖος θέλων νὰ ψέξῃ τὸν ἐπαίτην Ἴρον, πρὸς τὸν ὑποῖον ἤρισεν ὁ Ὀδυσσεὺς, ὡς ἐπαίτης καὶ αὐτὸς, εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ παλατίου του, ψέγει αὐτὸν ἐκ τίνος τῆς τύχης κακοῦ, δηλονότι τῆς πτωχείας, λέγων·

« Ἦλθε δ' ἐπὶ πτωχὸς πανδήμιος, δς κατὰ [ἄστου]

πτωχέεσσ' Ἰθάκης, μετὰ δ' ἔπρεπε γαστέ- [ρι μάργη]. (4)

(1) Ὀδυσ. Θ. 248. (2) Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Βίου καὶ Ποιήσεως Ὀμήρου λόγῳ αὐτοῦ λέγει περὶ τῶν τοῦ Ὀδυσ. τούτων λόγων τὰ ἐξῆς· « τούτοις παραχθεις καὶ Ἐπίκουρος τὴν ἡδονὴν τέλος εὐδαιμονίας ἐνόμισε » θέλων νὰ εἶπῃ ὅτε καὶ τὰ φιλοσοφικά συστήματα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου παρήχθησαν. (3) Ὀδυσσ. Ι. 5—11. (4) Ὀδυσ. Σ. στιχ. 4.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΙΑ')

ἐναντίον τοῦ :

Μάκαρ Ἀτρείδην, μοιρηγενὲς, ὀλβιόδαιμον· ὅπου μακαρίζεται ὁ Ἀτρείδης ἐκ τῆς εὐδαιμονίας του.

Ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ σώματος κακὰ δύναται νὰ μεταχειρισθῇ ὁ ψέγων ῤῥητωρ· οὕτως ὁ Θεοσίτης ψέγεται διὰ τὴν δυσμορφίαν του· Αἰσχίτος δ' ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε. (1) ἐν ᾧ τοῦναντίον ὁ βασιλεὺς τῆς Σύμης Νιρεὺς ἐπαινέται διὰ τὸ κάλλος του.

Ὅς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε. (2)

ΚΟΙΝΟΙ ΤΟΠΟΙ. Οἱ κοινοὶ λεγόμενοι τόποι ἐν τῇ Ῥητορικῇ, τοὺς ὁποῖους ὁ Κικέρων καθέδρας τῶν ἀποδείξεων ὀνομάζει, διότι εἰς αὐτοὺς ἐδρεύει τρόπον τινὰ ἡ ὕλη τῶν ἀποδείξεων, εἶναι τριάκοντα κατ' Ἀριστοτέλην, (3) κατὰ Κικέρωνα 18 καὶ κατὰ Κιντιανὸν 16. Λέγονται δὲ κοινοί, διότι κοινῶς ἀνήκουσιν εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν λόγων.

Πάντων σχεδὸν τῶν κοινῶν τόπων ὑπάρχουσι παραδείγματα παρ' Ὀμήρω· ἄρα καὶ τούτων διδάσκαλος ὁ Ὀμηρος ὑπῆρξε. Περιττὸν κρίνοντες νὰ ἐνδιατριψώμεν εἰς πάντας τοὺς τοινοὺς τόπους, θέλομεν ἐξετάσει τὸν γενικώτερον καὶ εὐρύτερον πάντων, ὃ ὁποῖος λέγεται ὅμοιοι ἢ ὁμοίωσις. Τούτου λοιπὸν παραδείγματα θέλομεν φέρει ἱκανά, ἐξ ὧν θέλει καταφανῆ ὅτι ὁ Ὀμηρος εἰς τὰς παρομοιώσεις εἶναι ἀμίμητος. Οὕτω τὸ σύντονον καὶ πυκνὸν τῆς φράσεως τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐπαινῶν λέγει, ὅτι οἱ λόγοι του ὁμοιάζουσι μὲ νιφάδας χειμερινάς·

Καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν εἰοικότα χειμαρήσι. (4)

Καὶ τῶν εἰκόνων δὲ, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐν ἐκ τῶν εἰδῶν τῆς ὁμοιώσεως, διδάσκαλος εἶναι ὁ Ὀμηρος, παραβάλλων τὸν Πάτροκλον δακρύνοντα πρὸς κόρην νηπίαν· οἶον· τίποτε δεδάκρυσαι, Πατρόκλεις, ἤντε κούρη νηπίη, ἢ θ' ἄμα μητρὶ θεοῦς· ἀνελέσθαι ἀ- [νώγει κτλ.] (5)

καὶ τὴν Πηνελόπην μὲ τὴν Ἀρτεμιν καὶ Ἀφροδίτην, οἶον·

(1) Ἰλιάδ. Β. 216. (2) Ἰλιάδ. Β. 673.

(3) Ἀριστοτ. ῤῥητορ. Β. κγ'. (4) Ἰλιάδ. Γ. 222. (5) Ἰλιάδ. Π. 7.

Ἡ δ' ἔεν ἐκ θαλάμοιο περίφρων Πηνελό-
[πεια,

Ἄρτεμιδι ἰκέλη ἢ χρυσῆ Ἄφροδίτῃ. (1)
Καὶ τῶν παραβολῶν, αἱ ὅποιαι εἶναι ἄλλο
εἶδος τῆς ὁμοιώσεως, εὐρίσκονται παραδείγ-
ματα ἀξιόλογα παρ' Ὀμήρῳ. Ὅτε δ' Ἀγα-
μέμνων διεκοίνωσε τὸν ὄνειρόν του εἰς τὴν
συνέλευσιν τῶν ἄλλων βασιλέων, εἰς ἐκ τῶν
βασιλέων, ὁ Νέστωρ, συνεκάλεσε τὸν λαὸν
εἰς συνέλευσιν (ἀγοράν). Θέλων λοιπὸν νὰ
παραστήσῃ ὁ Ὀμηρὸς τίνι τρόπῳ συνήρχετο
ὁ λαὸς εἰς ἀγοράν, παραβάλλει αὐτοὺς μὲ
μέλισσας, λέγων·

Ἦύτε ἔθνεα εἰσι μελισσῶν ἀδινάων,
πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων (2)
βοτρυδὸν δὲ πέτονται ἐπ' ἀνθεσιν εἰαρινοῖσιν·
αἱ μὲν τ' ἔνθα ἄλις πεποτήχεται, αἱ δὲ τε

[ἐνθα,
ὡς τῶν ἔθνεα πολλὰ νεῶν ἄπο καὶ κλισιάων
ἠτόνος προπάροιθε βαθείης ἐστιχῶντο
ἰλαδὸν εἰς ἀγορῆν. (3)

Θέλων δὲ νὰ παραστήσῃ τὸν θόρυβον, μεθ' οὗ
ἐπορεύοντο οἱ Τρῶες ἵνα παραταχθῶσιν εἰς
μάχην πρὸς τοὺς Ἕλληνας, παραβάλλει αὐ-
τοὺς πρὸς γεράνους λέγων·

Τρῶες μὲν κλαγγῆ τ' ἔνοπῃ τ' ἴσαν, ὄρι-
[θες ὡς,
ἠύτε περ κλαγγῆ γηράνων πέλει οὐρανῶτι
[πρό. (4)

Δύο δὲ δημογέροντας τῶν Τρώων φλυάρους
παραβάλλει πρὸς τέττιγας, λέγων·

γῆραι δὴ πολέμοιο πεπαυμένοι, ἀλλ' ἀ-
[γορηταί
ἔσθλοι, τεττίγεσιν ἰοικότες, οἳ τε καθ' ὕλην
δενδρέω ἐφεζόμενοι ὅπα λειριόεσαν ἰεῖ-
[σιν. (5)

(1) Ὀδυσ. Π. 36. (2) Τοὺς στίχους τοῦ-
τους φέρει ὁ Πλούτ. ἐν τῷ περὶ Β. καὶ Π.
Ὀμ. λόγῳ του ὡς παράδειγμα τοῦ ὁμοι-
οπώτου σχήματος, καθ' ὃ εἰς ὁμοίας
πτῶσεις λήγουσι τὰ κῶλα· ἄρα καὶ τοῦτο
τὸ σχῆμα ὑπάρχει παρ' Ὀμήρῳ. (3) Ἰλιάδ.
Β. στιχ. 87—93. (4) Ἰλιάδ. Γ. 2. (5) Ἰ-
λιάδ. Γ. 150.

καὶ τὸν Ἀπόλλωνα ὠργισμένον παραβάλλει
πρὸς νύκτα·

Ἐκλαγξαν δ' ἄρ' ὀϊστοὶ ἐπ' ὤμων χωομένοιο
αὐτοῦ κινήθέντος· ὁ δ' ἦε γυκτὶ ἰοικώς. (1)

Παράδειγμα συγκρίσεως, ἡ ὁποία γίνεται χά-
ριν καλλωπισμοῦ μᾶλλον ἢ χάριν εὐκρινείας
καὶ διδασκαλίας, εἶναι τὸ ἐξῆς, ὅπου συγκρί-
νεται ἡ λάμψις τῶν ὄπλων τῶν Ἑλλήνων
πρὸς φλόγα καιομένου δάσους, ἡ δ' ἐξάπλωσις
αὐτῶν εἰς τὴν πεδιάδα πρὸς τὸν συναγελα-
σμὸν τῶν πτηνῶν καὶ τὰ ρεῖθρα τοῦ ποταμοῦ·
Ἦύτε πῦρ ἀϊδηλον ἐπιφλέγει ἄσπετον
[ἄσπρον

οὔρεος ἐν κορυφῆς, ἔκαθεν δὲ τε φαίνεται
[αὐγῆ,

ὡς τῶν ἐρχομένων ἀπὸ χαλκοῦ θεσπεσίοιο
αἴγλη παμφανόσσα δι' αἰθέρος οὐρανὸν ἴκεν.
τῶν δ', ὡς τ' ὄρνιθων πετεηνῶν ἔθνεα πολλὰ,
χηνῶν ἢ γεράνων ἢ κύκνων δουλιχοδείρων,
Ἄσιω ἐν λιμῶνι Καῦστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα
ἐνθα καὶ ἐνθα ποτῶνται ἀγαλλόμενα πτερύ-
[γεσσιν,

κλαγγηδὸν προκαθιζίντων, σμαραγῆ δὲ τε
[λειμῶν,

ὡς τῶν ἔθνεα πολλὰ νεῶν ἄπο καὶ κλισιάων
ἐς πεδίον προχέοντο Σκαμάνδριον κτλ. (2)

Ἐνταῦθα παρατηρεῖται καὶ τοῦτο, ὅτι τί-
θενται ἀλλεπάλληλοι παραβολαί, ἀναφερό-
μεναι ἐκάστη εἰς ἴδιαν τινὰ τοῦ προκειμέ-
νου ὄψιν.

Ἴνα εὖρη δὲ τις τὰ ὅμοια πρέπει νὰ πα-
ρατηρῆ καλῶς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος,
τοῦ ὁποίου ζητεῖ τὸ ὅμοιον· καὶ τοῦτο ὁ
Ὀμηρὸς ἐδίδασκε τοὺς ῥήτορας, παραβάλλων
τὸν δρομαῖον Πάριν μὲ στατὸν ἵππον, δηλ.
μὲ τὸν ἐν σταύλῳ ἰστάμενον καὶ καλῶς τρε-
φόμενον καὶ ἐπομένως ἀκράτητον καὶ θυμο-
ειδῆ· οἶον·

ὡς δ' ὅτε τις στατὸς ἵππος, ἀκοστήσας ἐπὶ
[φράτῃ, κτλ.

ὣς οὖος Πριάμοιο Πάρις κατὰ Περγᾶμου ἄκρης,
τεύχεσι παμφαίνων ὡς τ' ἠλέκτωρ, ἐβεβή-
[κει κτλ. (3)

(1) Ἰλιάδ. Α. 46. (2) Ἰλιάδ. Β. 455—
465. (3) Ἰλιάδ. Ζ. 506—513.

τὸν δὲ νεώτην καὶ καρτερικὸν Αἴαντα τὸν
Τελαμώνιον μὲ ὄνον· οἶον

ὡς δ' ὅτ' ὄνος παρ' ἄρουραν ἰὼν ἐβήσατο
[παιδάς, κτλ.

ὡς τότε· ἔπειτ' Αἴαντα, μέγαν Τελαμώνιον
[υἶδον κτλ. (1)

τὸ βασιλικὸν ἦθος μὲ τὸν ἐξοχὸν καὶ ἀγέ-
ρωχον βουὸν· οἶον

ἢ Ἦύτε βοὺς ἀγέληφι μέγ' ἐξοχος ἐπλετο
[πάντων

ταῦρος· ὁ γάρ τε βόεσσι μεταπρέπει ἀγρο-
[μένῃσιν·

τοῖον ἄρ' Ἀτρεΐδην θῆκε Ζεὺς ἤματι κείνῳ,
ἐκπρεπέ, ἐν πολλοῖσι καὶ ἐξοχον ἠρώεσ-
[σιν. (2)

Καὶ τῆς μεταφορᾶς δὲ, ἡ ὁποία εἶναι σχῆμα
συγγενεῦον πρὸς τὴν ὁμοίωσιν, τὸν τύπον ἔ-
δωκεν ὁ Ὀμηρὸς· οἶον τὸν Ἀγαμέμνονα ὡς
βασιλέα ὀνομάζει μεταφορικῶς ποιμένα
λαῶν, οἶον·

Ὡς φάτο νεικείων Ἀγαμέμνονα ποιμένα λαῶν
θερείτης. κτλ. (3)

Ἀπὸ τῆς μεταφορᾶς ταύτης ὀρμηθεὶς καὶ ὁ
Σωκράτης ὀνομάζει τὸν στρατηγὸν ποιμένα·
«Ἐντυχῶν δὲ ποτε στρατηγεῖν ἠρημένῳ τῷ,
τοῦ ἔνεκεν, ἔφη, Ὀμηρον οἶσι τὸν Ἀγαμέ-
μνονα προσαγορεύσαι ποιμένα λαῶν; ἄρα
γε ὅτι ὡσπερ τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμέλεισθαι

ὅπως σῶ τε ἔσονται οἱ οἶες καὶ τάπιτή-
δεια ἐξουσι, καὶ οὐ ἔνεκα τρέφονται, τοῦτο
ἔσται· οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμέλεισθαι
δεῖ ὅπως σῶ τε οἱ στρατιῶται ἔσονται καὶ
τάπιτήδεια ἐξουσι, καὶ οὐ ἔνεκα στρατεύου-
ται, τοῦτο ἔσται;» (4)

Καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκ-

(1) Ἰλιάδ. Α. 558—563. (2) Ἰλιάδ. Β.
480. (3) Ἰλιάδ. Β. 243. Περὶ μεταφορᾶς
καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Βίου καὶ ποι-
ήσεως Ὀμήρου λόγῳ του λέγει· «Μεταφορὰ
δὲ, ἡπερ ἔστιν ἀπὸ τοῦ κυρίως δηλουμένου
πράγματος ἐφ' ἕτερον μετενηνεγμένη μετὰ
τῆς ἀμφοῖν ἀναλόγου ὁμοιότητος, καὶ πολ-
λὴ ἔστι καὶ ποικίλη παρ' αὐτῷ (τῷ Ὀμήρῳ).
(4) Ξενοφ. Ἀπομν. Γ. β. 1—2.

κλήσις ἡμῶν ἐν γένει δὲν ὑπάρχει ἢ μετα-
φορὰ αὕτη;

Ἐν ἐκ τῶν εἰδῶν τῆς μεταφορᾶς εἶναι
καὶ τὸ θεωρεῖν τὰ ἀψυχα πράγματα ὡς ἐμ-
ψυχα καὶ ἀπονέμειν εἰς αὐτὰ ἐπίθετα ἐμφύ-
χων· καὶ τοῦτο ἐδίδασκεν ὁ Ὀμηρὸς, ὁ ὁ-
ποῖος τὸν λίθον ὀνομάζει ἀναιδῆ «αὐθις ἐπὶ
δάπεδόν τε κυλίνδετο λάας ἀναιδῆς»

Ἦσαύτως καὶ τὸν ὀϊστὸν (τὸ βέλος) θεωρῶν
ὡς πτηνὸν λέγει·

Αἰγῆς βίος· νευρῆ δὲ μέγ' ἴαχεν, ἄλτο δ'
ὀϊστὸς δέξυβελῆς, καθ' ὄμιλον ἐπιπτόσθαι
μενεαίνων. (1) Τοῦτο ὀνομάζεται καὶ προ-
σωποποιεῖται.

Πλείστας ὅσας μεταφορᾶς ἔχει ὁ Ὀμηρὸς,
ἀλλ' οὐδεμία τούτων εἶναι βεβιασμένη καὶ
ἐπιτετηδευμένη. (2) Οὗτος ἐδίδασκε τοὺς ῥή-
τορας ὅτι ἡ ἔννοια ἢ τὸ πάθος, τὰ ὁποῖα
ἐκφράζει ἢ μεταφορᾶ, συνιστῶσι τοῦ λόγου
τὴν ἀξίαν, διότι ταῦτα εἶναι τρόπον τινὰ
τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ οὐχὶ τὸ σχῆμα, τὸ ὁ-
ποῖον εἶναι ἀπλοῦν τι ἔνδυμα. Διὰ τοῦτο
παθητικώτατα μέρη βλέπομεν ἐκφραζόμενα
παρ' Ὀμήρῳ δι' ἀπλουστάτης γλώσσης· ὁ-
ποῖα φυσικὴ ἀπλότης ὑπάρχει εἰς τοὺς ἐξῆς
τῆς Βρισηΐδος λόγους ἐπὶ τοῦ θανάτου τοῦ
Πατρόκλου!

Πάτροκλέ μοι δειλῆ πλείστον κειχαρισμένε
[θυμῷ,

Ζωὸν μὲν σε ἔλειπον ἐγὼ κλισίῃθην ἰούσα,
νῦν δὲ σε τεθνηῶτα κιχάνομαι, ὄρχαμε
[λαῶν. (3)

Φίλτατέ μοι Πάτροκλε, ζωντανόν σε ἀφῆκα
εἰς τὴν ἀναχώρησίν μου καὶ νεκρόν σε εὐρί-
σκα εἰς τὴν ἐπιστροφῆν μου.

Καὶ εἰς τὰ ἐπίθετα ὁ Ὀμηρὸς εἶναι ἀμί-

(1) Ἰλ. Δ. 125. (2) Ἰνα μὴ παρεκτρέπηται
ὁ ῥήτωρ εἰς ἐπιτετηδευμένας μεταφορᾶς πρέ-
πει νὰ φυλάττῃ τὸν ἐξῆς κανόνα τοῦ Ἀρι-
στοτέλους· «οὐ πῶρῶθεν δεῖ, ἀλλ' ἐκ τῶν
συγγενῶν καὶ ὁμοειδῶν μεταφέρειν τὰ ἀνώ-
νυμα ὀνομασμένως, ὃ λεχθὲν δηλὸν ἔστιν
ὅτι συγγενές.» (Ἀριστοτ. ῥητορ. Βιβλ. Γ.
Κεφ. β. (3) Ἰλιάδ. Τ. 287.

μητος' οἷον τίς ἀκούων τὴν μάχην *καυστη-
ραν* λεγομένην παρ' Ὀμήρῳ, δὲν παρομοιά-
ζει τὸν πόλεμον μὲ πῦρ; Τί δὲ προσφύε-
στερον τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὅποια ἀποδίδει εἰς
τοὺς θεοὺς, οἷον εἰς τὸν Δία τὸ *μητιέτης*
καὶ *ἀγκυλομήτης* καὶ *τερπικέραυτος* κτ.λ.
εἰς τὸν Ἀπόλλωνα τὸ *φοῖβος*, καὶ εἰς τὸν
Ἥλιον τὸ *ὑπερίων*, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους θε-
οὺς ἄλλα τοιαῦτα;

Καὶ εἰς τοὺς ἄλλους κοινῶς τόπους, ἢ
γουν τὴν Διαίρεσιν ἢ μερῶν ἀπαρίθμησιν,
τὰ παρεπόμενα ἢ περιστάσεις, τὸ γένος καὶ
εἶδος, τὰ ἠγούμενα καὶ ἐπόμενα καὶ τοὺς
λοιποὺς παραδείγματα ὑπάρχουσι πλεῖστα
ἔσα παρ' Ὀμήρῳ, ἀλλὰ περιττὸν κρίνων νὰ
ἐνδιατρίψω πλεῖστον εἰς τὸ αὐτὸ κεφά-
λαιον μεταβαίνω εἰς τὸ Πάθος.

Πάθος. Ὅ,τι ἀπαιτεῖται πρὸ πάντων
πρὸς θρίαμβον τῆς ἀληθείας ἐν ταῖς καρ-
δίαις τῶν ἀκροατῶν εἶναι ἢ τῶν παθῶν
κίνησις. Ἐν δὲ ἐκ τῶν παθῶν εἶναι ἢ ὄρ-
γῆ τὴν δὲ ὄργην διεγείρει μάλιστα ἢ ἀ-
τιμία, ἢ ὅποια εἶναι αἰτίον τῆς ὕβρεως,
ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης. «Ἵβρεως δὲ (αἰ-
τιον) ἀτιμία' ὁ δὲ ἀτιμάζων ἐλιγυρεῖ' τὸ
γὰρ μὴδενὸς ἀξίον οὐδεμίαν ἔχει τιμὴν
οὔτε κακοῦ οὔτε ἀγαθοῦ.» (1) Διὰ τοῦτο
ὁ Ὀμηρος, θέλων νὰ παραστήσῃ τὸν Ἀχιλ-
λέα δικαίως ὀργιζόμενον κατὰ τοῦ Ἀγαμέ-
μνονος, ἐμβάλλει εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ τοὺς
ἐξῆς λόγους:

ἠτίμησεν' ἔλὼν γὰρ ἔχει γέρας αὐτὸς ἀ-
[πούρας.] (2)
μὲ ἠτίμασε, διότι μοῦ ἀφῆρεσε τὸ βραβεῖόν
μου, δηλ. μὲ ἠδίκησεν ἐκ περιφρονήσεως
πρὸς ἐμέ.

Μέσα δὲ τῆς πραυντεως τῆς ὄργῆς εἶναι
διάφορα· ἐν ἐκ τούτων εἶναι ὅταν ὁ ὀργι-
ζόμενος ἀναλώσῃ τὴν ὄργην του ἢ εἰς ἄλ-
λον τινὰ ἢ εἰς ἐκείνον, κατὰ τοῦ ὁποίου
ὀργίζεται, τιμωρηθέντα ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἢ ὑπ'
ἄλλου τινός, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης.

(1) Ἀριστοτ. ῥητορ. Βιβλ. Β. Κεφ. 2.
(2) Ἰλιάδ. Α. 356

«Πρῶτοι γὰρ γίνονται ὅταν εἰς ἄλλον τὴν
ὄργην ἀναλώσωσιν.» (1)

Ἐτερον δὲ μέσον πραυνσεως εἶναι ὅταν
ἐκεῖνος, κατὰ τοῦ ὁποίου ὀργίζεται τις,
μετανοῇ καὶ ἱκετεύῃ, ὡς πάλιν ὁ αὐτὸς τῆς
ῥητορικῆς διδάσκαλος ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλ.
λέγει· «Καὶ τοῖς ὀμολογοῦσι καὶ μεταμε-
λομένοις (πρῶτοί εἰσιν.)

Τούτων λοιπὸν ἀμφοτέρων παραδείγμα-
τα πρῶτος ὁ Ὀμηρος ἔδωκε. Διότι ὁ Ὀ-
δυσσεὺς θέλων νὰ πρᾶνῃ τὸν Ἀχιλλέα, τὴν
μὲν ὄργην αὐτοῦ ἀποδεικνύει ἀνηλωμένην
εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Τρώων τιμωρίαν τῶν Ἑλ-
λήνων.

Ἄλλ' ἄνα, εἰ μέμονάς γε καὶ ὀψέ περ υἱᾶς
[Ἀχαιῶν
τειρομένους ἐρύεσθαι ὑπὸ Τρώων ὄρουμαγ-
[δοῦ.] (2)
ἀνάστα, ἐὰν ἐπιθυμῆς, ἀν καὶ ἀργά, νὰ σώ-
σῃς τοὺς Ἕλληνας φθειρομένους ὑπὸ τῶν
Τρώων.

τὸν δ' Ἀγαμέμνονα παριστάνει μετανοοῦν-
τα, ἱκετεύοντα καὶ δῶρα ὑποσχόμενον· οἷον·
παῦε, ἔα δὲ χόλον θυμαλγέα' σοὶ δ' Ἀγα-
[μέμων
ἄξια δῶρα δίδωσι μεταλήξαντι χόλοιο.] (3)
εἰς σὲ ὁ Ἀγαμέμων, ἀν καταπραυνῆς τὴν
ὄργην σου, δίδει δῶρα ἀξιόλογα.

Καὶ ἄλλων μέσων πραυνσεως τῆς ὄργῆς
παραδείγματα ὑπάρχουσι παρ' Ὀμήρῳ, τὰ
ὅποια παραλείπω.

Ἐτερον πάθος εἶναι ὁ Ἐλεος. (4)
Καὶ τοῦτο τὸ πάθος πῶς πρέπει νὰ κι-
νῆται ἐδίδαξεν ὁ ῥητορικώτατος Ὀμηρος·
διότι τί συγκινητικώτερον τῶν λόγων τοῦ
Πριάμου καὶ τῆς Ἐκάβης πρὸς τὸν Ἔκτορα;
Καὶ τοῦ μὲν Πριάμου οἱ λόγοι ἄρχονται
οὕτως.

«Ἔκτορ, μή μοι μίμνε, φίλον τέκος, ἀνέρα
[τοῦτον
οἷος ἄνευθ' ἄλλων, ἵνα μὴ τάχα πότμον ἐ-
[πίσπῃς

(1) Ἀριστ. ῥητορ. Βιβλ. Β. Κεφ. Γ.
(2) Ἰλιάδ. Α. 247. (3) Ἰλιάδ. Α. 260.
(4) Ἀριστ. ῥητορ. Βιβλ. Β. Κεφ. 8.

Πηλείωνι δαμείς· ἐπεὶ ἢ πολλὸν φερτερός
[ἔστι. κτλ.] (1)

Ἔκτορ, ἀγαπητόν μοι τέκνον, μὴ ἀντιπα-
ραταχθῆς, παρακαλῶ, μόνος χωρὶς τῶν
Ἑλλων εἰς τὸν ἄνδρα τοῦτον (τὸν Ἀχιλλέα),
ἵνα μὴ ταχέως φονευθῆς ὑπ' αὐτοῦ κτλ.

τῆς δὲ Ἐκάβης οὕτως·
Ἔκτορ, τέκνον ἐμὸν, τάδε τ' αἶδεο καὶ
[μ' ἐλέησον
αὐτὴν, εἴποτέ τοι λαθικηδέα μαζὸν ἐπέ-
[σχον.] (2)

Ἔκτορ, τέκνον μου, λυπήσου με, εἰάν ποτέ
σε ἐθήλασα κτλ.

Ταῦτα καὶ περὶ πάθους. Μεταβαίνω ἤδη
εἰς τὴν Ἀρμολίαν.

Ἀρμολία. Καὶ τῆς Ἀρμονίας, δηλονότι
τῆς συμφωνίας τῶν ἤχων πρὸς τὰ ὑπ' αὐ-
τῶν σημαινόμενα, ἢ ὅποια εἶναι ὡσαύτως
μέρος τῆς ῥητορικῆς, εἶναι διδάσκαλος ὁ Ὀ-
μηρος, ὁ ὁποῖος τῆ συνδρομῇ τῶν φθόγγων
ζωγραφεῖ τὸ κάλλος τῆς Πηνελόπεια, μετα-
χειρισθεὶς τὰ μακρότατα φωνήεντα καὶ τὰ
ὕγρότατα τῶν ἡμιφώνων, ἀποφυγὼν δὲ τὰ
τραχύτατα τῶν ἀφώνων, ὡς φαίνεται εἰς
τοὺς ἐξῆς στίχους.

Ἡ δ' Ἴεν ἐκ θαλάμοιο περίφρων Πηνελόπεια,
Ἄρτεμιδι ἰκέλη ἢ χρυσῆ Ἄφροδίτῃ. (3)
Ἀγρίαν δὲ πάλιν ὄψιν θέλων νὰ ἐξεικονίσῃ
διὰ τοῦ λόγου, συνεπέκνωσε τὰ τραχύτατα
τῶν ἀφώνων·

Τῇ δ' ἐπὶ μὲν Γοργῷ βλοσυρῶπις ἔστεφάνωτο
δεινὸν δερκομένη, περὶ δὲ δεῖμός τε φό-
[βος τε.] (4)

Θραῦσιν δὲ σιδήρου παριστάνων μετεχειρί-
σθη τὰ τραχύτατα τῶν γραμμάτων, εἰπὼν
ὅτι τὸ ξίφος τοῦ Μενελάου πληξάν τὴν πε-
ρικεφαλαίαν τοῦ Πάριδος «Τριχθά τε καὶ
τετραχθά διατρυφὲν ἔκπεσε χειρός.» (5)

Οἰκτρὸν δὲ θάνατον καὶ ψόφον δύο ἐταί-
ρων τοῦ Ὀδυσσεως, κρουμένων εἰς τὴν γῆν
ὑπὸ τοῦ Κόκλωπος Πολυφήμου, διηγούμε-

(1) Ἰλιάδ. Χ. 38. (2) Ἰλιάδ. Χ. 82.
(3) Ὀδυσ. Ρ. στιχ. 36. (4) Ἰλ. Α. 36.
(5) Ἰλιάδ. Γ. 363.

νος μετεχειρίσθη τὰ ἀηδέστατα καὶ κακο-
φρονότατα γράμματα· οἷον·

«Σὺν δὲ δύο μάρφας, ὥστε σκύλακας ποτὶ
[γαίῃ
κόπτ' ἐκ δ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέε, δεῦθε
δὲ γαίαν.] (1)

Ἄλλὰ ταῦτα ἴσως ἤθελεν εἰπεῖ τις ὅτι
εἶναι μᾶλλον ἐκ τύχης ἢ ἐκ προθέσεως οὐ-
τω κατεσκευασμένα, ἀν ἦσαν μόνον, ἀλ-
λ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα παραδείγματα, τὰ
ὅποια παρατρέχω, μεταβαίνων εἰς τὰ σχή-
ματα.

Σχήματα. Σχῆμα ἐν τῇ ῥητορικῇ καλεῖ-
ται λόγος ἐκτρεπόμενος τοῦ συνήθους καὶ
κανονικοῦ πρὸς κόσμον ἢ καὶ ἕνεκα ἀνάγκης.
Εἶναι δὲ δύο εἰδῶν σχήματα. Περὶ
τῆς *Διάνοιαν* καὶ τῆς *Μέξιν*. Καὶ τῶν μὲν
καὶ τῶν δὲ ὑπάρχουσι παρ' Ὀμήρῳ πλεῖ-
στα ἔσα παραδείγματα· ἄρα καὶ ταῦτα
παρ' Ὀμήρου παρέλαθον οἱ ῥήτορες. (2)

Ἐκ τῶν περὶ τὴν *διάνοιαν* σχημάτων
ἐν εἶναι ἢ Ἵπερβολή, διὰ τῆς ὁποίας με-
γαλοποιεῖται τι ἐπέκεινα τῶν φυσικῶν ὀρίων
πρὸς ἐπίτασιν λόγου. Παραδείγματα ὑπερ-
βολῆς πολλὰ ἀπαντῶσι παρ' Ὀμήρῳ· οἷον
«λευκότεροι χιόνος, θείσιν δ' ἀνέμοισιν ὁ-
μοῖοι (3)»—λευκότεροι τῆς χιόνος καὶ κατὰ
τὴν ταχύτητα ὅμοιοι μὲ ἀνέμους. Τοιοῦτον
καὶ τό: μελάντερον ἤτε πῖσσα—καὶ ἀπὸ
τὴν πῖσσαν μαυρότερον, καὶ ἄλλα πολλά.

Καὶ τὴν *Εἰρωνείαν* δὲ, διὰ τῆς ὁποίας
δηλοῦται τὸ ἐναντίον μετὰ τινος ἠθικῆς
ὑποκρίσεως, ἐδίδαξεν ὁ Ὀμηρος. Ὁ Τηλέ-
μαχος ὀνομάζει πατέρα τὸν Ἀντίνοον,
ἔνα ἐκ τῶν μνηστήρων καὶ ἄσπονδον ἐχ-
θρόν του, ἐνοῶν ὄλον τὸ ἐναντίον· οἷον·

(1) Ὀδυσ. Α. 289. (2) Πλουτ. Περὶ Βίου
καὶ Ποιήσ. Ὀμ. Κεφ. ΚΖ. «Ἴδωμεν δὲ καὶ
τάς τῆς Συντάξεως ἐκτροπὰς, τὰ καλούμε-
να Σχήματα, εἰ καὶ ταῦτα πρῶτος Ὀμηρος
ὑπέδειξε' τὸ δὲ σχῆμα ἐστὶ λόγος ἐξηλλαγ-
μένος τοῦ ἐν ἔθει, κατὰ τινὰ πλάσιν κόσμου
ἢ χρείας χάριν κτλ. (3) Ἰλιάδ. Κ. 437.

Ἄντινο', ἢ μευ καλὰ πατὴρ ὧς κήδεαι
[υἱός. (1)]

Ἄντινος, ὧς πατὴρ φροντίζεις περὶ ἐμοῦ.
(Ἴδε καὶ Πλουτ. Β. καὶ Π. Ὀμ. περὶ Εἰρων.)
Καὶ τῆς ἀποστροφῆς, ὅταν δηλ. ἀπὸ τοῦ
ἐνὸς προσώπου στρέφῃ ὁ ῥήτωρ τὸν λόγον
εἰς ἄλλο, παράδειγμα ἀπαντᾷ πρῶτον πα-
ρ' Ὀμήρῳ ὅσον

Οὐδὲ σέθεν, Μενέλαε, θεοὶ μάκαρες λελά-
[λάθοντο. (2)]

ὑπου ἀπὸ τοῦ Πανδάρου εἰς τὸν Μενέλαον
στρέφει ὁ ποιητὴς τὸν λόγον. Καὶ τῆς Ὑπο-
τυπώσεως καὶ Ἐμφάσεως καὶ τῶν ἄλλων περὶ
τὴν διάνοιαν σχημάτων ὑπάρχουσι παρα-
δείγματα παρ' Ὀμήρῳ, τὰ ὅποια παρα-
λείπω.

Καὶ εἰς τὰ περὶ τὴν λέξιν σχήματα, οἷα
ἡ ἀναδίπλωσις, ἡ ἐπαναφορά, ἡ Κλίμαξ
κτλ., πρότυπον εἶναι ὁ Ὀμηρος.

Καὶ πρῶτον εἰς τὴν Ἀναδίπλωσιν, ὅταν
δηλ. τὰ αὐτὰ δις λέγωνται κατὰ συνέχειαν,
παράδειγμα ἔχομεν τὸ ἐξῆς

Τῷ δ' ἐγὼ ἀντίος εἶμι, καὶ εἰ πυρὶ χεῖρας
[ἔοικεν,
εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε, μένος δ' αἰθωνι σι-
[θήρῳ. (3)]

καὶ ἄλλο

Ἄρες, Ἄρες βροτολοιογᾶ, μαιφόνε, τειγε-
[σιπλήτα. (4)]

ἢ καὶ ἄλλων λέξεων μεταξὺ παρεντιθεμένων
«Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ'»
[ἔόντας,

Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίκαται κτλ. (5)

Ἄλλο σχῆμα περὶ τὴν λέξιν εἶναι ἡ Ἐ-
παναφορά, ὅταν δηλ. ἀπὸ τῶν αὐτῶν λέ-
ξεων ἀρχῶνται αἱ προτάσεις καὶ τούτου

(1) Ὀδυσ. Ρ. 397. (2) Ἰλιάδ. Δ. 127.

(3) Ἰλιάδ. Υ. 374. (4) Ἰλιάδ. Ε. 31.

(5) Ὀδυσ. Α. 23. Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ
Βίου καὶ Ποιήσεως Ὀμήρου συγγράμματι
αὐτοῦ ὀνομάζει τὴν Ἀναδίπλωσιν καὶ *Ha-
lilogiar*, λέγων περὶ αὐτῆς ὅτι εἶναι σχῆ-
μα «κίνησιν ἐμφαίνον τοῦ λέγοντος καὶ ἅμα
κινουῦν τὸν ἀκροατήν.»

τοῦ σχήματος κανὼν εἶναι ὁ ἡμέτερος ποιη-
τῆς ὅσον

Νιρεὺς δ' αὖ Σύμηθεν ἄγεν τρεῖς νῆας εἴσας,
Νιρεὺς, Ἀγλαίας θ' υἱὸς Χαρόποιό τ' ἀνα-
[κτος,

Νιρεὺς, θς κάλλιστος ἀνὴρ κτλ. (1)

Τοὺς στίχους τούτους ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀ-
ριστοτέλης ἐν τῇ ῥητορικῇ τοῦ φέρων ὧς
παράδειγμα τοῦ Ἀσυνδέτου σχήματος,
ὥστε δύο σχήματα ἐν ταύτῳ παρατηροῦνται
ἐν αὐτοῖς. (2)

Ἄλλο περὶ τὴν λέξιν σχῆμα εἶναι ἡ *Κλι-
μαξ*, ὅταν δηλ. τὸ τέλος τῆς προηγουμέ-
νης προτάσεως γίνηται ἀρχὴ τοῦ ἐπομένου.
Καὶ τούτου παράδειγμα πρῶτον παρ' Ὀ-
μήρῳ ἀπαντᾷ ὅσον

Ἡφαιστος μὲν δῶκε Διὶ Κρονίῳ ἀνακτι,
αὐτὰρ ἄρα Ζεὺς δῶκε διηκτόρῳ Ἀργεῖφόντῃ
Ἐρμείας δὲ ἄναξ δῶκε Πέλοπι πληξίπ-
[πῳ, κτλ. (3)]

ὑπου ὁ πρῶτος στίχος λήγει εἰς τὸν Δία,
καὶ ὁ δευτέρος ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Διός· ὁ δεύ-
τερος λήγει εἰς τὸν Ἑρμῆν, καὶ ὁ τρίτος
ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Ἑρμοῦ· ὁ τρίτος λήγει εἰς
τὸν Πέλοπα, καὶ ὁ τέταρτος ἀρχεται ἀπὸ
τοῦ Πέλοπος, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Καὶ τοῦ Ὑπερβατοῦ δὲ καὶ τῆς Ἐπανό-
δου καὶ τοῦ Ἀσυνδέτου καὶ τοῦ Ὀμοιο-
πτώτου καὶ τῶν ἄλλων περὶ τὴν λέξιν σχη-
μάτων παράδειγματα ὑπάρχουσι παρ' Ὀ-
μήρῳ, τὰ ὅποια παραλείπω μεταβαίνω
τελευταῖον εἰς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ῥητο-
ρικοῦ λόγου.

Ὁ ῥητορικὸς λόγος κατὰ τὴν ποιότητα
διαίρεται εἰς τρεῖς χαρακτῆρας, εἰς λεπτόν
ἢ ἰσχνόν, μέσον ἢ γλαφυρόν, καὶ μεγαλο-
πρεπῆ. (4)

(1) Ἰλιάδ. Β. 674. (2) Ἀριστοτ. ῥητορ.

Βιβλ. Γ. Κεφ. 12. (3) Ἰλιάδ. Β. 102.

(4) Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Β. καὶ Π.
Ὀμ. λόγῳ ὀνομάζει τοὺς χαρακτῆρας καὶ
πλάσματα τὸν δὲ μεγαλοπρεπῆ χαρακτῆρα
ἀδρόν, λέγων περὶ αὐτοῦ ὅτι «καὶ τῆ τῶν λέ-
ξεων καὶ τῆ τῶν νοημάτων κατασκευῆ με-
γάλως ἔχει ἐμφάσεις.»

Ἰσχνός χαρακτῆρ εἶναι ὁ καθαρὸς μὲν
καὶ ἁρμονικὸς, παντὸς δὲ καλλωπισμοῦ ἐ-
στερημένος.

Μέσος ὁ ἁρμονικὸς καὶ μετρίως καλλω-
πισμένος, ὅθεν καὶ γλαφυρὸς ἐπονομάζεται
καὶ Μεγαλοπρεπῆς ὁ μετὰ τοῦ καθάρου
καὶ γλαφυροῦ συνενῶν καὶ τὸ Ὑψηλόν.

Καὶ τῶν τριῶν τούτων χαρακτῆρων παρα-
δείγματα ὑπάρχουσι παρ' Ὀμήρῳ.

Ἰσχνοῦ μὲν τὸ ἐξῆς

Ὡς εἰπὼν, οὐ παιδὸς δρέξατο φαίδιμος
[Ἐκτωρ·
ἄψ δ' ὁ πάϊς πρὸς κόλπον εὐζώνοιο τιθήνης
ἐκλίνθη ἰάχων, πατρὸς φίλου ὄψιν ἀτυχεῖς,
ταρβήσας χαλκόντε ἠδὲ λόφον ἵππιοχαί-
[την. (4)]

Ἐνταῦθα βλέπει τις καθαρότητα καὶ ἁρ-
μονίαν, ἀλλ' οὐδένα καλλωπισμὸν.

Μέσου δὲ τὸ ἐξῆς

Ὡς φάτο, μείδησε δὲ θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
μειδήσασα δὲ παιδὸς ἐδέξατο χερὶ κύπελλον·
αὐτὰρ ὁ τοῖς ἄλλοισι θεοῖς ἐνδέξια πᾶσιν
οἴνοχόει γλυκὺ νέκταρ, ἀπὸ κρητῆρος ἀφύσ-
[σων.

ἄσβεστος δ' ἀρ' ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι
[θεοῖσιν,
ὡς ἴδον Ἡφαιστον διὰ δώματα ποιπνύ-
[οντα. (2)]

Τοιοῦτον καὶ τὸ περὶ τοῦ κήπου τοῦ Ἀλ-
κινόου.

Ἐνθα δὲ δένδρα μακρὰ πεφύκει τηλεθώοντα,
ἔγχυαι καὶ ροαὶ καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρποι,
συκέαι τε γλυκεραὶ καὶ ἐλαταὶ τηλεθώωσ-
[σαι. κτλ. (3)]

Εἰς τὰ δύο ἀνωτέρω παραδείγματα βλέ-
πει τις ἁρμονίαν καὶ μέτριον καλλωπισμὸν.

Μεγαλοπρεποῦς δὲ τὸ ἐξῆς

Ὡς εἰπὼν συναγενεφάλας, ἐτάραξε δὲ πόντον,
χερσὶ τρίαιναν ἐλών, πάσας δ' ὀρόθυκεν ἀέλ-
[λας
παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψεν
γαίαν ὁμοῦ καὶ πόντον· ἐρώρει δ' οὐρανόνθην
[νύξ. (4)]

(1) Ἰλιάδ. Ζ. 446. (2) Ἰλιάδ. Α. 595.

(3) Ὀδυσ. Η. 115. (4) Ὀδυσ. Ε. 291.

Καὶ ἡ ἐξῆς τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀτρείδου πρὸς
τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀχιλλέως προσφώνησις.

«Σὺ δ' ἐν στροφάλιγγι κόνιης
κεῖσο μέγας μεγαλωστί, λελασμένος ἵππο-
[συνάων. (1)]

Εἰς ταῦτα τὰ παραδείγματα μεγάλη διά-
νοια δι' ὀλίγων λέξεων ἐμφαίνεται. Τινὲς
προσθέτουσι καὶ τέταρτον χαρακτῆρα λό-
γου, τὸν ὕψηλόν· ἡ δὲ διαφορὰ μεταξὺ ὕψη-
λοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς χαρακτῆρος εἶναι ἡ
ἐξῆς· ὅτι ὁ μὲν ὕψηλός ὀρθῶνται ἀπὸ τῶν
φραζομένων πραγμάτων, ὁ δὲ μεγαλοπρε-
πῆς ἀπὸ τῆς διανοίας τοῦ λέγοντος· καὶ
ἐκεῖνος μὲν μετὰ σπουδῆς καὶ σφοδρότητος
παρέχει τὸ αἰσθημα, οὗτος δὲ μετὰ πρᾶ-
[τητος καὶ ἀταραξίας τοῦ λέγοντος.

Καὶ τοῦ ὕψηλοῦ χαρακτῆρος πρῶτος ὁ
ὕψιπέτης Ὀμηρος ἔδωκε πολλὰ καὶ λαμπρὰ
παράδειγματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναγέρομεν
δύο μόνον χάριν συντομίας· ὅσον τὸ ἐξῆς,
ὑπου παρίσταται ὅτι δι' ἐνὸς νεύματος τοῦ
Διὸς σείεται ὄλος ὁ Ὀλυμπος·

«Ἡ, καὶ κυανέησιν ἐπ' ὄφρουσι νεύσει Κρο-
[νίων·
ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνα-
[κτος
κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν
Ἐρμῆος. (2)]

Καὶ τὸ ἐξῆς, εἰς τὸ ὅποιον ἡ μεγαλοφυΐα
τοῦ ποιητοῦ ἀναπτύσσεται μετὰ ἐκτάκτου
δυνάμεως καὶ ἡ περιγραφὴ ἐξαιρέται εἰς μέ-
γιστον ὕψος· ὅλη ἡ φύσις παρίσταται συγ-
κινουμένη· ὁ Ζεὺς κεραυνοβολεῖ εἰς τοὺς οὐ-
ρανούς· ὁ Ποσειδὼν πλήττει τὴν γῆν διὰ
τῆς τριαινῆς· ἡ θάλασσα, τὰ ὄρη, αἱ πό-
λεις σείονται· ὅλη ἡ γῆ τρέμει, καὶ ὁ Πλού-
των πηδᾷ ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ φοβούμενος
μὴ ἀνοιχθῶσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῶν θνη-
τῶν αἱ ἀόρατοι κατοικίαι τοῦ Ἄδου.

Δεινὸν δ' ἐβρόντησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
ὕψιθεν· αὐτὰρ ἔνερθεν Ποσειδάων ἐτίναξε
γαίαν ἀπειρεσίην ὄρων τ' αἰπεινὰ κάρηνα·
πάντες δ' ἐσσειόντο πόδες πολυπίδακος Ἴδης

(1) Ὀδύσσ. Ω. 40.

(2) Ἰλιάδ. Α. 528.

καὶ κορυφαί, Τρώων τε πόλις καὶ νῆες Ἄ-
[χαιῶν]
ἔδδεις δ' ὑπένερθεν ἄναξ ἀνέρων Ἀιδωνεύς,
δείσας δ' ἐκ θρόνου ἄλτο καὶ ἰαχε, μὴ οἱ ὕ-
[περθεν]
γαῖαν ἀναρρήξειε Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
οἰκία δὲ θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισι φανείη
σπαρδαλέ, εὐρώεντα, τὰ τε στυγέουσι θεοί
[περ. (1)]

Ἀρχοῦσι, νομίζω, ταῦτα πρὸς ἀπόδειξιν
τοῦ ὅτι ὁ Ὀμηρος ἦτο καὶ τῆς ῥητορικῆς ὁ
διδάσκαλος. Τοιαύτας ἀποδείξεις ἠδυνάμε
θα νὰ φέρωμεν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν τῆς
Ἑλλ. γραμματολογίας, ἀλλ' ἐπιλείπει ἡ-
μᾶς ὁ χρόνος ἐξετάζοντας καὶ τὰ λοιπὰ
εἶδη ἐν ἕκαστον ἰδίᾳ.

Δικαίως λοιπὸν ἡ ἀρχαιότης ἅπασα μέ-
χρις ἀποθεώσεως ἰθαύμαζε τὸν Ὀμηρον.
Ἡ Σμύρνα ἐκαυχᾶτο ἐπὶ τῷ Ὀμηρεῖῳ αὐ-
τῆς, ὡς ὁ Στράβων ἱστορεῖ. «Ἔστι δὲ καὶ
βιβλιοθήκη, καὶ τὸ Ὀμήρειον, στοὰ τετρα-
γωνος, ἔχουσα νεῶν καὶ ξόανον ἀντιποι-
οῦνται γὰρ καὶ οὗτοι διαφερόντως τοῦ ποιη-
τοῦ καὶ δὴ καὶ νόμισμά τι χαλκοῦν πα-
ρ' αὐτοῖς Ὀμήρειον λέγεται.» Καὶ Πτολεμαῖος
ὁ Φιλοπάτωρ ναὸν Ὀμήρου κατεσκεύασεν,
ὡς ἱστορεῖ ὁ Αἰλιανός. «Πτολεμαῖος ὁ Φι-
λοπάτωρ κατασκευάσας Ὀμήρω νεῶν, αὐ-
τὸν μὲν καλὸν καλῶς ἐκάθισε, κύκλω δὲ
τοῦ ἀγάλματος τὰς πόλεις περιέστησεν,
ὅσαι ἀντιποιοῦνται τοῦ Ὀμήρου. (Αἰλ. ποικ.
ἱστορ. Π. 22. σελ. 452. ἐκδ. Χέρσερ.)
Ἄλλὰ καὶ οἱ Ἀργεῖοι θείας τιμᾶς τῷ ποιη-
τῇ ἀπέδιδον, ὡς ὁ αὐτὸς Αἰλιανὸς ἱστορεῖ.
(Θ. 45.) «Ποιητικῆς ἀπάσης Ἀργεῖοι τὰ
πρῶτα Ὀμήρω ἔδωκαν, δευτέρους δὲ αὐτοῦ
ἔταπτον πάντας. Ποιοῦντες δὲ θυσίαν ἐπὶ
ξενίᾳ ἐκάλουν τὸν Ἀπόλλωνα καὶ Ὀμη-
ρον κτλ.

Ὄθεν καὶ Ἀρχέλαος ὁ Πριηνεύς, κατὰ
τὸν πρῶτον μ. Χ. αἰῶνα ἀμάσας, κατε-
σκεύασε τὴν περίφημον ἀποθέωσιν τοῦ Ὀ-
μήρου, ἀνάγλυφον ἀξιόλογον σωζόμενον
νῦν ἐν τῷ Βρετανικῷ μουσεῖῳ καὶ φέρων

(1) Ἰλιάδ. Υ. 56.

κάτωι αὐτοῦ τὰ ἐξῆς: «Εἰ θεός ἐστιν Ὀ-
μηρος, ἐν ἀθανάτοισι σεβέσθω· εἰ δ' αὖ μὴ
θεός ἐστι, νομιζέσθω θεός εἶναι.» Τὸ ἀνά-
γλυφον τοῦτο κατὰ πιθανὸν λόγον κατα-
σκευασθὲν ἐν Ἑλλάδι μετεκομίσθη εἰς Ῥώ-
μην, ἐκεῖθεν δὲ ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ Βρετ-
τανικοῦ μουσείου ἀντὶ χιλίων ἀγγλικῶν
λίρων.

Ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τούτῳ (1) εἰκονίζεται
ὄρος, ὑπερ πιθανῶς εἶναι ὁ Ἑλικῶν. Ἐπὶ
τοῦ ὄρους τούτου προσκἀθῆται μὲν ὁ ποιη-
τῆς αὐτός, σκῆπτρον ἐν τῇ δεξιᾷ ἔχων καὶ
τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος πτηνόν, τὸν κό-
ρακα, πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Ὀπισθεν δ'
αὐτοῦ εἶναι ἡ μήτηρ τῶν Μουσῶν Μνημο-
σύνη, ὀπισθεν δὲ τῆς Μνημοσύνης ἱσταται
ἡ Λεσβία ποιήτρια Σαπφῶ, ἡ δεκάτη Μοῦ-
σα ἐπονομασθεῖσα. Κάτωθεν τῆς Σαπφούς
ἱσταται ἐπὶ τρίποδος ὁ Ἡσίοδος φέρων τὰ
ποιήματα αὐτοῦ διότι ἐν τῷ Ἑλικῶνι ποι-
μαίνων ἐδιδάχθη ὑπὸ τῶν Μουσῶν τὴν κα-
λὴν ἀοιδίαν, ὡς αὐτὸς ἐν ἀρχῇ τῆς Θεογο-
νίας λέγει. Ἐφεξῆς εἰκονίζεται σπήλαιον,
ὅπου ἱστανται πᾶσαι αἱ ἄλλαι Μοῦσαι ἀπὸ
τῆς εἰσόδου μέχρι τοῦ βήθους, ἔχουσα ἐκά-
στη τὴν οἰκίαν θέσιν καὶ παριστώσα τίνος
εἶδους τῶν γραμμάτων εἶναι προστάτις, ἡ
μὲν τῆς Ποιήσεως, ἡ δὲ τῆς ἱστορίας, ἡ δὲ
τοῦ μύθου, ἄλλη τῆς Τραγωδίας, ἄλλη τῆς
Κωμωδίας καὶ καθεξῆς. Τὴν ἐν τῇ εἰκόνι
αὐτῇ χορεύσαν τῶν Μουσῶν φαίνεται ἐμ-
πνευσθεῖς ὁ καλλιτέχνης ἐκ τῆς εὐθῆς ἐν
ἀρχῇ τῆς Βατραχομουμαχίας ἐπικλήσεως
τοῦ ποιητοῦ.

Ἀρχόμενος πρῶτον Μουσῶν χορὸν ἐξ Ἑλι-
[κῶνος]
ἔλθειν εἰς ἐμὸν ἦτορ ἐπεύχομαι κτλ.

Ἐν δὲ τῇ βάσει τῆς εἰκόνης, ἦτοι ἐν τῇ
ὑπωρεῖᾳ τοῦ Ἑλικῶνος, εἰκονίζεται ἡ τοῦ
Ὀμήρου ἀποθέωσις ὡς ἐξῆς: Ὁ μὲν Ὀμη-
ρος κἀθῆται ἐπὶ θρόνου, σκῆπτρον μὲν ἐν τῇ
δεξιᾷ ἔχων βιβλίον δὲ (τὰ ποιήματα αὐτοῦ)
ἐν τῇ ἀριστερᾷ παρ' αὐτῷ δὲ γονυκλιτου-
σιν ἡ Ἰλιάς καὶ Ὀδύσεια, ἡ μὲν Ἰλιάς ξί-

(1) Βαλ. Β. καὶ Π. Ὀμ.

φος ἐν τῇ δεξιᾷ ἔχουσα, σύμβολον τῶν ἐν
αὐτῇ ἱστορουμένων μαχῶν, καὶ σκῆπτρον
ἐν τῇ ἀριστερᾷ, σύμβολον τῆς βασιλικῆς με-
γαλοπρεπειᾶς τοῦ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντος ὕ-
ψους, ἡ δὲ Ὀδύσεια κοσμήματα πώρας
πλοίου, σύμβολα τῆς ἐν θαλάσῃ πλάνης
τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὑπὸ δὲ τὸν σκῆπτρον, ἐ-
φ' οὗ ὁ ποιητῆς πατεῖ, εἰκονίζονται ἐν ἀντι-
πάλῳ θέσει βάτραχος καὶ μῦς εἰς ἀνάμνησιν
τῆς βατραχομουμαχίας, τὴν ὁποίαν ἀποδί-
δουσιν εἰς αὐτόν. Ὀπισθεν δὲ τοῦ ποιητοῦ
ἱστανται δύο πτερωτὰ πνεύματα γυναικεί-
αν μορφῆν ἔχοντα καὶ παριστώοντα τὴν *Oi-*
κουμένην καὶ τὸν *Χρόνον*. Καὶ ἡ μὲν *Oi-*
κουμένη στέφει τὸν Ὀμηρον, ὁ δὲ Χρόνος
φέρει τι ἐν τῇ ἀριστερᾷ, τὸ ὅποιον φαί-
νεται ὅτι εἶναι ἡ βιβλίον, τὰ Ὀμηρικὰ δηλ.
ποιήματα, ἡ χαλκῆνη πλάξ, ἐφ' ἧς κρού-
ων ἄλλο τι ὄργανον, ὑπερ φέρει ἐν τῇ δε-
ξιᾷ, ἐπευφημεῖ τὸν ποιητὴν εἰς τὴν στέ-
ψιν τοῦ ποιητοῦ. Ἐνώπιον αὐτοῦ ἱσταται
βωμὸς, ἐφ' οὗ πρόκειται νὰ τελεσθῇ θυσία
πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καὶ τὸ μὲν ἱερεῖον προσ-
άγεται, μεταξὺ δὲ τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ ποιη-
τοῦ παρίσταται Παις (ὁ Μῦθος) ἐκθαμβος
πρὸς τὸν ποιητὴν ἀποβλέπων καὶ φέρων ὑ-
δρίαν τινὰ ἢ φιάλην, ὅπως ποιήσῃ ἐπὶ τοῦ
βωμοῦ τὰς πρὸ τῆς θυσίας νενομισμένας
καθαρτηρίους χοάς. Ὀπισθεν τοῦ βωμοῦ
ἱστανται τέσσαρες γυναῖκες τείνουσαι τὰς
χεῖρας πρὸς τὸν ποιητὴν καὶ προσερχόμε-
ναι ὅπως τελέσωσι θυσίαν εἰς αὐτόν ὡς
ἀρχηγέτην καὶ γεννήτορα· αὗται δὲ εἶναι
ἡ ἱστορία, ἡ Ποίσις (φέρουσα καὶ τὸ ἱε-
ρὸν πῦρ) ἡ Τραγωδία καὶ ἡ Κωμωδία καὶ
τέλος πάντων ἀκολουθοῦσι τὰς γυναῖκας
ταύτας πέντε ἄλλαι, ἡ Φύσις, ἡ Ἀρετή,
ἡ Μνήμη, ἡ Πίστις καὶ ἡ Σοφία, ἐν αἷς
εἰκονίζονται αἱ διὰ τῆς μελέτης τῶν Ὀ-
μηρικῶν ἐπῶν ἀποκτώμεναι γνώσεις.

Ἄλλ' ἐν τῷ μετὰ θάνατον ὡς θεὸς ἐτιμή-
θη, τὸν βίον αὐτοῦ διήγαγεν ἐν συντόνῳ
πενία καὶ παντελεῖ ἀφανείᾳ καὶ ταλαιπω-
ρίᾳ. Ἀρίστην εἰκόνα τοῦ βίου καὶ θανάτου
αὐτοῦ περιέχει τὸ περὶ ἀρχῆς καὶ προόδου
τῶν τεχνῶν ἐν Ἑλλάδι σύγγραμμα τοῦ
(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΙΑ')

Γάλλου συγγραφέως *D' hancarville*, ἦν με-
ταφράσαντες ἐκθέτομεν ὡς ἐξῆς: «Πολλοὶ
μετὰ θάνατον, λέγει ὁ Γάλλος συγγραφεὺς,
ἀνήγειραν αὐτῷ ἀγάλματα καὶ ναοὺς, οὐ-
δεὶς δὲ ζῶντι αὐτῷ ἐχορήγησε τὰ πρὸς τὸ
ζῆν. Ἡ μεγαλοφυΐα του δὲν ἠδυνήθη νὰ
παράσχη αὐτῷ ἄσυλον εἰς αὐτὰς ταύτας
τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἔριζον περὶ τῆς γεν-
νήσεώς του. Ἐκοψαν νομίσματα φέροντα
τὴν εἰκόνα καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀλλ' αὐτὸς
οὐδέποτε εἶχε νομίσματα· ἔζησε καὶ ἀπέθα-
νεν ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ.» «*Recherches sur l' o-*
rigine, l' esprit et les progrès des arts
de la Crèce.» Τομ. 11, σελ. 294. Καὶ ταῦ-
τα μὲν λέγει ὁ *D' hancarville* περὶ τοῦ βίου
καὶ θανάτου τοῦ Ὀμήρου. Ἀλλὰ μήπως
τοιούτου βίον δὲν ἔζησαν καὶ τοιούτου τέ-
λος δὲν ἔλαβον καὶ οἱ ποιηταὶ Δάντης,
Σαιξπηρος, Μίλτων καὶ Καμοένος;

Φαίνεται ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες εἶναι
προωρισμένοι ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ τὸν πνευ-
ματικὸν μάλλον βίον διὰ τοῦτο ζῶντες μὲν,
αὐτοὶ πνευματικὸν βίον διάγουσι, περιφρο-
νοῦντες καὶ διὰ τοῦτο γερούμενοι τῶν ὕλικῶν
ἀγαθῶν τοῦ κόσμου τούτου, μετὰ θάνατον
δὲ τὸν πνευματικὸν βίον τῶν ἄλλων τρέ-
φουσι διὰ τῶν προϊόντων τοῦ πνεύματος
αὐτῶν ἐπὶ πάντας τοὺς αἰῶνας καὶ πλῆ-
ρους ἀθανασίας ἀξιοῦνται ὡς ὑπερανθρώπι-
να ὄντα, ὡς πλησιάζοντα εἰς τὸ θεῖον, ὡς
θεοὶ σχεδόν. Δίκαιον εἶχον λοιπὸν καὶ οἱ
ἀποθεώσαντες τὸν Ὀμηρον. Δικαίως καὶ
οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι ἐπιγράμματός τι-
νος εἰς Ὀμηρον ἔχουσιν ὡδε:

Πάτρα τοι τελέθει μέγας αὐρανός, ἐκ δὲ
[γυναικὸς]
οὐ θνατῆς, ματρὸς δ' ἐπλεο Καλλιόπας. (1)

(1) Οἱ προηγούμενοι στίχοι τοῦ ἐπιγράμ-
ματος τούτου τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου ποιη-
θέντος ἔχουσιν οὕτως:

Οἱ μὲν σεῦ Κολοφῶνα τιθνητήτεραν, Ὀμηρε,
οἱ δὲ καλὴν Σμύρναν, οἱ δ' ἐνέπουσι Χιον'
οἱ δ' Ἴον, οἱ δ' ἐβάσαν ἐὼκλαρον Σαλαμίνα'
οἱ δὲ νυ τῶν Λαπιθῶν ματέρα Θεσσαλίαν

Πατρίδα έχεις, Ὀμηρε, τὸν οὐρανὸν, μητέρα δὲ τὴν θεὰν Καλλιόπην.— Δίκαιον εἶχε καὶ ὁ περὶ Ὀμήρου κατὰ τὸν δωδέκατον μ. Χ. αἰῶνα γράψας Ἰωάννης Τζέτζης (1) γὰ

ἄλλοι δ' ἄλλο μέλαθρον ἀνίαχον· εἶδὲ με
[Φοίβου

χρὴ λέξει πιτυτὰν ἀμφαδὰ μαντοσύναν κτλ.

(1) Ἰωάννης Τζέτζης ἐκ Κωνσταντινουπόλεως (1480 Μ. Χ. ἀκμάσας) ἔγραψεν εἰς ἑξαμέτρους στίχους Ἰλιακὰ ἢ τὰ πρὸ Ὀμήρου, τὰ Ὀμήρου καὶ τὰ μεθ' Ὀμηρον, προσθεῖς εἰς ταῦτα καὶ σχόλια.

ἐξισώσῃ τὸν Ὀμηρον πρὸς θεὸν, τὸν Ἀπόλλωνα, ἐν τῷ ἐξῆς τριστίχῳ, δι' οὗ καὶ τὸν λόγον ἡμῶν περαίνομεν·

«Τὸν Ἐλικῶνα τὸν σοφόν, μᾶλλον αὐτὰς

[τὰς Μούσας,

αὐτὸν αὐτὸν Ἀπόλλωνα, τὸν μουσηγέτην

[πλέον,

τὸν ὑπὲρ πάντας ἄπαντα, τὸν Ὀμηρον τὸν

[μέγαν.

ΤΩ ΑΧΙΛΛΕΙ.

Ἀκηγγέλη κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Ὀμηρείων, 5)17 Ὀκτωβρίου 1875, ὑπὸ τοῦ Κ.

ΦΩΚΙΩΝΟΣ Α. ΒΟΥΤΕΙΝΑ.

Τῶν αἰώνων τὰ πελάγη ἔχουν φάρους αἰωνίους,
Δαιμονίους χαρακτήρας δαιμονίων ἡμερῶν,
Καὶ ὁ χρόνος, λάβρον κύμα, ἀνατρέπον ὑδρογείους,
Τὰ ἀθάνατα πυρὰ τῶν χαιρετᾶ ὑποχωρῶν.

Ἡ ὑφήλιος γηράσκει, λήθη κόσμους σαβανόνει,
Ἀνατέλλουν, δύουν ἔθνη, ὡς ἐφήμεροι σκιαί,
Πλὴν, φωτὸς ἀσθέστου λύχνοι, ἐπιζῶσιν οὔτοι μόνοι,
Καὶ αὐτοὺς πυξίδας ἔχουν δύο πόλων γενεαί.

Τίς τοὺς ἔστησεν; — Ὁ κόσμους φαινῶν ἀστέρων στήσας·
Τίς τοὺς ἤναψεν; — Ὁ ἄψας τῶν ἡλίων τὰ πυρὰ,
Ὁ Τιτάνας αἰσθημάτων ἐπὶ νάνων καθιδρύσας,
Ὡς βουνὰ οὐρανομήκη εἰς λοφίσκων τὰ πλευρά.

Αἰθερίων κόσμων πλάσμα! Φλόξ πυρίνης φαντασίας!
Κορυφαῖε διαστέρου στερεώματος ἀστήρ,
Κορωνίς καὶ βάθρον εἶσαι πυραμίδος οὐρανίας,
Ἦν ἀνήγειρεν ὁ μέγας τῆς ποιήσεως πατήρ.

Εἶσαι λείψανον ἐγκλείον δόξαν χρόνων ῥωμαλέων,
Μεγαθύμων χαρακτήρων δημιούργος ἐποχῆ,
Τοῦ στρατοῦ τῶν οὐρανόθεν καταβάντων ἡμιθέων
Καὶ γιγάντων καὶ ἡρώων, εἶσαι νεῦρον καὶ ψυχῆ.

Καὶ περίαπτον, τοὺς κόλπους ἠλεκτρίζον τῆς Ἑλλάδος·
Τῶν ὑψίστων αἰσθημάτων ὁ αἰείφωτος σπινθήρ,
Εἶσαι πάλλουσα ἐστία τῶν πυρῶν τῆς Ἰλιάδος,
Ἡφαιστείου ἰδεώδους ὁ πυρίπνοος κρατήρ.

Γῆ καὶ ὕδωρ ἀμιλλῶνται, τί τῶν δύο γὰ σοὶ δώση,
Ὅτι ἄφθορον ἐγκλείει, ὅτι μέγα καὶ καλόν,
Καὶ ἡ φύσις θεῖα ρεῖθρα σπεύδει λίχνον γὰ σοὶ στρώση,
Καὶ ὡς γάλα σοὶ προσφέρει τῶν λεόντων μυελόν.

Ἀμβροσία περιβρέχει τὰ ἀθάνατά σου μέλη!
Ἡρ οὐράνιον ἐκλέγει τὴν καρδίαν σου ναόν,
Μετὰ σοῦ τὸ στίλβον ἄστρον τῆς Ἑλλάδος ἀνατέλλει,
Καὶ τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου ὁ περίδοξος αἰών.

Καὶ τὰ ἔθνη συνταράττεις, ἐκ νεφέλης καταβαίνων!
Ἀρειμάνιον πυρῆνα σὲ κηρύττει ὁ χρησμὸς,
Πλὴν ἡ μήτηρ ἀντιπράττει καὶ τὴν τύχην του ἀσθμαίνων
Ἐκ σοῦ μόνου περιμένει ὁ σφριγῶν Ἑλληνισμὸς.

Σὲ μακρύνουν καὶ σὲ κρύπτει ὑπερήφανος ἡ Σκύρος·
Θέλουν κάλλος καὶ ἀνδρία γὰ σὲ ἔχωσιν υἱόν,
Πλὴν τὸ πρῶτον κλίνει γόνυ καὶ ὁ τῶν Φαιάκων ἦρωας
Διὰ σοῦ ἀποθεόνει τὸν ἀρχέτυπον λαόν.

Φεύγεις τότε, καὶ τὸ Σύμπαν τερατώδη πάλην βλέπει:
Ἡγεμόνων ἐν τῷ κόσμῳ καὶ θεῶν ἐν οὐρανοῖς,
Πλὴν θεῶν καὶ ἡγεμόνων ἡ ἀξία ἀμφιρρέπει
Κ' ἡ ἰσχὺς οὐδὲν ἰσχύει, ἐὰν σὺ δὲν συναινῆς.

Καὶ ἐν Τροίᾳ, ἄλλο κέντρον τοῦ ἀπείρου ἀποβαίνεις·
* Ἐν σου νεῦμα ἠλεκτρίζει τὰς ψυχὰς τῶν Ἀχαιῶν,
Ἡ ἀστραπηθόλος πλάστιγξ εἶσαι σὺ τῆς εἰμαρμένης
Δύο πρῶτων δονησάντων τὴν ὑφήλιον λαῶν.

Φεύγουν ἐντρομοὶ οἱ Τρῶες, ὥσπερ ποίμνια προβάτων,
Ὅταν λέων ἐφορμήσῃ μανιώδης κατ' αὐτῶν,

Ἦ ὡς βράτχοι πηδῶντες πρὸς τὰς ἄκρας τῶν ὑδάτων,
Ἄν προβάλη αἰφνιδίως τερατώδες ἔρπετόν.

Ποταμοὶ σὲ πολεμοῦσι, πλὴν μὲ πτώματα τοὺς φράττεις!
Τοὺς χωρίζεις, τοὺς ἐνώνεις, ὥσπερ ἄλλος Μωϋσῆς.
Οἱ ἀθάνατοι συμπάσχουν· καὶ τὸν Ξάνθον μὲ πυρὰ τῆς
Πλήτ' ἢ Ἦρα, καὶ νεκροῦται ὁ πρὶν λάβρος καὶ θρασύς.

Ὀμιλεῖς μὲ τοὺς ἀνέμους, καὶ πᾶν ῥῆμά σου κομίζου·
Νεύεις σύνοους πρὸς τὸν Νότον, ἀτενίζεις τὸν Βορρᾶν,
Καὶ ἰδοὺ βουναὶ, πελάγη καὶ νεφέλας διασχίζου,
Καὶ ἀνάπτουν τὴν σβεσθεῖσαν τοῦ Πατρόκλου σου πυράν.

Ὁ δὲ πύρινος θυμὸς σου τ' οὐρανοῦ κλονεῖ τὰς βάσεις!
Καταβαίνει πνευστιῶσα ἢ φιλιτάτη σου Παλλάς,
Κ' εἰς τοὺς δύο λόγους, οὔσπερ μετ' ἐκείνης ἀνταλλάττεις,
Ἐπώζει ἢ Τιτάνας ἐπώατατα Ἑλλάς.

Γίγα, οὔτινος ὁ βίος τὸν θυμὸν καὶ τὴν φιλίαν
Εἶχεν ἄξονας καρδίας, εἶχε πτέρυγας ψυχῆς,
Καὶ τοῦ βίου σου ἀρπάσας εἰς τυφλὸς σελίδα μίαν,
Πλάττει δράμα δημιούργον δημιούργου ἐποχῆς!

Αὐτοῦ εἶσαι ἢ ἐνότης, ἢ ζωὴ του εἶσαι ὄλη!
Καὶ τὸ ἀπειρόν του θέμα καὶ ἢ πρώτη του στροφή,
Καὶ, ἀκλόνητοι γρανίται, τὰ αἰσθήματά σου, πόλοι,
Περὶ οὗς χρυσῆ ἀπλοῦται ἢ τοῦ δράματος ὑφή.

Ἐκεῖ χέει τ' ὄνομά σου θείας αὔρας εὐωδίας!
Δι' αὐτοῦ τὰς κεφαλὰς των περιστέφουν βασιλεῖς,
Μετ' αἰῶνας δὲ, μονάρχει τῆς πανσόφου Γερμανίας
Σὲ θαυμάζουν, σὲ ζηλεύουν καὶ καλοῦνται Ἀχιλλεῖς.

Πλὴν εἰς μόνος σ' ἐμιμήθη. Καὶ τῶν δύο σας αἱ τύχαι
Ἦσαν εἰς ἀστήρ, εἰς δύο κόσμους λάμπας φαεινός,
Σὺ τὸν Φοῖνικα, ἐκεῖνος τὸν Ἀριστοτέλην εἶχε,
Τοῦ τυφλοῦ τὸ ἰδεῶδες καταστήσας γεγονός.

Εἶς Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας. Μόλις φθὰς ἐν Τροίᾳ, τρέχει,
Καὶ, τὸν τάφον σου κοσμήσας, τὸν φιλεῖ, θρηγῶν πικρῶς,
Διότ' ἤθελε καὶ οὗτος ὅ,τι εἶχες σὺ, νὰ ἔχη:
Ἐνα Πάτροκλον ὑπάρχων, ἕνα Ὀμηρον νεκρός.

Καὶ, σπινθήρ ἀποτινάσσων τὰ ἐκ τέφρας σάβανά σου,
Καὶ εἰς Θερμοπύλας αἴφνης ἐκ τοῦ τάφου σου πηδῶν,
Τοὺς τριακοσίους θίγεις μὲ τ' ἀθάνατα πυρὰ σου,
Κ' εἰς χρυσοῦν βωμόν ἐγείρεις τὴν ἀγίαν των σποδόν.

Καὶ τῶν Μαραθωνομάχων καὶ τῶν Σαλαμινομάχων
Σοῦ ἢ μνήμη ἦν ὁ πρῶτος τῆς καρδίας των παλμός,
Κ' ἢ ζωὴ σου, ὁ ἐν μέσῳ τῶν λειμώνων καὶ τῶν βράχων
Πρὸς τὴν δόξαν διευθύνας τὴν ψυχὴν των ὀφθαλμός.

Τὸ δὲ ἀπειρον δονήσας, μ' ἕνα πόθον τὸ ἀφίνεις:
Τὸν πολὺκλαυστόν σου φίλον ν' ἀσπασθῆς ἐν οὐρανοῖς,
Μία σκέπει καὶ τῶν δύο τὰ ὄστα σκιά μυρσίνης,
Καὶ τεμένη σοὶ ἰδρύει πᾶσα πόλις Ἑλληνίς.

Ἄνθος κήπων οὐρανίων, χέον ἐτι εὐωδίας!
Κρίνον, οὔτινος τὸν σπόρον νοῦς Τιτάνος ποιητοῦ
Μετεφύτευσεν ἐν κόσμῳ σπόρον ἀφθορον ἀνδρίας,
Πρώτην ρίζαν ἀμπελώνος ἰδεώδους τρυγητοῦ.

Δι' ἡμᾶς, πυγμαῖα τέκνα κολοσσῶν αἰωνοβίων,
Σὺ αἰέποτε θὰ ἦσαι τὸ εὐῶδες καὶ κλεινόν
Ρόδον, ὅπερ θὰ ἐξέχη τοῦ στεφάνου, τὸν ὅποιον
Θὰ προσφέρωμεν κατ' ἔτος εἰς παγκόσμιον φανόν!

Ο ΥΠΟ ΤΗΝ ΓΗΝ ΠΛΟΥΤΟΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ. (*)

Ὁ διάσημος Ἀγγλος πολιτικὸς Ῥοβέρτος Πήλ εἶπεν ὅτι τὸ μέλλον ἀνήκει εἰς τὸν λαὸν ἐκείνον ὅστις ἤθελεν ἐξορῶζει περισσότερο γαιάνθρακας. Ἄν ἢ πρόρρησις αὕτη τοῦ ἀνδρὸς ἐπαληθεύσῃ, οὐδεὶς λαὸς ἄλλος παρὰ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς δικαιούται νὰ ἐφαρμόσῃ ταύτην εἰς ἑαυτόν. Αἱ ἀνθρακοῦχοι λεκάναι τῆς χώρας ἐκείνης ἔχουσι διαστάσεις ἀναλόγους πρὸς τὴν ἔκτασιν αὐτὴν τῆς ἡπείρου· ἐνῶ δὲ ἀπὸ τινων ἐτῶν ἢ Ἀγγλία μετὰ συγκινήσεως διερευνᾷ τί ποσὸν ἀνθράκων ἀπολείπεται ἐν ταῖς ἐγκάτοις τῆς ἰδίας χώρας,

αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἀδιαλείπτως καὶ μετ' αὐξοῦτης προθυμίας ἀνασκάπτουσι τὰ πλοῦσια ἀνθρακωρυχεῖά των, μηδὲλως μερμνῶσαι μέχρι πόσου θὰ διαρκέσῃ ὁ πλοῦτος οὗτος, ἀλλὰ ἀναλογιζόμενοι ἕως ποῦ ἐκτείνεται. Μόνον τ' ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Πενσυλβανίας ἔχουσι τὴν ἔκτασιν τῶν ἀγγλικῶν, ἢ δὲ ἔκτασις ὄλων τῶν τῆς Ἀμερικῆς ἀνθρακωρυχείων τυγχάνει εἰκοσάκις

(*) Ἡ σπουδαία αὕτη πραγματεία ἔγγραφο ἔκτὸ ἀνδρὸς εἰδικοῦ, τοῦ Κ. Α. Σιμωνῆν, καὶ ἐδημοσιεύθη διὰ τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν Δύο Κόσμων (Φυλλ. 4 Ὀκτωβρίου ἔ. ν.). μετεφράσαμεν δ' ἐν περιλήψει τὰ οὐσιωδέστερα, ἐπιφωτισσόμενοι νὰ καταχωρίσωμεν προσεχῶς τὰ δέοντα περὶ σιδήρου καὶ πετρελαίου.

μεγαλητέρα τῶν τῆς Ἀγγλίας. Ὁ γαιάνθραξ πανταχοῦ διαχέει τὸ φῶς, τὴν θερμότητα, τὴν δύναμιν, τὴν κίνησιν· εἶναι ἡ ψυχὴ ὄλων ἐκείνων τῶν προσφῶν μηχανισμῶν, οἵτινες ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀντικαθιστῶσι τὴν δι' ἀνθρωπίνων χειρῶν ἐργασίαν, τὴν τόσον πολυδάπανον ἐν Ἀμερικῇ. Διὸ πᾶσα τῆς Ἀμερικῆς γωνία, ἐν ἣ ὑπάρχουσιν ἐνδείξεις ὅτι εὐρίσκεται γαιάνθραξ, διερευνᾶται ἀμέσως, σκάπτεται καὶ ἀνακινεῖται, μηδὲν λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἀποστάσεως, ἀν δὴλ. ἡ γωνία ἐκείνη κητῆται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Βραχωδῶν Ὀρέων ἢ εἰς τὰς ἀκτᾶς τοῦ Εἰρηνικοῦ.

Ἡ φύσις μόνον διὰ τοῦ γαιάνθρακος δὲν ἐπροίκισε τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, ἀλλὰ τῇ ἐδώρησε καὶ τὴν μεταλλικὴν ἐκείνην οὐσίαν ἧτις οὐδὲν ἤδη δύναται ἀνευ τοῦ γαιάνθρακος καὶ δι' ἧς παράγεται ὁ κοινότατος καὶ χρησιμώτατος σίδηρος. Ἡ οὐσία αὕτη πανταχοῦ εὐρηται ἐκεῖ εἰς σωροὺς, εἰς φλέβας, εἰς πυκνὰ στρώματα, καὶ μάλιστα ὅρη ἀληθῆ ὑπάρχουσιν ἐνιαχοῦ ἀπόδειξις δὲ αἱ περίφημοι στοιβαὶ τῆς Πενσυλβανίας, τοῦ Μισουρή καὶ τοῦ Μισσιγάν. Ὁ γαιάνθραξ χρησιμεύει ἵνα συνάπτῃ τὴν μεταλλικὴν αὐτὴν οὐσίαν ἐντὸς τῶν εὐρέων κέντρων. Τὸ μέταλλον δὲν ἐξέρχεται ἀμιγῆς, ἀλλὰ τήκεται καὶ μεταβάλλεται εἰς σίδηρον ἢ χάλυβα. Καὶ ἐκεῖ δὲ, ὡς καὶ εἰς τ' ἄλλα μέρη, τὰ σιδηροῦχα στρώματα συμβαδίζουσι καὶ συνορεύουσι πρὸς τὰ ἀνθρακοῦχα· τὸ μᾶλλον ἄξιον λόγου ὁμῶς τυγχάνει ὅτι ἡ παραγωγὴ τοῦ τε γαιάνθρακος καὶ τοῦ σιδήρου αὐξάνει λίαν ταχέως. Σήμερον αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι παράγουσι τὸ τρίτον τῶν ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ παραγομένων γαιάνθρακων καὶ τὸ ἕμισυ τοῦ σιδήρου· γνωστὸν δὲ ὅτι ἡ Ἀγγλία εἶναι ὁ γονιμώτατος τόπος τῆς ὑψηλοῦ εἰς γαιάνθρακας καὶ σίδηρον. Μετ' οὐ πολὺ θὰ φθάσωσιν αὐτὸν αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ μάλιστα θὰ ὑπερβῶσι πολὺ.

Τρίτη μεταλλικὴ οὐσία, κοινὴ ὅπως αἱ δύο προλαβοῦσαι καὶ ἀπαραίτητος εἰς τὰς κηλημερινὰς ἀνάγκας τῶν πεπλοτισμένων

κοινωνιῶν, εἶναι τὸ πετρέλαιον, στενὸς συγγενῆς τοῦ γαιάνθρακος, καὶ αὐτὸ δὲν γαιάνθραξ ῥευστός, διὸ παρέχον εἰς τὰς οἰκίας, εἰς τὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, κτλ. οἰκονομικώτατον φῶς. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουσιν ἀληθῶς τὸ μονοπώλιον τῆς χρησίμου ταύτης ὕλης, ἧτις πρὸ αὐτῶν ἀπὸ τῶν Βαβυλωνίων, τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Περσῶν, ἦν φαινόμενον ἔρυκτολογικόν. Ἡ φύσις, διανέμουσα τὰς οὐσίας αὐτὰς ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφάνη μᾶλλον μεγαλόδωρος πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, δωρήσασα περισσώτερον πετρέλαιον ἢ γαιάνθρακας καὶ σίδηρον. Ἐσπεiren ὑπὸ τὴν γῆν, κυρίως ἐν τῇ Πενσυλβανίᾳ, λίμνας τοῦ ὕγρου αὐτοῦ γαιάνθρακος, καὶ εἰς μόνην τὴν πολιτείαν αὐτὴν παρέσχε τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς παραγωγῆς τοῦ πετρελαίου. Ἡ ἐξαγωγή, ἧτις ἐπὶ τῶν πρώτων χρόνων ἦν ἄπειρος, ἤδη ἤρξησε κατὰ πολὺ, καὶ ἀγνωστον ποῦ θὰ σταματήσῃ ἡ ὀσημέραι ἀφθονωτέρα ἀποδεικνυομένη συγκομιδὴ τοῦ πετρελαίου.

Τὰ πράγματα αὐτὰ οὐδένα ἐκπλήττουσιν ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, διότι ἀνάλογα φαινόμενα παρατηροῦνται καὶ εἰς ἄλλα ὑπὸ τὴν γῆν προϊόντα, εἴτε κοινὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μέταλλα, οἷα ὁ μόλυβδος, ὁ ψευδάργυρος, ὁ χαλκός, ὁ ὕδραργυρος, εἴτε πολύτιμα, οἷα ὁ χρυσοῦς καὶ ἄργυρος. Τὰ μολυβδόφυχα τοῦ Βισκονσίν καὶ τοῦ Μισουρή ἐξισοῦνται πρὸς τὰ τῆς Ἰσπανίας, τὰ δὲ τοῦ ψευδαργύρου μεταλλεῖα τῶν δύο αὐτῶν πολιτειῶν πρὸς τὰ τῆς Βελγικῆς, τῆς Σιλεσίας καὶ τῆς Σαρδηνίας. Τὰ χαλκωρυχία τοῦ Μισσιγάν ἀναμιλλῶνται πρὸς τὰ τοῦ Χιλῆ καὶ τὸ Νιού Ἀλμαδὲν τῆς Καλιφορνίας ἡμαύρωσε διὰ παντὸς τὸ Ἀλμαδὲν (χρυσωρυχία) τῆς Ἰσπανίας, ὅπερ ἀπὸ τῶν Φοινίκων ἐξεμεταλλεύετο. Οὐδ' αὐτὴ ἡ Αὐστραλία ἐξήγαγε τόσον χρυσοῦν ὅσον ἡ Καλιφορνία· καὶ αὐτὰ δὲ τὰ πλουσιώτατα τῆς Ἰσπανικῆς Ἀμερικῆς μεταλλεῖα ἀργύρου δὲν παρήγαγον, ὅλα ὁμοῦ ἐτησίως, ὅτι μόνη ἡ πολιτεία τῆς Νεβάδα παρᾶγει. Ἀληθῶς· ὅταν ἀνα-

πολῆ τις πάντα ταῦτα, ἀπορεῖ ἂν τυχαίως ἐγένοντο, ἢ ἂν ἡ φύσις, ἧτις φαίνεται ὅτι οὐδὲν εἰς μάτην ἐποίησεν, εἶχε σκοπούς τινας μυστικούς· ὅτε κατὰ προτίμησιν τόσον προφανῶς κύνθησε τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς ἀμερικανικῆς ἡπείρου, ἐνθα ἐμελλόν ποτε νὰ ἰδρυθῶσι καὶ ἐπεκταθῶσιν αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι.

Εἰς εἴκοσι περίπου πολιτείας τῆς βορείου Ἀμερικῆς εὐρηται γαιάνθρακες, ἀλλὰ τὰ πλουσιώτερα γαιάνθρακωρυχία κείνται ἐν Πενσυλβανίᾳ. Κατὰ τὸ 1872 μόνον ἡ πολιτεία αὕτη ἐξήγαγεν 20 ἑκατομμύρια τόννους, ἦν δὲ ὁ ἄνθραξ ἐκ τῶν ἀρίστων, ἐκ τῶν λεγομένων δηλ. λιθάνθρακων, εὐθραυστος καὶ ἀσφαλτώδης. Ἰδίως λιθάνθρακας ἔχει ἡ Πενσυλβανία, καὶ μικρὰ μόνον ποσὰ ἐξάγονται ἐν ταῖς πολιτείαις Ῥὶδ Ἀίλαν (Rhode-Island) καὶ Μασαχουσέτη. Οἱ Ἀμερικανοὶ λίαν ἐπαίρονται ἐπὶ τῇ ἀρίστῃ τοῦ λιθάνθρακος τούτου ποιότητι, ὁ ὀλίγος δὲ ἐν Ἀγγλίᾳ, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Οὐαλλίας (εἰς τ' ἀνθρακωρυχία τοῦ Σουανσῆ), παραγόμενος λιθάνθραξ, καὶ ὁ εἰς ἕνα τῆς Γαλλίας νομὸν, τῆς Ἰζερ (εἰς τὰ ἀνθρακωρυχία τῆς Μοῦρ), δὲν δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὸν ἀμερικανικὸν κατὰ τὴν ποιότητα. Χάρις δὲ εἰς τὰ συστατικά του, παράγει τὸν μέγιστον τῆς θερμότητος ὄρον καὶ ἀποδεικνύεται λίαν χρήσιμος καύσιμος ὕλη ἐν ταῖς οἰκίαις· ἐπειδὴ δὲ μεγάλην ἀπαιτεῖ ἔλασιν, δὲν μεταχειρίζονται αὐτὸν εἰς τὰ ἀτμόπλια μόνον, ἀλλ' ἀναμιγνύουν καὶ ἄλλης ποιότητος· πρὸς τῆξιν δὲ τοῦ σιδήρου καὶ ἄλλων μεταλλικῶν οὐσιῶν εἶναι ἀπαραίτητος ἀναγκαῖος. Εἶναι πυκνός, σκληρός, λίαν μέλας ὡς γαγάτης, σιλπνός ὡς ἡμιμέταλλον, οὐδόποτε κηλιδοῖ τὰς χεῖρας καὶ οὐδόλως καπνίζει. Εἶναι φυσικῶς ἀπνηθρακωμένος γαιάνθραξ, ἢ κατ' ἐξοχὴν καύσιμος ὕλη ἐν τῷ οἴκῳ.

Ὁ τόπος, ἐν ᾧ κείνται τὰ ἀνθρακωρυχία καὶ τὰ διάφορα ἐργαστάσια, γραφεῖα, κτλ. τῶν ἐταιρειῶν, εἶναι ὠραῖος. Οἱ διαβρέχοντες αὐτὸν ποταμοὶ καὶ ῥυάκες ῥέουσι διὰ σχιστωδῶν βράχων, τὰ δὲ ὕδατα εἰσὶ

διαφανέστατα καὶ βρῖθουσιν ἰχθύων. Τινὲς τῶν ποταμῶν εἰσὶ πλωτοὶ, ἄλλοι δὲ μεταχειτεύθησαν εἰς διώρυχας κειμένας παραλλήλως πρὸς τοὺς σιδηροδρόμους, οἵτινες ἐκτείνονται πρὸς ὅλα τὰ μέρη. Ἡ διὰ τοῦ ὕδατος συγκοινωνία, καὶ περ ἥττον ταχέα, εἶναι οἰκονομικώτερα τῆς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ὅπερ οὐ μικρὸν ὄφελος προσγίνεται ἐν τῇ μεταφορᾷ τοῦ γαιάνθρακος. Τὰ δένδρα ἅτινα ἐπικοσμοῦσι τὰ ἄκρα καὶ τὰς κλιτύας τῶν κοιλάδων, αἱ δρυὲς δηλ., αἱ φηγοὶ, αἱ καστανεῖαι, αἱ καρναὶ, οἱ σφένδαμοι, καὶ εἰς τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς αἱ πεύκαι καὶ αἱ ἐλαῖαι διαχέουσι πανταχοῦ χλόην καὶ σκιάν καὶ διατηροῦσιν εὐεργετικὴν ὑγρασίαν. Ἐν παντὶ καιρῷ ἐξεμεταλλεύθησαν τὰ δάση ταῦτα. Οἱ χονδρότεροι καὶ οἱ καλλίτεροι κορμοὶ ἔπεσαν ὑπὸ τὸν πέλεκυν, ἐξωμαλύνθησαν διὰ τοῦ πρίονος καὶ ἐχορήγησαν τῷ μεταλλουργῷ μέρος τῶν ἀναγκασιούτων αὐτῷ ξύλων πρὸς ὑποσῆριξιν τῶν φρεάτων τῶν στοῶν του, ὡς καὶ τὰ τετράγωνα τεμάχια, ἅτινα τῷ χρησιμεύουσιν ἵνα διασκευάσῃ τὴν ξυλικὴν τῶν ἰδιαιτέρων μηχανῶν, ὧν χρῆσιν ποιεῖ.

Ἡ ἱστορία τῆς Πενσυλβανίας, ἦν ἡ φύσις τόσον θαυμάσιος ἐπρωικοδότησεν, εἶναι πρόσφατος, διότι ἡ πολιτεία αὕτη μόλις ἀπώκισθη πρὸ δύο αἰώνων. Ἐν ἔτει 1682 ὁ Πεν, ὁ πιστὸς καὶ εἰρηνικὸς ζένος τῶν Δελαβάρων Ἰνδῶν, ἐθεμελίωσε πλησίον τῆς Φιλαδελφείας, ἐν Ῥήδιγκ, τὴν πόλιν τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης· κατὰ δὲ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οἱ Κουάκεροι ἐρρίψαν ἐπίσης τὸν πρῶτον θεμέλιον λίθον. Ὀλίγα ἀμερικανικὰ πόλεις κείνται εἰς θέσιν τόσον πρόσφορον καὶ εἰσὶ τόσον ὠραῖαι· δεσπόζει δὲ πλουσίας κοιλάδος, ἐσπαρμένης δημοπρακᾶ. Ἡ Ῥήδιγκ ἔχει κάλλιστον δικαστήριον, λαμπρὰς ἐκκλησίας καὶ ὠραῖον κοιμητήριον, ὅπερ ἀξίζει νὰ μνημονεύσῃ τις ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ἐν ἣ τὸ πεδῖον τοῦ αἰωνίου ὕπνου πανταχοῦ εἶναι μεταβεβλημένον εἰς ἀνοῦντας κήπους καὶ σκιερούς περιπάτους.

Βαθμηδὸν νεαὶ ἰδρυθήσαν πόλεις ἐν αἷς οἰκοῦσιν οἱ ἀνθρακεῖς, οἱ χωνευταί, οἱ σιδη-

ρουργοί, οί πορθμείς, τούτέστι τὸ Ποτσβίλ, ἢ Ταμάκουα, τὸ Δαρβίλ, τὸ Ἀλλεντάου, τὸ Βίλκεσμπορ, τὸ Οὐίλλιαμσπορτ, τὸ Ἀρρησμπορ, ὅπου τὰ μεγαλύτερα, μετὰ τὸ Λιττσμπορ, χυτήρια καὶ ἐργοστάσια χάλυβος, κτλ. Πανταχοῦ δὲ ὑπάρχει εὐημερία, αἱ ἀποθήκαι εἰσὶ πλήρεις ἐμπορευμάτων, αἱ ὁδοὶ καλῶς βυμοτομημέναι, αἱ πλατεῖαι μεγάλαι, εὐάεροι καὶ δεινρόφυτοι, καὶ μεγαλοπρεπεῖς αἱ οἰκοδομαί. Ἡ γενικὴ εὐημερία ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῶν ἡθῶν τῶν ἰδιωτῶν. Τινὰ τῶν οἰκημάτων τῶν μεταλλουργῶν, ἔχοντα καὶ κήπον, εἰσὶ πολυτελῶς κεκοσμημένα. Δὲν ἀρκοῦνται εἰς τ' ἀναγκαῖα μόνον, ἀλλὰ θέλουσιν ὀπωσῶν καὶ τὰ περιττά, ἢ δὲ φιλόπονος, φιλόκαλος καὶ ἀβρὰ οἰκοδόμησι φιλοτιμεῖται νὰ ὠραίῃ τὴν κατοικίαν τοῦ ἐργάτου. Πανταχοῦ ἐσθίουσι καλῶς· γευματίζουσι δὲ τρεῖς τῆς ἡμέρας καὶ εἰς ἕκαστον γεῦμα τρώγουσι κρέας. Ὁ βούτυρος καὶ τὰ γεώμηλα οὐδέποτε ἐλλείπουσι· πίνουσι δὲ καφῆν καὶ τίτον μετὰ γάλακτος.

Οἱ εἰς τὰ ὄρυγεῖα καὶ μεταλλεῖα ἐργάζομενοι ἀνέρχονται σχεδὸν εἰς ἐξηκοντάκις χιλίους· σὺνήθως δὲ εἰσὶν ἡσυχαιοί, εὐπειθεῖς καὶ φιλόπονοι· ἀλλὰ σπανίως ποιοῦσι καλὴν χρῆσιν τῶν χρημάτων, ἅτινα ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν πορίζονται. Οἱ ἄφρονες κατασπαταλῶσιν εἰς τὰ καπηλεῖα, ὧν βραβεῖ ἢ χάριον, τὸ μετὰ τόσου μόχθου κερδιθὲν ἀργύριον, καὶ συνεχῶς συμβαίνουσι μεταξὺ τῶν ἔριδες, ἀπολήγουσαι εἰς βήξεις καὶ ξυλοκοπήματα. Οἱ ἐργάται δ' οὗτοι ἀνήκουσιν εἰς διάφορα ἔθνη, ἧτοι εἰσὶ Γερμανοί, Ἴρλανδοί, Ἀγγλοί, κτλ. καὶ ἕκαστον τῶν ἐθνῶν τούτων ἔχει τὰ διάφορα χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς του, καὶ ἰδίως τὸ ἐνστικτικὸν μῆκος. Ἐνίοτε συμβαίνουσι ἀπεργαίαι, προκαλούμεναι ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἐργατῶν καὶ διαδιδόμεναι εἰς ὅλα τὰ μεταλλεῖα. Ὅπως δὲ πανταχοῦ, οὕτω καὶ ἐκεῖ ζητοῦσιν αὐξήσιν μισθοῦ καὶ ἐλάττωσιν τῶν ὠρῶν τῆς ἐργασίας. Οἱ στασιασταὶ ἐμποδίζουσι μετ' ἀπειλῶν τὴν εἰς τὴν ἐργασίαν ἐπάνοδον τῶν ἐργατῶν ἐκείνων ὅσοι βαρυν-

θέντες νὰ περιμένωσι, θέλουσιν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ μεταλλεῖα. Ῥήξεις καὶ συγκρούσεις ἀρχονται μετὰ τῶν διαφορομένων καὶ ἢ ταραχὴ κορυφῶται ἅμα θελήσῃ νὰ ἐπέμβῃ ἢ ἀστυνομία ἢ ἢ ἐθνοφυλακὴ. Προβαίνουσι δὲ μέχρι χρήσεως πυροβόλων ὅπλων καὶ ἢ γῆν σρώνονται ἀπὸ πτώματα. Τέλος, ἀφοῦ διαπραγματευθῶσιν ἐπανεπιλημένως οἱ ἐργάται πρὸς τοὺς ἰδιοκτῆτας, ἐπέργεται συμβιβασμὸς, ἀξάζουσι ὀλίγον τὰ ἡμερομίσθια ἢ ἐλαττοῦσι τὴν ἐργασίαν κατὰ μίαν ὥραν τὴν ἡμέραν· αἱ παραχωρήσεις αὗται ὅμως ἀνακαλοῦνται ὁσάκις πάσχη τὸ ἐμπόριον. Τί τάχα ἐκέρδησαν οἱ Ἀγγλοὶ ἐργάται, τί οἱ Ἀμερικανοὶ ἐκ τῶν φοβερῶν ἀπεργιῶν ἐν ταῖς ἀνθρακωρυχείαις, ἐν ταῖς σιδηρουργεῖαις, ἐν ταῖς κλωστοῦχοις καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἀγροῖς; Ἴσως μικρὰν αὐξήσιν μισθοῦ μετὰ πάλην μνηῶν ὄλων, μετὰ ἐδύνας καὶ στερήσεις, δι' αἷς οὐδεμία ἀμοιβὴ ἐπαρκεῖ.

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1868 διηρχόμεθα τὴν ἀνθρακωρυχίαν λεκάνην τῆς Πενσυλβανίας εἰς τὰ περίεξ τοῦ Ποτσβίλ. Οἱ κάτοικοι τῶν ὑπογείων ἐργοστασίων εἶχον ἀπεργίαν, οὐδὲν δὲ φρεῖον ἢ εἰς ἐνέργειαν καὶ οὐδεμία εἰργάζετο μηχανή. Ἡ ἀσυνήθης αὕτη γαλήνη εἶχε τι τὸ ὀδυνηρὸν. Τῆδε κακείσε ἀπνητῶμεν δμίλους μεταλλουργῶν στυγνὸν ἐχόντων τὸ πρόσωπον καὶ συζητούντων ἢ σιγῶντων. Τινὲς ἐκάθηστο ὀλιβερωδὸς πρὸ τῆς οἰκίας των, ἄλλοι δὲ κρατοῦντες λισγάριον ἀνὰ χεῖρας δυσθύμως ἡσυχολοῦντο εἰς τὸν λαχανόκηπόν των. Ἡ γυνὴ καὶ τὰ παιδία οὐδὲν ἔλεγον, πλὴν ἐπέιναν. Εἰς πολλὰ μέρη προσέβησαν εἰς ἀπειλὰς καὶ βιαιοπραγίας ἵνα ἐμποδίσωσι τοὺς θέλοντας νὰ ἐργασθῶσιν. Εἰς τι ὄρυγεῖον εἶχε τεθῆ νύκτωρ κενὸς νεκροκράβητος μετ' ἐπιγραφῆς σημαντικῆς. Δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἀστειότητος, ἀλλὰ περὶ ἀπειλῆς θανάτου κατὰ τῶν τυγῶν ἀποπειραθσομένων νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν ἐργασίαν· καὶ ἐὰν τότε δὲν ἐδόθη ἀφορμὴ ὅπως ἐκτελεσθῇ ἢ ἀπειλῆ, μετὰ τινος ὅμως ἔτη ἀδυσωπήτως ἐπραγματοποιήθη κατ' ἄλλην ἀπεργίαν. Καθ' ἕκαστην ἐβλεπέ τις πλη-

θος πολλὸν ἐργατῶν κινουμένων καὶ ἀδιαλείπτους συνελεύσεις, καθ' αἷς φλογεροὶ ἀπηγγέλλοντο λόγοι καὶ ἀπεφασίζοντο πράγματα ἀπαράδεκτα. Πολλὰς διήρκεσεν ἐβδομάδας ἢ ἀπεργία, ἢ δὲ ἀρχὴ, προσέχουσα, ἐπιβλέπουσα καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ σεβασθῇ μέγχι τέλους τὰ δίκαια τῶν ἐργάτων, μόλις ἔστειλεν ἀστυνομικοὺς τινὰς ὑπαλλήλους. Βαθμηδὸν ἐπανῆλθεν ἢ ἡσυχία, τῶν ἐργατῶν ἀναγκασθέντων νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν ἐργασίαν δίχως νὰ ἐπιτύχωσι τὸ ποθούμενον· ἤθελον δὲ νὰ ἐλαττωθῇ ἢ καθημερινὴ ἐργασία ἀπὸ δέκα εἰς ὀκτώ ὥρας καὶ νὰ λαμβάνωσι τὸ αὐτὸ ἡμερομίσθιον. Ἄν ἐγένετο παραδεκτὴ ἢ ἀξίωσις των, ἤθελε παραλύσει ὅλον τὸν ἐν ταῖς ὄρυχεῖαις ὄργανισμόν· τούτου δ' ἔνεκεν καὶ ἀπερρίφθη.

Τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Πενσυλβανίας γαιολογικῶς οὐδόπως σχεδὸν διαφέρουσι τῶν ἀνθρακωρυχείων τῶν ἄλλων χωρῶν, ἐκτὸς τῆς ποιότητος τοῦ ἀνθρακος. Τὰ στρώματα τοῦ ἀνθρακίτου κείνται ὑπὸ τὸ ἔδαφος τὰ μὲν ἄνω τῶν δὲ, ὡς φύλλα βιβλίου, ἀλλὰ διαχωρίζονται ἀπὸ μεγάλα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον διαλείμματα ἀγόνων βράχων, πυκνοῦ ἀργίλλου, σχιστολίθων καὶ ψαμμολίθων. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἀνθρακοῦχα στρώματα ἔχουσι διάφορον πάχος, ὅπερ εἰς τινὰ μέρη εἶναι ἀρκετὰ μέτρα, ὡς τὸ λεγόμενον μαροῦθ, ὅπερ πελώριον ἔχει πάχος, μετροῦν εἰς τινὰ μέρη μέχρις 20 μέτρων καθαροῦ ἀνθρακος.

Εἰς τὰ ὄρυγεῖα τῆς Πενσυλβανίας κατέρχονται διὰ πλατειῶν καὶ ἐπικλινῶν στοῶν, σπανίως δὲ διὰ φρεάτων καθέτων. Εἰς τὰς στοὰς αὐτὰς κυκλοφοροῦσιν ἐπὶ σιδηροδρομοῦ ἀμάξια κινούμενα ὑπὸ ἀτμομηχανῆς, ἧτις ἀναβιβάζει ἐξω τὰ γεμιζόμενα καὶ καταβιβάζει τὰ κενούμενα. Κάλως δεδεμένος εἰς τὰ διοχευτήρια ἀπερᾶ διὰ τροχοῦ ἢ διὰ πελωρίου τροχαλίου· δι' αὐτοῦ δὲ ὁ ἐργάτης καταβιβάζει εἰς τὸ ὑπόγειον. Ὁ ἐργάτης φέρει χονδρὰ ὑποδήματα καὶ ἔχει εἰς τὴν κεφαλὴν στρογγύλον ἐκ σκληροτάτου χαλκοῦ πῖλον, ἐφ' οὗ θέτει τὴν λιχνίαν του, ἧτις εἶναι εἶδος ποτηρίου ἐκ λευκοσιδήρου καὶ ἢς ἢ θρυαλλίς πολλὸν ἀναδίδει κα-

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΙΑ΄.)

πνόν. Ἐκεῖ βαδίζει ψηλαφῶν, κεκλιμένος, προσκρούων εἰς τὰ ξύλα ἐν τῷ δαιδάλω τῶν στοῶν, καὶ ἀρμυνύεται εἰς τὴν συνήθη θέσιν του ἵν' ἀρχίσῃ τὸ ἐπίπονον ἔργον του, ὅπερ καθ' ἕκαστην εἶναι τὸ αὐτό. Ὁ ἀνθρακεὺς βίπτει τὸν βράχον καὶ τὸν ἀνθρακα διὰ τῆς πυρίτιδος ἢ διὰ τῆς σκαπάνης, ὁ ἀμαξηλάτης ὀδηγεῖ τὰ ζῶα ἅτινα μεταφέρουσιν εἰς τὸν ὑπόγειον σιδηρόδρομον τὴν ἐξαχθεῖσαν ὕλην καὶ οἱ ξυλοργοὶ στήνουσι τὰ ἐπιστηρίγματα. Ὅλοι οἱ ἐργάται εἶναι εἰς κίνησιν· ὀλίγα δὲ εὐρηνται παιδία καὶ οὐδεμία γυνή. Εἰς τ' ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Βελγικῆς δὲν εἶναι σπάνιον ν' ἀπαντήσῃ τις καὶ νῦν γυναῖκα· ἀλλὰ τ' ἀμερικανικὰ ἤθη δὲν παραδέχονται εἰς τὸ ἐξευτελιστικὸν αὐτὸ ἔργον τὸ ἀσθενὲς καὶ ἀβρὸν φύλον. Συνήθως ὁ ἀὴρ εἶναι καλὸς καὶ εἰσέρχεται ἱκανὸς διὰ μηχανικῶν ἀεριστηρίων. Ἡ θερμοκρασία εἶναι γλυκεῖα καὶ ἢ αὐτὴ τὸ τε θέρος καὶ τὸν χειμῶνα. Τὰ ὕδατα δὲν εἶναι τόσον ἀφθονα, καὶ δὲν ἐπίκειται φόβος ἀναφλέξεως τῶν ἀτμίδων, ἧτις τόσον φοβερὰ ἀποδεικνύεται εἰς ἄλλα ἀνθρακωρυχεῖα.

Ὁ λιθάνθραξ, ἅμα ἐξαχθῆ τῶν φρεάτων ἢ τῶν μεγάλων καὶ ἐπικλινῶν ὑπογείων, φέρεται εἰς μηχανὰς λίαν τεχνητάς, καλουμένας συνθλάστας, αἵτινες χωρίζουσιν αὐτὸν εἰς τεμάχια ἰσομεγέθη. Τὰ χονδρότερα τούτων πρῶτον θρύπτονται μετὰξὺ δύο ἐκ χάλυβος κυλίνδρων, ἐπιπροσθεθειμένων ἐπαλλήλως, φερόντων ὀδόντας καὶ στρεφομένων ὡς τὰ ἐλατήρια. Σειρὰ σιδηρῶν ἐπικλινῶν κωσκίων, ἐχόντων σχῆμα κυλινδροειδῶν τυμπάνων καὶ βρόχους ἢ ὅπας πυκνὰς, χωρίζουσιν ἔπειτα τὴν καύσιμον ὕλην εἰς ἐξ ποιότητος ἢ διακεκριμένα μεγέθη, ἐνῶ ἐργάται ἀφαιροῦσι τοὺς σχιστολίθους καὶ λοιπά. Ἀφοῦ δὲ καθαρισθῇ οὕτω, φορτῶνεται εἰς ἀμάξια καὶ μεταφέρεται εἰς τὸν σιδηρόδρομον· ἐκεῖθεν δὲ στέλλεται εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην καὶ τὴν Φιλαδέλφειαν, τοὺς δύο διπλ. λιμένας ὅπου ὁ περίφημος οὗτος λιθάνθραξ καταναλίσκεται καὶ πωλεῖται.

Ἐνῶ ἢ Φιλαδέλφεια ἀποδεικνύεται ἢ με-

γαλητέρα αγορά του λιθάνθρακος της Πενσυλβανίας, το Πιττσμπούργ είναι η του ασφαλτώδους γαιάνθρακος, υπερέχον μάλιστα της Φιλαδελφείας, διότι κείται ἐπ' αὐτῶν τῶν ὠρυχείων, ἀνερχομένων εἰς ἑκατὸν περίπου. Τῷ 1872 ταῦτα παρήγαγον 40 ἑκατομμύρια τόννων, ἤτοι περί τὰ 2(3 τῆς παραγωγῆς ὧν τῆς Γαλλίας τῶν ἀνθρακωρυχείων, ὧν τινὰ εἶναι πλουσιώτατα.

Τὸ Πιττσμπούργ μόλις ἀπὸ ἐνὸς αἰῶνος ἰδρῶθη ἔκαλειτο δὲ τῷ 1754 *Fort Duquesne* καὶ ἔκειτο ἐπὶ τῶν ὄριων τῶν χωρίζοντων τὰς γαλλικὰς ἀποικίας ἀπὸ τὰς ἀγγλικὰς. Μετὰ 4 ἔτη ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων καὶ ὠνομάσθη φρούριον Πήτ (*Fort Pitt*) ἀλλ' ἤδη, χάρις εἰς τὰ γαιανθρακωρυχεῖα, περιέχει 200,000 κατοίκους καὶ πολυάριθμα παντοειδῆ ἐργοστάσια, νηματοουργεῖα, ὑαλοουργεῖα, ἀτμομηχανὰς, κτλ. Εἶναι ἐνταυτῷ ἡ Μαγκεστρία καὶ τὸ Σέφιελδ τῆς Ἀμερικῆς. Μέλας καὶ πυκνὸς ἀτμὸς καλύπτει τὴν πόλιν, ἐκ δὲ τῶν καπνοδοχῶν τῶν ἐργοστασίων ἀπολύονται τὴν νύκτα φλόγες καὶ οὐδέποτε παύει ἡ ἐργασία. Ἡ καπνία αἰωνίως ἵπταται ἐν τῷ ἀέρι, καλύπτουσα ὅλας τὰς οἰκίας, ὅλας τὰς οἰκοδομὰς ἀπὸ πυκνὴν σκωρίαν, ἣτις δίδει εἰς αὐτάς, ὡς ἐν Λονδίῳ, πένθιμον ὄψιν καὶ ἣτις προσκολλᾶται πανταχοῦ, εἰς τ' ἀσπρόρουχα, εἰς τὸ πρόσωπον, εἰς τὰς χεῖρας. Ἡ καθημερινὴ αὕτη καὶ ἐπίπονος ἐργασία ἐπενεργεῖ εἰς τὰ ἤθη τῶν πολιτῶν. Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος οἱ ἐργάται εἰσὶ τόσον τραχεῖς καὶ τόσον βάνουσοι, διότι ὀλίγον μέλλει τοῖς Ἀμερικανοῖς ἐργάταις περὶ εὐγενείας τρόπων.

Ἐκτὸς τοῦ Πιττσμπούργ, καὶ ἄλλα μέρη ἔχουσιν ἀσφαλτώδεις ἀνθρακας. Πλησίον τῆς λίμνης Ἐρὲ παράγονται ἐτησίως 400,000 τόννων, ἐκάστου στοιχίζοντος δύο ἀμερικανικὰ τάλλητρα ἐργάζονται δὲ 225 ἐργάται, κυρίως Σουηδοὶ καὶ Γερμανοὶ, ἀνθρωποὶ καλοὶ, πρᾶοι καὶ φιλήσυχοι.

Ὁ ἀριστος διὰ τ' ἀτμόπλοια ἄνθραξ παράγεται εἰς τὰ ὠρυχεῖα τῆς Μαριλάνδης, ἅτινα στέλλουσιν ἐτησίως εἰς τοὺς λιμένας τοῦ Ἀτλαντικοῦ (τὴν Βοστώνην, τὴν

Νέαν Ὑόρκην, τὴν Φιλαδέλφειαν, τὴν Οὐασιμπίαν, τὴν Οὐασινγκτόνα, κτλ.) 2 1(2 ἑκατομμύρια τόννων. Οἱ λιμένες τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῶν λιμνῶν εἶναι οἱ μεγαλύτεροι καταναλωταὶ καὶ οἱ φυσικοὶ ἐξαγωγεῖς τῶν γαιανθράκων. Ἡ Τσίβελανδ, ἣτις οὐ μόνον ὁ κυριώτατος λιμὴν τῆς λίμνης εἶναι, ἀλλὰ καὶ πρώτης τάξεως βιομηχανικὴ πόλις, καταντῶσα ν' ἀνθραμιλλᾶται πρὸς τὸ Πιττσμπούργ, λαμβάνει 4 ἑκατομμύριον τόννων ἐκ τῶν ὠρυχείων τοῦ Ὀχίου καὶ ἐξάγει τὸ ἡμισυ. Τὸ Τσίκαγον εἰσάγει 4 ἑκατομμύριον τόννων ἐκ τοῦ Ἰλλינוῦ, τῆς Ἰόβας καὶ τῆς Ἰνδιάνας· ἄλλο τόσον ποσὸν δὲ εἰσάγει τὸ Σαιν Λούις ἐκ τοῦ Ἰλλינוῦ καὶ τοῦ Μισσουρή. Εἰς τὰς πολιτείας Κολοράδου, Ὀρεγῶνος καὶ Καλιφορνίας ἐξάγεται γαιάνθραξ καλῆς μὲν ποιότητος, ἀλλὰ δὲν ἐκτιμᾶται ὅσον τῶν ἄλλων μνησθέντων μερῶν. Οἱ ἀνθρακες οὗτοι εἰσὶ μεταγενεστέρως γαιολογικῆς ἡλικίας, γνωστοὶ ὑπὸ τῷ ὀνόματι ζυλάνθρακες (λιγνίται)· εἰσὶ δὲ χρήσιμοι εἰς θέρμανσιν λεβήτων ἀτμομηχανῶν καὶ παραγωγὴν φωταερίου.

Ἡ ὀλικὴ παραγωγὴ τοῦ γαιάνθρακος ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς τῷ 1872 ὑπελγίετο εἰς 41 1(2 ἑκατομμύρια τόννων. Τὴν πρώτην θέσιν κατειχεν ἡ Πενσυλβανία, παραγοῦσα 29 1(2 ἑκατομμύρια τόννων, ὧν 19 ἑκατομμύρια λιθάνθρακος, μετ' αὐτὴν δὲ τὸ Ὀχιο καὶ τὸ Ἰλλינוῦ (ἀνὰ 3 ἑκατομ. ἀσφαλτώδους γαιάνθρακος), ἡ Μαριλάνδη 2 1(2 ἑκατομ., ἡ Ἰνδιάνη 800,000, τὸ Μισσουρή καὶ ἡ δυτικὴ Βιργινία ἀνὰ 700,000, τὸ Κεντουκὴ 350,000, ἡ Ἰόβα 300,000, τὸ Τενεσὴ 200,000, κτλ.

Ἡ παραγωγὴ ὧν τῶν ἀνθρακωρυχείων τῆς ὑψηλῆς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀνήλθεν εἰς 255 ἑκατομμύρια τόννων, ὧν τὸ ἡμισυ σχεδὸν ἐχορήγησεν ἡ Ἀγγλία, μετ' ἣν ἤρχοντο αἱ Ἠνωμέναις Πολιτεῖαι καὶ μετ' αὐτὴν ἡ γερμανικὴ αὐτοκρατορία, δοῦσα 40 ἑκατομ. τόννων, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Βελγικὴ ἀνὰ 16 ἑκατομ., ἡ Αὐστρουγγαρία 10 1(2 ἑκατομμύρια. Ἡ Ἰσπανία, ἡ Ῥωσσία, ἡ Κίνα,

ἡ Ἰαπωνία, τὸ Χιλή καὶ αἱ ἀγγλικαὶ ἀποικίαι ἐξήγαγον 6 ἑκατομμύρια τόννων.

Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν χωρῶν τῆς παραγωγῆς αἱ Ἠνωμέναις Πολιτεῖαι κατέχουσιν ἀπὸ τοῦδε τὴν δευτέραν θέσιν. Ἡ πορεία ἦν ἠκολούθησαν, ἀξίζει νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν ἡμῶν. Τῷ μὲν 1820 ἡ ἀνθρακοῦχος λεκάνη τῆς Πενσυλβανίας μόλις ἐξῆγε 365 τόννους, τῷ δὲ 1872 μόνως τῆς λεκάνης αὐτῆς ἡ παραγωγὴ ἐφθάνεν εἰς 49 ἑκατομμύρια τόννων. Μελετῶντες τὸν νόμον τῆς ἀξίσεως ταύτης κατ' ἔτος, βλέπομεν ὅτι ἐδιπλασιάσθη εἰς ἐγγυτάτας περιόδους—ὀλιγώτερον τῶν δέκα ἐτῶν. Ἡ παραγωγὴ ἐν Ἀγγλίᾳ μόλις κατὰ δεκαετίαν διπλασιάζεται, τὸ αὐτὸ δὲ ἐφαρμοστέον καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὴν Βελγικὴν. Ἐὰν παραδεχθῶμεν ἀνώτατον ὅρον διπλασιάσεως παραγωγῆς δέκα ἔτη δι' ὅλα τ' ἀνθρακωρυχεῖα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, εὐκόλως θὰ ἴδωμεν ὅτι εἰς διάστημα ἑλαττον τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν θὰ ἐξισωθῇ ἡ παραγωγὴ τῶν πρὸς τὴν τῆς Μεγάλης Βρετανίας πρὸς τοῦτοις, κατ' αὐτοὺς τοὺς ἐλέγχους ἢ καταλόγους περὶ τῶν ὑπολειπομένων ποσῶν ἐν τοῖς βρετανικοῖς ὠρυχείοις, συνταχθέντας ἐπὶ τῇ βᾶσει λεπτομερῶν ἐρευνῶν, διαταχθειῶν, καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ Κ. Γλάδστονω, ὑπὸ τοῦ Κοινοβουλίου καὶ διαρκεσσῶν πέντε ἔτη (ἀπὸ τοῦ 1866 μέχρι τοῦ 1871), μετὰ τέσσαρας τὸ πολὺ αἰῶνας αἱ ἀνθρακοῦχοι πηγαὶ τῆς Ἀγγλίας θὰ ἐξαντληθῶσιν. Εἰς τὰς Ἠνωμένας ὅμως Πολιτείας τὰ ἀνθρακωρυχεῖα εἶναι παρθένα καὶ ἔχουσιν ἔκτασιν τοῦλάχιστον εἰκοσάκις μεγαλύτεραν τῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Πρόωρον θὰ ἦναι ἴσως νὰ πορισθῇ τις συμπέρασμα ἐκ τῶν ῥηθέντων δύο πραγμάτων τῆς προσεχοῦς δηλ. ἐξαντλήσεως, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἀγγλικῶν ἀνθρακωρυχείων, εἰς 2 πρὸ τῆς παρελεύσεως ἡμίσεως αἰῶνος τ' ἀμερικανικὰ θὰ κάμωσιν ἐπιτυχῆ συναγωνισμόν, καὶ τοῦ σχεδὸν ἀορίστου πλοῦτου τῶν ἀμερικανικῶν ὠρυχείων. Εἰς ὅλα τὰ τοιοῦτου εἴδους ζητήματα ὑπάρχει ἄγνωστον τι ὑπερ δὲν δυνάμεθα νὰ δίδωμεν. Τίτι, λ.χ., ὅ

ἀνήκωσι τὰ γαιανθρακωρυχεῖα τῆς Κίνας ὅταν ἐξαντληθῶσι τὰ τῆς Μεγάλης Βρετανίας; Ἰσως ἐκεῖνα ἔσονται ὡς πρὸς τὰ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὅτι ταῦτα πρὸς τὰ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, δηλ. πλουσιώτερα τὴν ἔκτασιν καὶ πυκνότερα εἰς ἀνθρακας. Σημειώσωμεν ὅτι ἡ φύσις εὐηρεστήθη νὰ συσφύσῃ τὸν πολυτίμιαν γαιάνθρακα μεταξὺ βαθμῶν τινῶν πλάτους καὶ εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον, ἀκριβῶς εἰς τὰ μέρη ὅπου ἐμελλε νὰ ἐξαπλωθῇ ὁ νεώτερος πολιτισμός. Μὴ τὸ πρᾶγμα συνέβη οὕτως ἐξ εἴδους προηγηθείσης ἀρμορίας. Ὅπως δὲποτε, αἱ μεγάλαὶ ὑπόγειοι ἀποθήκαι τοῦ γαιάνθρακος εἰσὶν ἀπὸ τοῦδε ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἡ τύχη προώρισε τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ὡς ἤδη μεθ' ὑπερηφανείας ἐπαναλαμβάνουσιν οἱ Ἀμερικανοὶ ὅλοι, νὰ καταστῶσι μετ' οὐ πολὺ οἱ μεγάλοι παραγωγοὶ τοῦ γαιάνθρακος ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς. Τοῦτ' αὐτὸ συμβήσεται καὶ διὰ τὸν σίδηρον.

Μετάφρασις Γ.

Ἡ ΕΠΑΙΤΕΙΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ.

Οἱ πλείστοι τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπαιτῶν εἰσὶν ὑποκριταὶ πρώτης τάξεως, τὴν δὲ τέχνην τῶν προήγαγον εἰς μέγαν βαθμὸν τελειότητος. Ἐν ταῖς ἀγγλικαῖς ἐφημερίαις ἀνέγνωμεν πολλάκις εἰδοποιήσεις καθηγητῶν τῆς ἐπαιτείας, ἀναδεχομένων, ἀντὶ μετρίας τιμῆς, νὰ διδάξωσι τοὺς ἀρχαίους πῶς νὰ κινῶσι τὸν οἶκτον τῶν διαβατῶν ἐπιδεικνύοντες ψευδῆ ἔλκη, κτλ' ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινες οἵτινες στρεβλόνουσιν ἰδίως τὰ παιδία, τὰ προωρισμένα νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς πορισμὸς χρημάτων εἰς ἄλλους.

Ἀλληλογραφία δημοσιευθεῖσα ἐσχάτως διὰ τῆς σπουδαίας παρισινῆς *Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων* περιέχει περιέργους τῶντι πληροφορίας περὶ τῶν ἐν Λονδίῳ ἐπαιτῶν.

Ἡ ἐπαιτεία, λέγει ὁ ἐπιστέλλων, κατέστη τέχνη σπουδαία, οἱ δὲ ταύτην μετερ-

χόμενοι ήξεύρουσι κάλλιστα να προσποιηθῶσιν ὅτι πάσχουσιν ἀπὸ παντοειδῆ νοσήματα ἢ βράσανα καὶ νὰ επισύρῳσιν τὸν ἔλεον τῶν ἐλεημόνων. Ὁ μὲν τούτων συγκινεῖται ἐκ τῆς θείας βραχίονος δεδεμένου, ὁ δὲ ἐκ τῆς διηγήσεως ναυαγίου ἢ ἐκρήξεως εἰς γαι-ανθρακωρυχείον. Ἀλλαχοῦ κινεῖ τὸν οἶκτον δυστυχῆς, ὅστις διατείνεται ὅτι ἀπώλεσε τὴν μόνην βουὴν, δι' ἧς ἐπορίζετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἢ ὅτι κατεστράφη ἐκ πυρκαϊῆς ἢ ἄλλου τυχαίου συμβάντος. Ἄλλος μετ' ἀφάτου λύπης ἐκθέτει τὴν ἱστορίαν του καὶ παριστᾷ ἑαυτὸν εὐπατρίδην καταστραφέντα, τρίτος ὑποκρίνεται τὸν ὑπηρέτην ἄνευ θέσεως καὶ τέταρτος λέγει ὅτι εἶναι ἐργάτης ὑστερούμενος ἐργασίας ἕνεκεν τῶν δεινῶν περιστάσεων. Τῶν ἀληθῶν αὐτῶν τινὲς ἔχουσι νοῦν ἐφευρετικώτατον καὶ παντοῖα ὄντως μηχανεύονται ἵνα κερδήσωσι χρήματα, ἐνῶ ἄλλοι εἰς ἕν καὶ μόνον ἀπ' ἀρχῆς τοῦ σταδίου των περιορίζονται μέσον. Ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς παρισινής ἐφημερίδος βεβαίως ὅτι εἰς τὰς ἐκθέσεις τῆς Ἐταιρείας τῶν ἐπαιτῶν ἀνέγνω τὴν ἱστορίαν γυναικὸς ἐπὶ τριάκοντα πέντε ἔν καὶ μόνον μεταχειρισθείσης μηχανήμα πρὸς πορισμὸν χρημάτων.

Οἱ ἐπαῖται δὲν ἀρκοῦνται νὰ ἐργάζωνται ἕκαστος κατ' ἰδίαν, ἀλλὰ σχηματίζουσιν ἑταιρείας, αἵτινες βεβαίως δὲν ἐγγράφονται εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ βιβλία τῆς ἀρχῆς. Τὰ μέλη τῆς ἑταιρείας, οὐσης τακτικῶς διοργανισμένης, μετέρχονται τὸ ἐπάγγελμά των μετ' ἄκρας ἐπιμονῆς καὶ δραστηριότητος καὶ διανέμονται τὰς ὠφελείας ὡς καλοὶ ἑταῖροι. Ἐν τοῖς καταχραστικῶς συστηθεῖσι σωματείσι τούτοις ὑπάρχει σύμπνοια ἢ μάλιστα ἠθελὲ τις ἀναζητήσῃ εἰς τὰ ὑψηλότερα κοινωνικὰ στρώματα. Οἱ ἀληταὶ ἔχουσι πολλὰ συνθήματα, αὐτοῖς καὶ μόνοις γνωστά, ἅτινα διὰ κιμωλίας χαράττουσιν εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν. Σημεῖόν τι πληροφορεῖ τὸν ἐπαῖτην ὅτι *δίδουσιν* ἄλλο σημεῖον γνωστοποιεῖ ὅτι *τροπὴν μόρον παρέχουσιν* τρίτον ἐννοεῖ ὅτι κατοικεῖ ἱερωμένος ἢ ὅτι δυσκόλως δίδουσιν ἢ ὅτι οὐδὲν δύναται

τις νὰ ἐπιτύχῃ τὸ τρίγωνον σημαίνει ὅτι συχνάκις ἐπεσκέφθησαν τὸν οἶκον καὶ ὅτι ἐξηντλήθη τὸ ἐλεῆμον μεταλλεῖον.

Οἱ δι' ἐπιστολῶν ἐπαιτοῦντες ἔχουσι λεξικά τῶν διαφόρων διευθύνσεων. Πρὸ τινος εὖρον παρά τινι ἑταιρεία, καὶ πιθανῶς κατέσχον, λεξικὸν διηρημένον εἰς τριάκοντα τέσσαρα τετράδια καὶ περιέχον ὑπὲρ τὰς 3000 διευθύνσεων. Πλησίον ἐκάστου ὀνόματος εἶχον χαράζει χαρακτηριστικὰ σημεῖα. Ἴδου δὲ τινὰ τῶν σημείων τούτων: — δηλοῖ *ἀμφίβολος* † σημαίνει *καλός* * *δίδει ἐκόλω* * *Ο, ἔδωκε* * *ΟΟ δύναται τις νὰ ἐπαιτήσῃ καὶ αὐθις*. Ἡ ἑταιρεία ἐσεῖνη συνέκειτο ἀπὸ 50 καὶ ἐπέκεινα μέλη, ὧν ἕκαστον ἐκέρδαινε καθ' ἑβδομάδα 5 ἀγγλικὰς λίρας. Οἱ ἄθλιοι εἶχον ἀξίους λόγου πόρους καὶ ἐδύνατο νὰ ζήσωσιν ἐν ἀνέσει δίχως νὰ τραπῶσιν εἰς τὴν ἐπαιτείαν. Τὸ κακὸν τοῦτο ἐπικρατεῖ καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ὅχι ὅμως καὶ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν. Οὐδαμοῦ ἢ κυρίως ἀλητεία εἶναι ἀτεπτυγμένη τόσον πολὺ, ὅσον ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ γενικὸν ἐπικρατεῖ φρόνιμα ὅτι ἐνθαρρύνεται ἢ εὐκολύνεται ἔνθεν μὲν ὑπὸ τῶν 4648 καταλυμάτων (*lodginghouses*), ὅπου ὁ βουλόμενος ἢ ὁ πτωχὸς κοιμάται πληθόντων μίαν πένναν τὴν νύκτα, ἔνθεν δὲ ὑπὸ τῶν πτωχοδοχείων, ὅπου διαμένουσιν ἀντὶ ἐλαχίστης πληρωμῆς. Ἐξήκοντα χιλιάδες περίπου ἀνθρωποὶ ζῶσιν οὕτως ἄνευ ἐργασίας, ἄδοντες εἰς τὰς ὁδοὺς, πωλοῦντες πυρεῖα ἢ ἀπλῶς ἐπαιτοῦντες.

Ἀλλὰ μόνον τοὺς νοθροὺς, τοὺς μεθύσους καὶ λοιποὺς κακῆς διαγωγῆς ἀνθρώπους δὲν ἐλκύει ἡ ἀλητεία πολλοὶ προσέρχονται εἰς αὐτὴν ἕνεκεν ἰδιαζούσης κλίσεως, μάλιστα οἱ νέοι οἱ ζωπρὰν ἔχοντες τὴν φαντασίαν. Οὗτοι, ἅμα παρεκκλίνουσιν, ἀγνοοῦσι πῶς νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν. Τοιοῦτό τι ἀναφέρεται περὶ τινος Μπίρν, ἐξόχου ἀλήτου, ὅστις διέρχεται τὰς ἡμέρας του ἀργὸς καὶ νοθρὸς εἰς τὸ πτωχοδοχεῖον τοῦ Σερμπόρν. Εἰς τῶν γραμματέων τῆς ἑταιρείας τῆς συστηθείσης πρὸς ὄργανισμὸν τῶν βοηθειῶν αἵτινες πρέπει νὰ

παρέχονται τοῖς ἀπόροις, ἐπεσκέφθη τὸν Μπίρν αὐτὸν καὶ ἐζήτησε νὰ μάθῃ διατὶ εἰς τοιαύτην περιῆλθε θέσιν. Εἰς τὰς πρὸς αὐτὸν ἐρωτήσεις ὁ γηραιὸς Μπίρν, διότι ὁ ἀνὴρ εἶναι ἡδὴ γέρον, ἀπήντησε δι' ἐπιστολῆς λίαν περιέργου ἐκ ταύτης δὲ ἀρούμεθα τὰς ἐξῆς λεπτομερείας.

Ὁ Μπίρν, ἀπελθὼν τῆς πατρίδος του πρὸς εὖρεσιν πόρου ζωῆς καὶ μὴ ἐπιτυχῶν ἀμέσως ἐργασίαν, ἐξώκειλεν εἰς διάφορα μέσα ἵνα πορίζηται χρήματα, βοηθούμενος ἢ μάλλον ἀκούων τὰς συμβουλὰς ἀληθῶν πεπειραμένων εὖρε δὲ ὅτι καλλίτερον ἔζη οὕτως ἢ ἂν εἰργάζετο, καὶ ἐπέδθη μετ' ἄκρου ζήλου εἰς τὸ ἐπάγγελμα αὐτὸ, οὐ διῆλθε τὰ διάφορα στάδια. Κατ' ἀρχὰς ἐγένετο ὑπηρέτης ζωομποροῦ, ἔπειτα βοηθὸς ἀγύρτου, ἔμπορος πτερῶν, ὀμματοῦχλιων, ξυραφίων, κτλ., ἀπειραθὴ μάλιστα νὰ γίνῃ καὶ ἱεροκήρυξ, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον μετῆλθε τὸ ἐπάγγελμα, διότι εὗρισκεν αὐτὸ γελοῖον. Δὲν ἐδύνατο, εἶπε, νὰ μὴ γελᾷ, βλέπων ἑαυτὸν περιβεβλημένον ἔνδυμα ἀνδρὸς ἐπαγγελλομένου τὴν ἠθικοποίησιν τῶν ἀπροσῶπων καὶ ἠδύναται νὰ διατηρήσῃ ὕψος σοβαρῶν ἐνῶ ἐκέρυττε. Καὶ τοι δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ἐκφράζει τὴν μεταμέλειάν του ἐπὶ τοῖς γενομένοις καὶ λυπεῖται διότι οὕτω διήνυσε τὸν βίον (τίς οἶδεν ἂν ὁ ἀνθρωπος δὲν ἐγέλα ταῦτα γράφων), οὐχ ἥττον φαίνεται πως εὐχαριστημένος ἐκ τῆς εὐκολίας, μεθ' ἧς ἠπάτησε τοὺς διευθύνοντας καταστήματα, προωρισμένα ἵνα τοὺς καλοὺς μόνον βοηθῶσιν. Ὁ ἐν κακίαις γηράσας οὗτος φρονεῖ ὅτι ἐπὶ δέκα ἀνθρώπων εἰς οὓς θαψιλεύονται βοηθήματα, ὁκτὼ ἢ ἐννέα οὐδεμίας βοηθείας εἶναι ἄξιοι προσθέτει δὲ ὅτι πηγὴ πάσης κακίας εἶναι τὰ *lodginghouses* ἐν οἷς διαιτῶνται οἱ τῶν κατωτάτων τάξεων. Ὁ Μπίρν οὐδεμίαν διέπραξε κλοπὴν ἢ ἄλλο ἔγκλημα μ' ὅλα ταῦτα πολλάκις ἐφυλακίσθη, εἴτε ὡς μεθύων, εἴτε ὡς ἀλητεύων, εἴτε ὡς διαταράττων τὴν ἡσυχίαν τῶν πολιτῶν. Α.

ΟΙ ΜΟΡΜΟΝΟΙ ΚΑΙ Η ΟΥΤΑ.

Περιγητῆς, πρὸ μικροῦ ἐπισκεφθεὶς τὴν χώραν τῶν Μορμόνων, ἐδημοσίευσε τὰς ἐπομένους πληροφορίας περὶ τοῦ τόπου καὶ τῶν κατοίκων.

Κυρίως τὰ χωρία τῶν Μορμόνων κείνται πρὸς τὸ ὄροπέδιον τῆς Οὔτας ὑπάρχουσι δὲ καὶ χωρία κατοικοῦμενα ὑπὸ ὀπαδῶν ἄλλων αἰρέσεων. Οἱ Μορμόνοι λίαν φιλικῶς χαιρετίζουσι τὸν ξένον, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀφίξεώς του εἰδοποιοῦσιν ὁ μὲν τὸν δὲ διὰ σημείων, διότι δὲν εὐχαριστοῦνται ἐκ τῆς ἀποκαταστάσεως εἰς τὴν χώραν των *ἐθρικῶν* ἢ *εἰδωλολατρῶν*, ὅπως ἀποκαλοῦσι τοὺς χριστιανοὺς τῶν λοιπῶν αἰρέσεων.

Τὰ χωρία τῶν Μορμόνων, ἅτινα κατ' ἀρχὰς συνίσταντο ἐξ ὀλίγων καλυθῶν, ὁλονὲν ἐκτείνονται καὶ καλλωπίζονται ὠκοδομηθησαν δὲ πολλαὶ καὶ καλαὶ οἰκαί, ἔχουσαι ἀξίους λόγου κήπους. Ὅπου τὰ ὕδατα εἶναι ἀφθονα, βλέπει τις ὁδοὺς εὐρείας καὶ ἐπαύλει, ἐν αἷς εἰσι πεφυτευμένα ὀπωροφόρα δένδρα καὶ λαχανικά. Εἰς τὰς μικρὰς πόλεις ὑπάρχει κοινὸν κτήμα, ἥτοι ἀργὸς καλῶς καλλιεργούμενος, ὅστις παρέχει εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους τὸν ἀναγκαῖον αἶτον.

Ὁ Μορμόνος ἐν γένει εἶναι φιλόπονος χάρις δ' εἰς αὐτὸν αἱ ἔρημοι μερῶν τινῶν τῶν Ἠνωμένων τῆς Ἀμερικῆς Πολιτειῶν μετεβλήθησαν εἰς ἀληθεῖς κήπους, ὅπερ ἄλλοι μετανάσται μόνις θὰ κατώρθουν μετ' ἐργασίαν δεκάδων ἐτῶν. Ἀλλως δὲ οἱ πρὸς τὰ μέρη ἐκεῖνα τραπέντες ἄλλων αἰρέσεων μετανάσται προετίμησαν νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν μεταλλουργίαν, παραμελήσαντες τὴν γεωργίαν, τὴν τόσον ἐπωφελῆ.

Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Μορμόνων πρῶτοι ἔδωκαν τὸ καλὸν παράδειγμα τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς, προτρέψαντες συγχρόνως τοὺς μαθητάς των νὰ μὴ ἀνασκάπτωσι τὴν γῆν πρὸς εὖρεσιν θησαυρῶν ἐνὸσφ αὕτη παρέχει τὸν ἀναγκαῖον ἄρτον. Τὰ χωρία ὅμως ἐκεῖνα προώδευσαν,

ὅσα εἶχον ὕδωρ, εἰς δὲ τὰ μέρη ὅπου δὲν βρέουσι ποταμοὶ ἢ δὲν ὑπάρχουσι λίμναι ὠφελον νὰ ὠρῶζωσι φρέατα ἀρτεσιανὰ ἢ νὰ κατασκευάσωσιν ὑδραγωγεία, ἀντὶ πολλῶν χρημάτων δαπάνης.

Τὰ τῶν Μορμόνων σχολεῖα χωλαίνουσι πολὺ, διότι δὲν εἶναι καλῶς διοργανισμένα. Οἱ κάτοικοι δὲν θεωροῦσιν ἀναγκαίαν τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν· καθόσον ὅμως ἢ διὰ τῶν σιδηροδρόμων συγκοινωνία ἐπεκτείνεται καὶ νέαι ἀναφύονται ἀνάγκαι, θ' ἀποδειχθῆ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ καὶ ἡ τῆς παιδείας ἐπέκτασις. Βιομηχανία οὐδόλως ὑπάρχει καὶ τὰ ἐνδύματα δὲν γίνονται ἐκ πανίων ὑφανομένων ἐν ταῖς οἰκίαις, ἀλλὰ ἐξ ὑφασμάτων εἰσαγομένων ἀλλαχόθεν· αἱ δὲ γυναῖκες, αἵτινες πανταχοῦ εἰσὶν αἱ αὐταί, ἐνδύονται ὅπως καὶ εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ.

Εἰς τὴν πρωτεύουσαν Οὐτάχ ἢ ἄστου τῆς μεγάλης Ἀλμυρᾶς Λίμνης, ὁ μορμονισμὸς παρακμάζει καὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκλείπει. Ἡ παρουσία ἀξιοματικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἡ συρροὴ νέων μεταναστῶν κατέφεραν καίριον τραῦμα εἰς τὸ γόητρον τοῦ Μπρίγγαμ Γιούγκ, ἀφ' ἧς μάλιστα ἡμέρας ἠναγκάσθη νὰ παρουσιασθῆ εἰς ἐπιγεῖους δικαστὰς, κατηγορούμενος ἐπὶ πολυγαμίᾳ καὶ ἐναγόμενος ὑπὸ μιᾶς τῶν πολλῶν συζύγων του. Τὸ οἰκοδόμημα τῶν λεγομένων ἀρίων τῶν τελευταίων ἡμερῶν ἐσείσθη ἐκ θεμελίων, ἐλαττοῦται δ' ὀσημέραι καὶ ἡ πολυγαμία, ἀφ' ἧς μάλιστα ἀπηγορεύθη νὰ προσλαμβάνωσι παρὰ τὴν νόμιμον καὶ πνευματικὰς συζύγους. Ἡ ἐπιρροὴ ἄρα τῶν Μορμόνων ἱερέων ἀδιαλείπτως μειοῦται καὶ περὶ τούτου πικρῶς παραπονεῖται ὁ Μπρίγγαμ Γιούγκ ἐν ταῖς κηρύγμασί του ἐν τῷ Σκηνώματι. Ἡ ἀλλοίωσις αὕτη ἐπαπειλεῖ τῶν τῆς κατάλυσις τῆς βασιλείας του, διὸ ἐπιβλέπει αὐστηρῶς τοὺς Μορμόνους ἐκεῖνους, οἵτινες περὶ πλείστου ποιοῦνται μᾶλλον τοῦ ἀμερικανικοῦ συντάγματος ἢ τῶν θεσμῶν τοῦ ἀρχαγοῦ τῶν.

Ἄπασα ἡ διδασκαλία τοῦ μορμονισμοῦ

βρίσκει τὴν τυρλὴν ὑπακοήν· ἐπειδὴ δὲ, ἐκτὸς αὐτῆς, ὁ Μπρίγγαμ Γιούγκ κατώρθωσε νὰ ἐξασφαλίσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ μονοπώλιον ὄλων τῶν κλάδων τῆς βιομηχανίας, ἧτις παρέχει ὠφελείας, κατέστη κύριος ὄλων τῶν κεφαλαίων τοῦ τόπου, διὸ ἐδυνήθη νὰ στείλῃ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐξαποστόλους καὶ νὰ στρατολογήσῃ κατὰ χιλιάδας μαθητὰς εἰς οὓς προκαταβάλλονται τὰ τῆς ὁδοπορίας ἐξοδα. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἀποικία, ἡ μόλις κατὰ τὸ 1847 ἀριθμοῦσα 143 ἄτομα, ἀπεδείχθη πολυάριθμος καὶ ἀξιοὶ νὰ περιληφθῆ ἐν τῇ Ὁμοσπονδίᾳ ὡς ἰδίᾳ πολιτεία. Ἡ ὑπὸ τῶν Μορμόνων πολλὰκις ἐκφραθεῖσα ἀπειλὴ ὅτι θ' ἀπέλθωσιν εἰς τὸ Μεξικὸν ἢ τὰς Σανδουγιτικὰς νήσους βεβαίως δὲν θὰ πραγματοποιηθῆ, διότι οὐδὲν πατριδὸς ἡθιὸν καὶ διότι τὸ τῆς θρησκομανίας πνεῦμα ὄλον ἐνδύνεται, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου αἱ παραδόσεις αἵτινες ἐχρησίμευσον ὡς βάσις τοῦ μορμονισμοῦ θὰ ἐκλείψωσιν ὁλοτελῶς. Υ.

Η ΑΛΙΕΙΑ ΤΟΥ ΟΝΙΣΚΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΛΑΝΔΙΑΣ.

Ἡ τοῦ ὀνίσκου ἀλιεῖα ἤρξατο ἐν Εὐρώπῃ ἀπὸ τοῦ Θ'. αἰῶνος, ἀνεπτύχθη δὲ κατόπιν ὑπὸ τῶν Γάλλων, ὧν τὰ πλοῖα ἐπλεον ἐκ Δυγκέρκης εἰς Ἴσλανδίαν· μετ' οὐ πολὺ ὅμως καὶ ἄλλαι τῆς Γαλλίας παράλιοι πόλεις ἐπέδωσαν εἰς τὴν ἀλιεῖαν τοῦ ἰχθύος.

Συνήθως τ' ἀλιευτικὰ πλοῖα ἀποπλέουσι τὸν Φεβρουάριον καὶ ἐπιστρέφουσι τὸν Αὐγουστον. Τὸ φθινόπωρον καὶ μέρος τοῦ χειμῶνος ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀκτοπλοῖαν ἢ τὴν ἀλιεῖαν ἄλλων ἰχθύων, ὅταν δὲ πλησιάσῃ ὁ Φεβρουάριος, προμηθεύονται ἐξ Ἰσπανίας, Πορτογαλλίας ἢ ἄλλων μερῶν τὸ ἀναγκαῖον ἄλας διὰ νὰ προπαρασκευάσωσιν ἐν καιρῷ τῷ θέοντι τὸν ὀνίσκον καὶ κατόπιν πλέουσι εἰς τοὺς γαλλικοὺς λιμένας, ὅπου ἐφοπλίζονται καλῶς, ἐπισκευάζονται καὶ λαμβάνουσι τροφίμα καὶ ὅ,τι ἄλλο ἀναγκαῖον, διότι ἡ Ἴσλανδία ὀλίγα πράγμα-

τα δύναται νὰ τοῖς χορηγήσῃ. Τὰ πλοῖα μόλις ἐφοδιάζονται μὲ τ' ἀπολύτως ἀναγκαῖα, ἐὰν δὲ αἱ ναυτικαὶ ἀρχαὶ δὲν ἐπετήρουν ἵνα μὴ τι λείψῃ, οἱ γλισχροὶ πλοίαρχοι καὶ αὐτὰ τ' ἀπολύτως ἀναγκαῖα θὰ περιωρίζον εἰς ἐλάχιστα. Ἡ ἐπιτήρησις αὕτη ἀπεδείχθη ὄντως ἀναγκαῖα.

Ἡ σπουδαιότερα τῶν προπαρασκευῶν εἶναι ἡ ναυτολογία. Χάρης εἰς τὰς ἐπιπενηθείσας ἀπλοποιήσεις εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν ἰστιῶν, τὰ πλοῖα δὲν ἀπαιτοῦσιν ἤδη πολλοὺς ναύτας, σκάφη δὲ 200 ἢ 300 τόννων δύνανται νὰ πλέωσιν ἀκινδύνως μὲ πλήρωμα 5 ἢ 6 μόνον ναυτῶν. Οὐχ ἥττον τ' ἀλιευτικὰ πλοῖα ναυτολογοῦσι πολλοὺς σχετικῶς ἀνδρας, διότι ὅσον περισσότεροι εὐρηνται ἐπ' αὐτῶν, τόσον τὰ κέρδη εἶναι μεγαλύτερα. Ἐνῶ δὲ ἄλλους λ. χ. πλοῦς ἀρκοῦσι 4 ἢ 5 ναῦται, διὰ τὸν εἰς Ἴσλανδίαν ἀπαιτοῦνται 18 ἢ 20· καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ναῦται, οἱ διαθέσιμοι εἰς τοὺς γαλλικοὺς λιμένας, εἶναι ὀλίγοι, οἱ ἐφοπλιστὰι ἀναγκάζονται νὰ προσλαμβάνωσιν ἀνθρώπους ὅλως χερσαίους, ἧτοι χωρικοὺς, γεωργοὺς, κτλ.

Ἦς εἶπομεν, διὰ τὴν κυρίως ναυτικὴν ὑπηρεσίαν ἀπαιτοῦνται 4 ἢ 5 ἄνθρωποι· τόσους δ' εὐκόλως εὐρίσκει ἕκαστον πλοῖον, καθόσον μάλιστα ὁ ναύτης, μετὰ τὸ πέρας τοῦ ταξιδίου, εἶναι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ μένη ἄργος, ἀλλὰ θὰ ὑπηρετήσῃ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλοῖου εἰς τὴν ἀκτοπλοῖαν ἢ ἀλιεῖαν ἄλλων ἰχθύων· τὸ ὑπόλοιπον τοῦ πληρώματος συνίσταται ἀπὸ διαφόρους κατοίκους τῶν παραλίων τῆς Βρετανίας καὶ Νορμανδίας, οἵτινες, ἀφοῦ καλλιεργήσωσι τὸν χειμῶνα τοὺς ἀγροὺς τῶν καὶ σπειρώσιν αὐτοὺς, προθύμως στέργουσι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐπὶ τῶν πλοίων, δελεάζόμενοι ὑπὸ τοῦ προσδοκωμένου κέρδους καὶ ἰδίως ἐκ τῆς προκαταβολῆς χρηματικῆς τινος ποσοῦ. Ἐν Βρετανίᾳ μάλιστα, ὅπου μεγάλη εἶναι ἡ ἀπορία τοῦ λαοῦ, οὐδεμίαν ὁ πλοίαρχος ἀπαντᾷ δυσχέρειαν ἵνα συγκροτήσῃ τὸ πλήρωμά του, ἐνίοτε ὅμως καταφεύγει εἰς μέσα ὅχι τόσον νόμιμα—προσορμίζεται εἰς ἀπόκεντρον τινα καὶ ἄσημον παράλιον κώμην, τὴν δὲ Κυρι-

ακὴν, μετὰ τὴν λειτουργίαν, γνωστοποιεῖ διὰ κήρυκος ὅτι ἔχει ἀνάγκην ἀνθρώπων διὰ τὸ εἰς Ἴσλανδίαν ταξίδιον. Ὁ κήρυξ ἀπαριθμεῖ λεπτομερῶς τὰς προσδοκωμένας ὠφελείας, συνιστᾷ τὴν καλὴν τροφήν, ἣν θὰ παρέχῃ ὁ πλοίαρχος, ὅστις ὑπόσχεται συγχρόνως νὰ δίδῃ οἶνον καὶ οἰνόπνευμα, τρίς τῆς ἐβδομάδος κρέας καὶ, τὸ σπουδαιότατον πάντων, προτείνει μετρητὰ 100 ἢ 200 φράγκα! Πρέπει νὰ ἴδῃ τις αὐτοῖς ὄμμασι τὴν ἀπορίαν καὶ δυστυλίαν, ἐξ ὧν κατατρύχονται οἱ τὰ παράλια τῆς Βρετανίας οἰκοῦντες, ἵνα κατανοήσῃ ὅποιον ἀποτέλεσμα ἐμποεῖ εἰς αὐτοὺς ἢ προσφορὰ τῶν χρημάτων. Μῦθος φαίνεται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα ποσὰ ἀργυρίου, καὶ ὅμως τοῦτο κεῖται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν καὶ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν, πρὸς ἀπόκτησιν δὲ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ μίαν καὶ μόνην ἀρκεῖ νὰ προσφέρωσι λέξιν. Ἀλλὰ τὴν λέξιν ταύτην δυσκολεύονται νὰ προσφέρωσιν ἀμέσως· μὴ ἄρᾳ γε ἐκ φόβου πρὸς τὸ στοιχεῖον πρὸς ὃ δὲν εἶναι ἐξοικειωμένοι καὶ ὅπερ συνεχῶς βλέπουσι μαινόμενον, ἢ ἔνεκεν ἀγάπης πρὸς τὴν γενέθλιον γῆν;—Ἐν τούτοις ὁ πλοίαρχος εὐχερῶς καταπαθεῖ τὸν πτωχόν. Καθήμενος εἰς τὸ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν πλησιέστερον καπηλεῖον, περιμένει ἵνα προσέλθωσι παρ' αὐτῷ τινὲς ἐκ περιεργείας, ὅπως δηλ. πληροφορηθῶσιν ἐκ τῆς πηγῆς αὐτῆς. Ὅταν οἱ προσερχόμενοι ὧσι νέοι καὶ ῥωμαλεοί, τότε δὴ ὁ πλοίαρχος ἀναπτύσσει ὄλην τὴν εὐγλωττίαν του, ἀπαριθμεῖ τὰς ὠφελείας τοῦ ταξιδίου, παραλείπων τοὺς κινδύνους καὶ τοὺς πόνους, δεικνύει τὰ χρυσαῖα νομίσματα, καὶ ὑποστηρίζει τοὺς λόγους διὰ συνεχῶν σπονδῶν ἢ κερασμάτων οἰνοπνεύματος, καὶ ὁ χωρικός ἀμέσως ἐνδίδει καὶ ὑποχρεοῦται ἐγγράφως νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὸ πλοῖον. Ἐπειδὴ δὲ ἐπανερχόμενος τὸν Σεπτέμβριον εἰς τὴν πατρίδα του, φέρει 400 ἢ 500 φράγκα, εὐκόλως πείθεται τὸ ἐπιόν ἔτος νὰ ὑπηρετήσῃ πάλιν· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἄλλους παρασύρει. Οὕτω δὲ μορφοῦνται καλοὶ ναυτικοί, οἵτινες μετ' ὀλίγα ἔτη ὑπηρετοῦσιν εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα.

Τὰ εἰς Ἰσλανδίαν πλέοντα ἀλιευτικά εἰσι χωρητικότητος 60 μέχρις 450 τόννων. μόλις δ' ἔχουσιν ἐν ἰδιαιτέρῳ δωματίῳ, ῥυπαρωτάτῳ, 4 ἢ 5 κλίνας, ἐφ' ἑκάστης τῶν ὁποίων κατακλίνονται 3 ἄνθρωποι. Ὁ πλοίαρχος μόνον ἔχει ἰδίαν κλίνην. Ἐν στρώμα καὶ τινα μάλλινα ἐφαπλώματα ἀποτελοῦσι τὴν κλίνην. Τὸ πλήρωμα διακρίνεται εἰς τρεῖς τάξεις, ἐναλλάξ ἐργαζομένης. Ὁ ἀλιεύς μένει ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐξ ὥρας ἀλιεύων, ἄνευ σκέπης τινὸς κατὰ τοῦ ἀνέμου, τῆς βροχῆς ἢ τῆς χιόνος, καταβρεχόμενος ὑπὸ τῶν θαλασσιῶν κυμάτων καὶ κρατῶν ὀρμιᾶν, δι' ἧς ἀγρεύει τὸν ἰχθῦν καὶ ἧτις φέρει βαρὺν μόλυβδον πλησίον τῶν ἀγκιστρῶν. Μετὰ τὴν ἕκτην ὥραν, βίγων ὑπὸ τοῦ ψύχους καὶ καταβεβλημένος ἐκ τοῦ κόπου, ῥίπτεται εἰς τὴν στενὴν καὶ ὑγρὰν κλίνην, ἐνδεδυμένος καὶ φέρον τὰ πελώρια ὑποδήματά του, ἐνοεῖται δὲ ὅτι εὐθὺς καταλαμβάνει αὐτὸν ὁ ὕπνος. Ὅταν ἡ ἀλιεῖα διακόπτεται ἐκ τρικυμίας, μόνον δύο ἢ τρεῖς ἄνθρωποι μένουσιν εἰς τὸ κατάστρωμα, ὅσοι τοῦτέστιν ἀπαιτοῦνται διὰ τὸν χειρισμὸν τοῦ πλοίου καὶ τοὶ δὲ αἱ κλίναι εἰσὶ στεναὶ, οἱ τοῦ πληρώματος ἀσμένως ἐξαπλοῦνται εἰς αὐτάς καὶ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἐπικρατεῖ τρικυμία, εἶναι ἡμέρα ἀναπαύσεως.

Χάρις εἰς τὴν ἐπιβλεψὴν τῶν ναυτικῶν ἀρχῶν, ἧτις πολλοὺς κατέβαλε κόπους ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῶν πληρωμάτων, ἄτινα ἄλλοτε εἰς πολλοὺς ὑπέκειντο κινδύνους, ἔνεκεν τῆς γλισχρότητος πλοίαρχων τινῶν, παντοίοις τρόποις ἐπιζητούντων νὰ κάμωσιν οἰκονομίας, οἱ ναῦται λαμβάνουσιν ἤδη καλὴν τροφήν, ἧτοι δίπυρον, ἀλατισμένον κρέας, ὄσπρια, κεφαλὰς ὀνίσκων, οἰνόπνευμα καὶ οἶνον. Εἷς τινα πλοῖα ἀντὶ οἴνου, δίδουσι τοῖς ναύταις, ἂν οὗτοι θέλωσι, ζῦθον ἢ κιτρόρακον. Ἄλλοτε ἐπετρέπετο τοῖς ἐπιβιβαζομένοις νὰ φέρωσι δι' ἐξόδων τῶν καὶ πρὸς ἰδίαν χρῆσιν, ποσότητά τινα οἰνοπνεύματος, ἀλλ' ἤδη δὲν ἐπιτρέπεται τὸ μέτρον αὐτό, ὅπερ ἀπεδεικνύετο ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν ὑγείαν καὶ εἰς τὸ ἠθικὸν τῶν ναυ-

τῶν. Οὐχ ἦττον τὰ πληρώματα οὐδόλως διαπρέπουσιν ἐπὶ νηραλιότητι.

Κατ' ἀρχὴν, ἕκαστον ἐμπορικὸν πλοῖον πρέπει νὰ διοικῆται ὑπὸ ναυτικοῦ φέροντος δίπλωμα διὰ τὰ ἀλιευτικά ὅμως τὰ πλέοντα εἰς Ἰσλανδίαν γίνεται ἐξαιρέτος. Ταῦτα ἐπιτρέπεται νὰ διοικῶνται ὑπὸ ναυτικῶν οἴτινες ἔκαμαν πέντε ταξείδια εἰς τὰ παράλια ἐκεῖνα καὶ ἔχουσι θεωρητικὰς τινὰς γνώσεις τῆς ναυτικῆς. Ὁ διοικητὴς τοῦ ἀλιευτικοῦ σκάφους συνεχῶς εἶναι ὁ πρῶτος τοῦ πλοίου τοῦ ἀλιεύς καὶ θρεῖται ν' ἀλιεύῃ ὡς ὅλοι οἱ τοῦ πληρώματος, ἐκτὸς ἂν, πρὸ τοῦ ἀπόπλου τοῦ ἐκ Γαλλίας, ῥητῶς συνερῶνησεν ἐνώπιον τοῦ ἐπιτρόπου τῆς ἁρμοδίας ἀρχῆς ν' ἀπέχῃ τῆς ἀλιείας.

Ὁ πλοίαρχος θρεῖται ν' ἀριθμῇ καὶ ἐγγράφῃ εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ βιβλίον τοὺς ὀνίσκους, οἷς ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἡγρευτε, νὰ διανέμῃ τὰ τρόφιμα καὶ συνεχῶς νὰ μαγειρεύῃ. Ὁ δευτέρος ἢ ὑποπλοίαρχος εἶναι ναύτης ὡς οἱ λοιποὶ, ἀλιεύς δεξιώτερος, μᾶλλον πεπειραμένος, διὸ καὶ περισσότερον λαμβάνων μισθόν. Μετὰ τοῦτον ἔρχεται ὁ τομεύς, ὁ τέμνων δηλ. τὴν κεφαλὴν τοῦ ὀνίσκου, ὁ ἀνοίγων καὶ κενῶν αὐτήν· ἔπειτα ὁ ἀλατιστής, ὁ πλύων καὶ ἀλατίζων τὸν ἰχθῦν, καὶ ὁ βαρελλοποιός, ὁ θέτων καὶ κλειῶν τοὺς ἰχθῦς εἰς τὰ βαρέλλια. Τὸ σύνολον τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ ἀποτελεῖ συνήθως ἑταιρείαν, ἧς ἕκαστον μέλος λαμβάνει ἀνάλογον μερίδιον ἐκ τοῦ κέρδους ὅπερ ἔδωκεν ἡ ἀλιεῖα. Ὁ τρόπος τῆς δικνομῆς τοῦ κέρδους εἶναι διάφορος· ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἐν χρῆσει σύστημα εἶναι τὸ τῆς πληρωμῆς κατὰ *λάστ* (α). Τινὲς τῶν ἐφοπλιστῶν παρεδέχθησαν τὴν πληρωμὴν ἐπὶ ἐκάστου ὀνίσκου—40 ἑκαστοτά τοῦ φράγκου κατὰ μέσον ὄρον.

Ὁ ἀλιεύς πρέπει νὰ προσέχῃ, ὁσάκις ἀγρεύσῃ ὀνίσκον, νὰ κόψῃ τὴν γλώσσάν του, ἣν θέτει εἰς σάκκον κρεμάμενον ἐκ τῆς ζώνης του· ὅταν δὲ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς ἀναπαύ-

(α) Τὸ *λάστ* ἀντιπροσωπεύει βάρος 4500 μέχρι 2000 χιλιogramμων ὀνίσκων.

σεως, φέρει τὰς γλώσσας εἰς τὸν πλοίαρχον, ὅστις τὰς μετρεῖ καὶ ἐγγράφει εἰς ἐπὶ τούτῳ βιβλίον. Ὁ δὲ πλοίαρχος σπεύδει νὰ κρύψῃ τὰς γλώσσας αὐτάς εἰς μέρος ὅπερ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὗρωσιν οἱ τοῦ πληρώματος, διότι ἂν δὲν πράξῃ οὕτως, αἱ αὐταὶ γλώσσαι θὰ τῷ παρουσιασθῶσιν ἀπειράκις καὶ τὸ ποσὸν τῶν πληρωθησομένων ἰχθῶν θὰ ὑπερβῇ τὴν πραγματικὴν ἄγραν.

Ὅταν ἡ ἀμοιβὴ πρόκειται νὰ λογισθῇ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς ἄγρας καὶ ὄχι ἐπὶ τοῦ ποσοῦ ὅπερ ἡγρευσεν ἕκαστος τῶν ἀλιέων, γίνεται ἄλλη συμφωνία, πρὸ αὐτῆς ἐτι τῆς ναυτολογίας. Ἐφοπλισαὶ τινες ἀφίνουσιν εἰς τὸ πλήρωμα τὸ πέμπτον τοῦ καθαροῦ προϊόντος τῆς πωλήσεως, καὶ τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι τὸ ἐπωφελέστερον· ἵνα δὲ διεγείρωσι τὴν ἀμιλλαν, συνεχῶς προσφέρουσι δῶρα ἐκ 30 ἢ 50 φράγκων εἰς τὸν ἀγρεύοντα τοὺς περισσότερους ἰχθῦς. Ὅπως δὲ ἦτο, κατὰ μέσον ὄρον οἱ πρὸς ἀλιεῖαν εἰς Ἰσλανδίαν πλέοντες κερδαίνουσι τὸ ταξείδιον 400 ἢ 500 φράγκα. (β).

Ἡ ἀλιεῖα διαρκεῖ ἕως οὗ τὸ πλοῖον καταναλώσῃ ὅλον τὸ ἄλας, ὅπερ φέρει· ἐπειδὴ δὲ ἐνίοτε, ὅταν ἡ χρονιά ἦται καλὴ, τὸ ἀλατοφορτίον ταχέως καταναλίσκεται, οἱ πλείστοι τῶν ἐφοπλιστῶν κατὰ τὰ τέλη Μαΐου στέλλουσιν εἰς Ἰσλανδίαν *κυνηγοὺς*, δηλ. πλοῖα ἐπίτηδες ἵνα παραλάβωσι τοὺς ὑπὸ τῶν ἀλιευτικῶν τῶν ἀγρευθέντας ἰχθῦς καὶ εἰς ἀνταλλαγὴν κενώσωσιν ἐπ' αὐτῶν νέον φορτίον ἄλατος. Ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἀπόπλου ὀρίζεται εἰς ποῖον μέρος καὶ κατὰ ποῖαν ἐποχὴν θὰ συναντήσωσιν οἱ κυνηγοὶ τοὺς ἀλιεῖς· ἡ δὲ συνάντησις συνιθέσθαι γίνεται κατὰ τὰ μέσα Ἰουνίου ἔ.ν. εἰς τινα τῶν ἀνατολικῶν ἢ δυτικῶν ὄρμων. Ἄμα τελεσθῇ ἡ μεταφορὰ, ὁ *κυνηγὸς* ἀποπλεῖ ἀμέσως καὶ ἀγγέλλει ἐν Γαλλίᾳ ὅτι ἡ *χρονιά* εἶναι κα-

(β) Κατὰ μέσον ὄρον ἄρα ὁ ἀλιεύς ὀφείλεται 80—100 φράγκα τὸν μῆνα—ποσὸν ὄχι εὐκαταφρόνητον, ἀφοῦ οἱ ὑπηρετοῦντες εἰς τὰ πλοῖα τὰ διαπλέοντα τοὺς ὠκεανούς μολὶς ἀπολαμβάνουσιν 60 φράγκα.

κὴ καὶ σπανίζουσιν οἱ ἰχθῦς. Καὶ τοὶ δὲ ἡξεύρουσι κάλλιστα οἱ ἀγορασταὶ ὅτι αἱ πληροφοροίαι αὐταὶ οὐδόλως εἰσὶν ἀξιοπίστοι, οὐχ ἦττον ἐμπίπτουσιν εἰς τὴν παγίδα καὶ ὁ ὀνίσκος πωλεῖται ἀκριβᾶ.

Εἰς πολλοὺς ὑπέκεινται κινδύνους καὶ μόχθους οἱ ἀλιεῖς οὗτοι. Ναὶ μὲν πᾶν ἐπάγγελμα εἶναι ἐπίπονον, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἀλιέως τοῦ ὀνίσκου εἶναι λίαν ἐπίμοχθον. Εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰσλανδίας συνεχῶς ἐνακῆπτουσι καταιγίδες, τὸ ψύχος εἶναι δριμύ, ομίχλη πολλάκις καλύπτει τὴν ὑφαλον καθ' ἧς διευθύνεται τὸ πλοῖον, τὰ βῆματα τὸ παρασύρουσιν—ἕπαντας δὲ τοὺς κινδύνους τούτους θρεῖται ν' ἀψηφῆσθαι καὶ πρὸς τούτοις εἰς πολλοὺς νὰ υποβληθῇ κόπους.

Ὁ ὀνίσκος ἀγαπᾷ νὰ βόσκη πλησίον τῶν παραλιῶν· ἀλλ' οἱ ξένοι ἀλιεῖς θρεῖται νὰ ἀλιεύωσιν εἰς ἀπόστασιν μιᾶς τοῦλάχιστον λεύγας ἀπὸ τῶν παραλιῶν, ἧτοι τριῶν ναυτικῶν μιλλιῶν, διότι, δυνάμει διεθνῶν συμβάσεων, ἡ εἰς τὰ παράλια ἀλιεῖα ἐπιφυλάσσεται μόνον τοῖς ἐγχωρίοις· εἰς τὴν ἀπόστασιν δὲ ταύτην τὰ ὕδατα ἔχουσι βάθος 200 μέχρι 300 μέτρων. Ἄμα τὸ πλοῖον φθάσῃ εἰς τὸ μέρος, ὅπερ ὁ πλοίαρχος ἐξέλεξεν, θρεῖται νὰ περιστείλῃ τὰ ἱστία, διατηρῶν ἐν μόνον ἀναπεπταμένον, ὥστε τὸ σκάφος βοηθούμενον καὶ ὑπὸ τοῦ πηδαλίου νὰ διατηρῇ θέσιν ὅσον ἐνεστι στάσιμον καὶ νὰ προσβάλληται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς θαλάσσης ἐκ τοῦ πλαγίου. Τούτων γενομένων, ἄρχεται ἡ ἀλιεῖα καὶ ἐξακολουθεῖ ἂν ὁ ὀνίσκος *τσιμπᾷ*· εἰ δὲ μὴ, ἀναπετάννυται τὰ ἱστία καὶ ζητοῦσιν ἀλλαγῆ καλλίτερον μέρος. Αἱ ἀναγκαῖαι ὀρμιαὶ πρέπει νὰ ἦναι ἰσχυραὶ, ὥστε νὰ δύνανται νὰ φέρωσι μέχρι τοῦ καταστρώματος ἰχθῦν ζυγίζοντα πολλάκις ἕως δώδεκα χιλιogramμα· φέρουσι δ' εἰς τὰ ἄκρα ἀνὰ δύο ἀγκιστρα, ὀλίγον ἀπέχοντα ἀλλήλων, καὶ κινητὸν μόλυβδον βάρους 2 μέχρι 3 χιλιogramμων. Τόσον δ' ἀδεδηφάγος εἶναι ὁ ὀνίσκος, ὥστε ἐνίοτε δὲν θέτουσιν εἰς τὰ ἀγκιστρα δέλεαρ· συχνάκις ὅμως θέτουσιν ὡς δόλωμα ἰχθῦν ψευδῆ καὶ ἐντόσθια τοῦ ὀνίσκου.

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀλιείας οἱ τοῦ πληρώματος κἀθηνται κατὰ μῆκος τοῦ πλοίου πρὸς τὸν ἄνεμον, διότι ἂν ἦναι ὑπ' αὐτὸν ἡ ὄρμις στρέφεται πρὸς τὴν τρόπιν τοῦ πλοίου ἐν καιρῷ γαλήνης ἀλιεύουσιν ἀδιαφόρως ἐκ τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου μέρους. Ὁ ἀλιεὺς ῥίπτει εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ὄρμιάν του, ὅση ἀπαιτεῖται νὰ κατέλθῃ μέχρι τοῦ πυθμένου τῆς θαλάσσης, καὶ σύρει αὐτὴν ἅμα σαλεύση, ὅπερ σημεῖον ὅτι ἡγευθῆ ἰχθῦς· ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἅμα ῥιφθῆ εἰς τὴν θάλασσαν πρέπει ν' ἀναβιβασθῆ μετὰ πρόσθετον βάρος 40 ἢ 42 χιλιόγραμμων, εὐκόλως κατανοεῖ τις πόσον κοπιᾷ εἰς τὸ ἀλιεῦν· ἐργαζόμενος οὕτως ἐπὶ ἕξ ὥρας ἐνίοτε μάλιστα ὁ δυστυχὴς χάνει τοὺς κόπους του, διότι ἀντὶ ὀνίσκου ἢ ὄρμις φέρει ἄλλον ἰχθῦν, *flétan* καλούμενον, κοινότατον ὄντα εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰσλανδίας καὶ καλὸν μὲν εἰς βρώσιν, ὅχι δὲ καὶ δι' ἀλάτισμα. Οἱ ἀλιεῖς τοσοῦτον μάλλον βδελύσσονται τὸν ἰχθῦν αὐτὸν, καθόσον ζυγίζει 40 ἕως 50 χιλιόγραμμα καὶ μετὰ μεγάλης δυσκολίας φέρεται ἐπὶ τοῦ πλοίου, ἂν δὲν σπάσῃ τὸ ἄγκιστρον.

Τὴν ἀλιεῖαν διακόπτουσι ὁ σφοδρὸς ἄνεμος καὶ ἡ τρικυμία, ὅτε ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου σάλου τοῦ πλοίου αἱ ὄρμις δὲν φθάνουσι μέχρι τοῦ πυθμένου, ἀλλὰ μένουσι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων. Καὶ ὅμως ὁ ἀλιεὺς ὀφείλει νὰ ἐγκαρτερῆ εἰς τὴν θέσιν του, καὶ ἂν *τσιμπᾷ*, περιμένει ἐκεῖ ἕως οὐ βελτιωθῆ ὁ καιρὸς, ὅπερ ὅχι σπάνιον, διότι δύναται εἰς δύο ὥρας νὰ μεταβληθῆ. Τούτου ὅμως μὴ βελτιουμένου, ἀναπετάννυνται πάλιν τὰ ἱστία καὶ τὸ πλοῖον ἀνάγεται εἰς τὸ πέλαγος. Ἐάν ἦναι πλησίον τῆς ξηρᾶς, ἢ ἀπώλεια ἢ ἡ σωτηρία του ἐξαρτᾶται ἐξ ἀπλῆς ἀθαρίας. Σχιζόμενων πανίων τινῶν, πίπτοντος ἐνὸς ἱστοῦ ἢ συντριβομένης κεραίας, τὸ πλοῖον δὲν δύναται νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀναγκαίαν εἰς τοὺς ἐλιγμούς του ταχύτητα, τὰ δὲ κύματα ῥίπτουσι αὐτὸ κατὰ τῆς παραλίας καὶ τῶν σκοπέλων. Πολλὰ κατ' ἔτος συμβαίνουσι θαλάσσια δυστυχήματα, ἀλλὰ ταῦτα οὐδὲν ἀποθαρρύνουσι

τοὺς ἀλιεῖς. Ἄν ὅμως τὸ σκάφος ἦναι στερεὸν καὶ καλῶς ἐξηρητισμένον, ἀπέχῃ δὲ τῆς ξηρᾶς ἢ ὠθηταὶ εἰς τὸ πέλαγος, ὁ ναύτης κοιμᾶται ἡσυχος, διότι μόνον ἡ γειννίασις ξηρᾶς καὶ ὑφάλων τὴν φοβίζει καὶ ὅχι ὁ σφοδρὸς ἄνεμος ἢ τὰ κύματα.

Οἱ ναῦται οὐδὲν διαπρέπουσι ἐπὶ καθαριότητι, ἔχουσι ὅμως θερμώτατα ἐνδύματα· φέρουσι δὲ οἱ ἀλιεῖς χειρόκτια ἵνα μὴ πληγόνται ἢ χεῖρ ἐκ τοῦ χειμῆστος τῆς ὄρμιος.

Κατ' ἔτος ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις στέλλει πολεμικὰ πλοῖα εἰς Ἰσλανδίαν, ἵνα καθιστῶσι σεβαστὰ ἀπὸ μέρους τῶν πλοιαρχῶν τῶν ἀλιευτικῶν τὰ ναυτικὰ νόμιμα καὶ τὰς διατάξεις τῆς τοπικῆς ἀρχῆς· ἐπιτηροῦσι δὲ ἵνα ἡ ἀλιεῖα γίνηται εἰς τὴν ὠρισμένην ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἀπόστασιν, διότι οἱ Ἰσλανδοὶ μόνον δικαιούνται ν' ἀλιεύσωσι εἰς τὰ παράλια, καὶ εὐθὺς ἐξομαλύνουσι πᾶσαν τυχὸν γενομένην παράβασιν, τοῦτο δὲ πρὸς ἀποφυγὴν ἀπαιτήσεων διὰ τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ· συγχρόνως τὰ πολεμικὰ ἔχουσι ἐντολὴν νὰ ἐπιτηρῶσιν ὅπως οἱ πλοιαρχοὶ τῶν ἀλιευτικῶν μὴ παραβαίνωσι τὰ πρὸς τὸ πλήρωμα συμπεφωνημένα ὡς πρὸς τὴν τροφὴν, κτλ. καὶ νὰ παρέχωσι τοῖς ἀλιευτικοῖς πᾶσαν προστασίαν. Ἐάν τι τούτων στερεῖται τροφῶν, τὸ πολεμικὸν ὀφείλει νὰ τὸ ἐφοδιάσῃ ἂν ἔχη ἀσθενεῖς, νὰ τοὺς περιποιηθῆ ἂν ὑποστῆ ἀθαρίαν, νὰ τὴν διορθώσῃ. Τὰ πολεμικὰ ἀποπλέουσι κατὰ τὰ μέσα Ἀπριλίου (ἔ. ν.) ἐκ Σερβούργου καὶ διευθύνονται εἰς τὴν Ρεϊκιαβίκην.

Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰσλανδίας καὶ ὠκεοδόμηται ἐπὶ χαμηλῆς χερσονήσου, ἀποτελούσης τὸ ἄκρον κυκλωτοῦς ὕψους. Ὅπισθεν τῶν ἐκ λάβας λόφων, ἐφ' ὧν πρόκειται, ὑπάρχουσι ὄρη ὑψηλὰ καὶ γλαυκόχροα, ὧν αἱ κορυφαὶ εἰσὶ κεκαλυμμέναι ὑπὸ χιόνος καὶ ὄλον σχεδὸν τὸ ἔτος. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς συνίσταται εἰς 3000 κατοίκους, ὧν οἱ μὲν Δανοὶ (ἀξιωματικοὶ, ὑπάλληλοι καὶ ἔμποροι), οἱ δὲ Ἰσλανδοὶ (ἀλιεῖς, γεωργοὶ ἢ τεχνῖται). Αἱ οἰκίαι εἰσὶ ξύλινοι καὶ μόνον

τρεῖς λίθινοι οἰκοδομαὶ εὐρητῆται, δηλ. ἡ ἐκκλησία, τὸ διοικητήριον καὶ εἰς πύργος. Οἱ κάτοικοι ἐν γένει εἰσὶ προσηνεῖς καὶ φιλοξένοι.

Ἡ Ρεϊκιαβίκα εἶναι τὸ κέντρον τῆς διοικήσεως καὶ τῶν γραμμάτων ἐν Ἰσλανδίᾳ ἐκεῖ διαμένουσιν ὁ γενικὸς τῆς νήσου διοικητῆς, ὁ ἐπίσκοπος καὶ αἱ δικαστικαὶ ἀρχαὶ Ἡ *althing* (Ἐθνοσυνέλευσις) ἐκεῖ συνέρχεται κατ' ἔτος· ὑπάρχουσι δὲ λύκειον, νοσοκομεῖον, δύο βιβλιοθήκαι, δύο τυπογραφεῖα καὶ τρεῖς ἐφημερίδες. Εἶναι τὸ μόνον τῆς νήσου μέρος, ὅπερ τακτικῶς πρὸς συγκοινωνεῖ πρὸς τὸν λοιπὸν κόσμον διὰ δανιμαρικού ἀτμοπλοίου, ἅπαξ τοῦ μῆνος καταπλέοντος ἐκ Κοπενάγης· ἀλλὰ τὸ ἀτμόπλοιν τοῦτο μόλις ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας (ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου) ἐκτελεῖ πλόας· ὥστε τοὺς ἄλλους τέσσαρας μῆνας οὐδεμία ὑπάρχει συγκοινωνία, διότι ὁ πλοῦς εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰσλανδίας τὸν χειμῶνα εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος. Κατὰ τοὺς 8 μῆνας πολλὰ πλοῖα προσορμίζονται εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἀνατλάσσοντα διαφόρους πραγματείας πρὸς ἐγγχώρια προϊόντα.

Αἱ οἰκίαι τῶν Ἰσλανδῶν εἰσὶ μονότονοι, πενιχραὶ καὶ ῥυπαραὶ· ἔχουσι δὲ μίαν θύραν, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ προσβάλλῃ αὐτὰς πολὺ τὸ ψυχρὸν καὶ ἡ ὑγρασία, καὶ συνίστανται ἀπὸ ἐν δωματίον, χρησιμεῖον ὡς μαγειρεῖον, ἐν δωματίον ἀναπαύσεως ἢ ὑποδοχῆς καὶ τινὰ δωματία ἐν οἷς θέτουσι τὰ τρόφιμα, τὰ ἀλιευτικὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ οἰκιακὰ σκεύη των. Ἐξω τῶν οἰκιῶν εὐρητῆται τετράγωνον τεμάχιον γῆς, χρησιμευούσης ὡς κῆπος, καὶ εἶδος καλύψεως ὅπου ξηραίνουσι τοὺς ἀγρευομένους ἰχθῦς· ἂν ὅμως ὁ ἰδιοκτήτης τῆς οἰκίας δὲν δύναται, καθὸ πτωχὸς, νὰ κτίσῃ καλύβην, ξηραίνει τοὺς ἰχθῦς του εἰς τὸ ὑπαιθρον. Ἡ τροφὴ τοῦ Ἰσλανδοῦ συνίσταται εἰς κεφαλὰς ὀνίσκου (ἃ οὐδέποτε πωλεῖ), εἰς βούτυρον, γάλα καὶ νωποῦς ἰχθῦς. Καὶ τοὶ δὲ ἡ κατὰστάσις των δὲν εἶναι ἐπίζηλος, οἱ Ἰσλανδοὶ εἰσὶν εὐχαριστημένοι καὶ μόλις ἐπ' ἐσχάτων τινῶν ἤρχιταν νὰ μεταστρώσωσιν.

Οἱ πόροι τοῦ τόπου ἀρκοῦσιν εἰς τὰς ἀνάγκας των· ἡ μὲν θάλασσα παρέχει αὐτοῖς ἰχθῦς ἐν ἀφθονίᾳ, ἡ δὲ γῆ οὐδεμίαν σχεδὸν ἀπαιτεῖ καλλιέργειαν ἵνα παραγάγῃ τὸν ἀναγκαῖον χόρτον διὰ τὰ ποιμνία των, ἐκ τοῦ μαλλίου τῶν ὀπίων αἱ γυναῖκες κατασκευάζουσι τὰ τῆς οἰκογενεῖας ἐνδύματα. Κατὰ τὸν χειμῶνα ἀπόλυνται μὲν τινὰ τῶν ζώων, ἀλλὰ ἀρκετὰ ἀπολείπονται πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων.

Αἱ γυναῖκες ἐν γένει εἰσὶν εὐειδεῖς, διετήρησαν δὲ τὴν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν, ἣν οἱ ἄνδρες ἀπέριψαν. Ἡ ξανθὴ κόμη των ἦναι ὄντως ὠραία καὶ αἱ πλεξίδες δμοιάζουσι πρὸς τὰς ἑλληνικὰς. Ὅταν ἡ ἡμέρα ἦναι βροχερὰ ἢ ψυχρὰ, καλύπτονται ἐρμητικῶς μετὰ τὰ ἐπανωφόριά των, ὥστε μόνον οἱ γλαυκοὶ, γλαυκεῖς καὶ προσηνεῖς ὀφθαλμοὶ των φαίνονται. Ἡ ἐσθῆς εἶναι ἀπὸ ἐγγχώριον ὕφασμα (τσόχαν) καὶ τὰ ἐνδύματα εἶναι ἄριστα πεποικιλμένα.

Τὰ ἦθη τῶν Ἰσλανδῶν φαίνονται ἐλεύθερα ἢ ἀκόλαστα. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες, κύριοι καὶ δούλοι κατοικοῦσιν εἰς τὸ αὐτὸ δωματίον· καὶ τοὶ δὲ ἡ τοιαύτη συμβίωσις δὲν εἶναι καθ' ὅλα ἄμεμπτος, ὀλίγον τοῖς μέλλει. Αἱ κλοπαὶ ὅμως, οἱ φόνοι καὶ τὰ κακούργηματα εἰσὶ πράγματα ἄγνωστα. Ἐν ὄλῃ τῇ νήσῳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῆς Ρεϊκιαβίκα, ἦτις τυγχάνει τὸ πολυανθρωπότερον κέντρον, οὐδεὶς ὑπάρχει στρατιώτης, οὐδεὶς χωροφύλαξ ἢ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος· οὐδέποτε δ' ἀπεδείχθησαν ἀναγκαῖοι οἱ τοιοῦτοι. Οὐ μικρὸν συνιστᾷ τοῦτο τοὺς Ἰσλανδοὺς, ὄντας ἐνταυτῷ λίαν φιλοξένους.

Ὅδοι δὲν ὑπάρχουσι ἐν τῇ Ἰσλανδίᾳ, οὐδεὶς δ' ἐφρατάσθη ποτὲ νὰ κατασκευάσῃ τοιαύτας, διότι τὸ ἔδαφος δὲν τὸ ἐπιτρέπει. Οἱ ἠραίστετοι σπασμοὶ, ὧν θέατρον ἀπεδείχθη ἡ νῆσος, ἦτις τὴν ἀρχὴν τῆς ὀφείλει ἀναμφιβόλως εἰς αὐτοὺς, παρήγαγον συσώρευσιν ὀρέων, ὧν αἱ ἀλλόκοτοι κατατομαὶ παρουσιάζονται εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ὡς εἰκὼν χάους. Ἀπειροὶ πάγων σωροὶ καλύπτουσι τὰς τῶν ὀρέων κορυφὰς, οὕτως κοκτῆρας ἠφαιστειῶν. Οἱ κρατῆρες οὗτοι εἶναι μὲν ὡς

ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐσθεσμένοι, ἀλλ' ὁ Ἰσλανδὸς φοβεῖται μὴ καὶ πάλιν ἐξεμέσῃσι λάβαν. Ἐκ τῶν σωρῶν ἐκείνων τῶν πάγων χύνονται πολυάριθμοι χεῖμαροι κατερχόμενοι διὰ τῶν κλιτύων, σκάπτοντες τὰς κοίτας τῶν ἐν μέσῳ τῶν ἐκ λάβας λίθων καὶ τῶν πυρωδῶν σκωριῶν, τῶν ἐξερευγομένων ἐκ τῶν ἠψικιστείων, καὶ παρασύροντες ἐν τῇ ὄρμῃ τῶν μέσῳ τῶν βράχων, τῶν μαλακυνθέντων ἐκ τῆς ἐπενεργείας τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ φύχου.

Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἡ φύσις δὲν ἀπώλεσεν ἅπαντα τὰ δικαιώματά της, ἡ δὲ δημιουργὸς δυνάμις της φαίνεται πανταχοῦ ὅπου ὀλίγον χῶμα ἐπιτρέπει εἰς τὸν χόρτον νὰ βλαστήσῃ. Εἰς τὰ κάτω τῶν κλιτύων ἰδίως φύονται χόρτα πολλὰ καὶ χρήσιμα εἰς τροφήν τῶν ζώων.

Μὴ ὑπαρχουσῶν ὀδῶν, ὁ περιηγητὴς ὁ θέλων νὰ μεταβῇ ἀπὸ ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο, ὀφείλει νὰ ἰπεύσῃ ἵππον. Τὰ μικρὰ ταῦτα, ὑπομονητικὰ καὶ βρωμαλέα ζῶα εἶναι λίαν πειθήνια καὶ ὁ μᾶλλον ἄπειρος τῶν ἀναβατῶν δύναται ἀφόβως νὰ ἰππεύσῃ· τόσον δὲ νοητικὰ εἶναι, ὥστε καὶ τὰ μᾶλλον ἀπρόσιτα καὶ δύσβατα μέρη διαβαίνουν ἀκινδύνως. Ἡ Ἰσλανδία ἐξάγει κατ' ἔτος 3—4 χιλιάδας ἵππων, στελλομένων εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου χρησιμεύουσι διὰ τὴν ἐντὸς τῶν ἀνθρακωρυχείων καὶ μεταλλείων ἐργασίαν· ἀπολαμβάνει δὲ ἐκ τοῦ ἐμπορίου τούτου 1,500, 000 φράγκων. Πρὸ δεκαετίας εἰς ἵππος ἐτιμάτο 100 φράγκων, ἤδη ὅμως πωλεῖται 350—400. Καὶ τῶν λοιπῶν τῆς νήσου προϊόντων ἡ τιμὴ κῆξησεν ἀναλόγως. Τὰ γουναρικὰ πωλοῦνται τόσον, ὅσον σχεδὸν καὶ εἰς τὴν Κοπενάγην. Τὰ δέρματα τῶν προβάτων, τῆς ἀλώπεκος, τοῦ κύκνου, κτλ. εἰσὶ πολυάριθμα, ἀλλὰ τὰ τῶν ταρανδῶν καθίστανται σπανιώτερα, διότι τὰ ζῶα κατέφυγον εἰς μέρη τῆς νήσου ἀκατοίκητα, εἰς ἃ οὐδεὶς σκέπτεται νὰ τὰ καταδιώξῃ.

Αἱ πτιλωταὶ νήσοι παρέχουσιν ὡσαύτως πολὺ κέρδος, ὅπερ ἐξηγεῖ διατὶ ἐλήφθησαν μέτρα πρὸς διατήρησιν τοῦ πολυτίμου πτηνοῦ. Οὐ μόνον εἶναι ἀπηγορευμένον νὰ θη-

ρεύσιν αὐτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ πυροβολῶσιν εἰς τὰ μέρη εἰς ἃ συχνάζουσι, φόβῳ μὴ τρομάξωσι· διὸ τόσον ἐξημερώθησαν, ὥστε πλησιάζοντος τοῦ ἀνθρώπου δὲν φεύγουσιν, ἀλλὰ καὶ θωπεύματα δέχονται ἄνευ ἐνδείξεως φόβου. Εὐρηνται δὲ εἰς τὰ νησιδία, ὅπου αἱ ἀλώπεκες, οἱ ἄσπονδοὶ ἐχθροὶ τῶν, δὲν δύνανται νὰ μεταβῶσι πρὸς ἄγραν τῶν, ὡς καὶ εἰς ἀγόνους βράχους. Ἐκ τῶν πτίλων τῶν νησῶν, ἅτινα συνάζουσι τινὲς εἰς τοὺς βράχους καὶ ἀλλαχοῦ, πολλὰ ὠφελοῦνται χρήματα. Ἄλλως τε ὁ Ἰσλανδὸς δὲν ἀγαπᾷ νὰ θηρεύῃ τόσον τὰ πτηνὰ, ὅσον ν' ἄλιευσεν εἰς τὰ παράλια καὶ τοὺς ποταμούς.

Οἱ ἐγχώριοι οὐδὲν πορίζονται σφέλος ἐκ τῶν ξένων ἀλιέων, διότι οὗτοι σπανίως προσορμίζονται εἰς τοὺς ὄρμους, ὁσάκις δηλ. ἀναγκασθῶσιν ὑπὸ τρικυμίας ἢ ὁσάκις πρόκειται νὰ κάμωσιν ἐπισκευὴν τινα εἰς τὸ πλοῖον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ξηρὰν ἂν ἀποβῶσιν, ἐλάχιστα ἐξοδεύουσι.

X. N. F.

ΠΕΡΙ ΜΑΦΦΙΑΣ.

Ἡ λέξις *Μαφφία* εἶναι ἰταλική· οὕτω δ' ἀποκαλεῖται καταχθόνιος ἐταιρεία ληστῶν, κλεπτῶν, δολοφόνων καὶ ἐν γένει κακούργων, καθ' ὧν εἰς οὐδὲν ἄχρι τοῦδε ἀπέληξαν ὀριστικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἐξουσίας αἱ ἐνεργεῖαι. Οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἐταιρείας, ὀνομάζονται *μαφφιόζοι*, ἡ δὲ ἐταιρεία, περὶ ἧς ἐπ' ἐσχάτων τόσος ἐγένετο λόγος, εἶναι διαδομένη εἰς τὴν Σικελίαν, ἀποδεικνυομένη μάλιστα τῆς νήσου.

Αἱ μυστικαὶ ἐταιρεῖαι συνήθως ἔχουσιν ὄργανισμὸν, κανονισμοὺς καὶ ἀρχηγούς, τὰ δὲ μέλη ἢ οἱ πρωτεύοντες συνέρχονται ἐνίοτε ἵνα βουλευθῶσι περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων ἢ σκοπῶν. Ἄλλ' ἡ *Μαφφία* οὐδὲν τούτων ἔχει· ἅμα δ' ἡ ἀστυνομία ἢ ἡ χωροφυλακὴ ἀποπειραθῆ νὰ τὴν καταδιώξῃ, ἐξαφανίζεται ὡς φάντασμα, γάνεται ἐν τῷ κενῷ. Ἡ καταχθόνιος καὶ μυστρά ἐταιρεία εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἐνσαρκωμένη ἐν τῷ σικελικῷ

λαῶ, ὅστις ἐξ ἐνστίκτου ἀσπάζεται αὐτήν. Οἱ *Μαφφιόζοι* δὲν συνδέονται μὲν ἀλλήλοις διὰ πραγματικῆς δεσμῶν, ἀλλ' ὅταν τὸ συμφέρον ἄπαιτήσῃ, συνέρχονται ἐν ῥιπῇ ὁ φθαλμοῦ καὶ συνεννοοῦνται. Διαιρεῖται δὲ ἡ *Μαφφία* εἰς δύο τάξεις, εἰς τὴν τῶν πόλεων καὶ εἰς τὴν τῶν χωριῶν· ἀμφότεραι δὲ ἀλληλοβοηθοῦνται, ἐνεργοῦσιν ἀπὸ κοινοῦ καὶ διανέμουσι μεταξὺ τῶν τὴν χώραν. Οἱ μὲν *Μαφφιόζοι* τῶν πόλεων κλέπτουσι, δολοφονοῦσιν ἐντὸς τῶν πόλεων, προσπαθοῦσι νὰ καταλάβωσι μεγάλας δημοσίας θέσεις, νὰ κρατῶσι τὴν κοινωνίαν εἰς τοὺς ἑνυχὰς τῶν· οἱ δὲ τῶν χωριῶν εἰσὶ λησταί, περιφερόμενοι κατὰ συμμορίας δέκα ἢ εἴκοσιν ἀτόμων, συχνότατα ἐφιπποῦν, φόβον καὶ τρόμον πανταχοῦ ἐνσπεύροντες καὶ ζῶντες ὡς κύριοι ἀπόλυτοι εἰς τὰ μέρη ἃ λυμαίνονται. Βουλευτῆς ἔλεγεν ἐν τῇ Βουλῇ (σημειωτέον δ' ὅτι ὁ ἀνὴρ ἦτο πρὶν εἰσαγγελεὺς ἐν Παλιέρμῳ) κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 18ης Ἰουνίου ε. ν. « Οἱ *Μαφφιόζοι* ὑφίστανται· εἰσὶ δὲ ἄτομα ἅτινα θέλουσι νὰ ζῶσι καὶ πλουτῶσι διὰ τοῦ ἐγκλήματος. Αἱ καταχθόνιοι ἐταιρεῖαι ἔχουσιν ἰδίαν δικαιοσύνην, ὅπως διαφέρουσιν τῆς κοινωνικῆς. Αἱ ἐτυμηγορίαι τῶν εἰσὶν ἀδυσώπητοι, καὶ ἐκτελοῦνται ἀμέσως· ὁ μάρτυς ὁ ὑπὸ τῆς *Μαφφίας* καταδικασθεὶς φονεύεται ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων. Εἰς Παλιέρμον ἡ *Μαφφία* εἶναι ἀόρατος. »

Ἡ *Μαφφία* διατηρεῖται καὶ ἐνεργεῖ διὰ τοῦ τρόμου, ὃν ἐμπνέει. Χάρις εἰς αὐτὸν, ὁ δικαστὴς δὲν τολμᾷ νὰ καταδικάσῃ ἐνοχόν τινα, φόβῳ μὴ μαχαιρωθῇ, ὁ μάρτυς ἀποφεύγει νὰ καταθέσῃ καθ' ὁμολογουμένου κακούργου, φόβῳ μὴ δολοφονηθῇ, ὁ ἰδιοκτήτης ν' ἀρνηθῇ τὸ βαλάντιον ἢ μέρος τῆς περιουσίας του, φόβῳ μὴ φονευθῇ ἢ ὅλος διόλου καταστραφῇ. Ἐντεῦθεν δὲ ἄπειρα κακούργηματα καὶ ἀνήκουστος κοινωνικὴ ἀποσύνθεσις.

Ὅπως ὁ ἀναγνώστης σχηματίσῃ ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν τῆς θηλικῆς καταστάσεως τῆς Σικελίας, παραθέτομεν ἀποσπάσματα τῶν ἐκθέσεων νομαρχῶν τινῶν τῆς νήσου πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργῶν, σημειοῦντες

ὅτι αἱ ἐκθέσεις αὗται ἀνεκοινώθησαν καὶ εἰς τὴν Βουλὴν.

« Ἡ *Μαφφία*, ἔγραψεν ὁ νομάρχης Παλιέρμου τὴν 19)31 Ἰουλίου 1874, ἡ *Μαφφία* ἦν κοινῶς καλοῦσι κακούργημα ἐν τῇ πόλει, δύναται, κατ' ἐμὲ, νὰ ὀρισθῇ ὡς ἐξῆς. Ἔργον ὅπουλον καὶ κακόηθες, δι' οὗ, ἐν χώρᾳ ἐνθα ἡ διαφθορὰ καὶ ἡ ἀντενέργεια κατὰ τῆς ἐξουσίας εἶναι κληροδοτήματα τῆς παρελθούσης κυβερνήσεως (τῆς νεαπολιτανικῆς δηλ.), ἄνθρωποι πάσης τάξεως παρέχουσιν ἀμοιβαίαν βοήθειαν πρὸς τὸν σκοπὸν ἀμύνης, ἀρπαγῆς, κέρδους, ὑπεροχῆς, ἐκδικήσεως, ποιοῦντες χρῆσιν ὄλων τῶν μέσων ὅσα ὁ νόμος, ἡ ἠθικὴ καὶ ὁ πολιτισμὸς μισοῦσι καὶ καταδικάζουσιν.

« Ἡ *Μαφφία*, προσέθετε, κατέλαβεν ἅπασας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας· ὁ μὲν πλούσιος μετέρχεται αὐτὴν ἵνα ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν καὶ τὴν περιουσίαν του κατὰ τῶν κακοποιῶν ἢ ἵνα διατηρήσῃ τὴν ἐπιρροὴν ἢ καθ' ἐκάστην ἀπόλυσιν ὡς ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν· ὁ δὲ ἀστὺς ἐπιδίδεται εἰς αὐτὴν φοβούμενος ἐκδίκησιν ἢ πρὸς ἐπιτυχίαν σκοποῦ τινος ἢ πρὸς ἀπόκτησιν δημοτικότητος ἢ ἐκ πλεονεξίας καὶ φιλοδοξίας· καὶ ὁ πτωχὸς ὀρμάται ἐκ μίσους πρὸς τὸν πλούσιον, ἐξ ἐλπίδος προαγωγῆς ἐκ πνεύματος ἀντιπολιτεύσεως ἢ ἐξ ὀκνηρίας. »

Ἡ *Μαφφία* ἢ συγκειμένη ἀπὸ μέλη τῆς ἐσχάτης κοινωνικῆς τάξεως συνήθως τείνει εἰς τὸ ἐκφοβίζειν τοὺς γείτονας, εἰς τὸ κλέπτειν καὶ ἀρπάζειν χρήματα ἀπὸ τοὺς πλουσίους δι' ἀπειλῶν πολλάκις πραγματοποιημένων. Οἱ τῶν πόλεων *μαφφιόζοι* βοηθοῦν τοὺς τῶν χωριῶν *μαφφιόζους* καὶ τ' ἀνάπαλιν· ἐκ τούτου δὲ γενικὴ εὐκολία εἰς τὸ διαπράττειν ἐγκλήματα, εἰς τὸ ἐξαλείφειν πᾶν τούτων ἔχνος καὶ ἐπιβάλλει σιγὴν εἰς τοὺς μάρτυρας καὶ τοὺς παθόντας, καὶ ἐντεῦθεν διαταράσσεται ἡ τάξις, ἐκδίδονται τερατώδη ἀθωωτικά βουλευτάματα καὶ ὁ νόμος ἀποδεικνύεται ἀνίσχυρος.

Πολλὰ τάξεις ὑπάρχουσιν ἐν τῇ *Μαφφίᾳ*· ὑπάρχει λ. χ. ὁ ἐνεργὸς *μαφφιόζος*, ἦτοι ὁ κλέπτης, ὁ ληστής, ὁ δολοφόνος· ὁ

μυστικός μαφφιόζος, ὅστις συλλέγει καὶ μεταδίδει τὰς εἰδήσεις καὶ λαθραίως συμπράττει εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κακούργημάτων· ὁ λεγόμενος *manuengolo*, ὅστις ἐκ φόβου ἢ συμφέροντος, εἶναι ὁ προμηθευτής καὶ ὁ κλεπταποδόχος τῶν ἐνεργῶν μαφφιόζων.

Ἡ Μαφφία ἐν τούτοις ἔχει δοκίμους, οὓς καλοῦσι *sgaraglioni*. Οἱ δοκίμοι οὗτοι ὀφείλουσι νὰ δείξωσι τὴν δεξιότητά των, τὴν τόλμην των καὶ ὅτι ἠξέουσι νὰ τηρήσωσι μυστικά· πληρόνουσι δὲ φρόν εἰς τὴν Μαφφίαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ὁποίας ἄρχονται τοῦ ἐντίμου ἔργου των. Ὅταν ἡ διαγωγή των ἀποδειχθῇ ὑποπτος, δικάζονται ὑπὸ ἐπιτροπῆς διασήμων κακούργων, οἵτινες κηρύττουσιν ἐκείνους ἀτίμους ἂν παρέβησαν τὰ ληστρικά ἤθη.

Ἄλλοτε τὴν Μαφφίαν συνέχεον μὲ τὴν Καμόρραν, ἣτις εἶχεν ἱεραρχικὴν τινα τάξιν καὶ ἀπῆται ὑπακοήν· εἶχε δ' αὐτὴ διαφόρους βαθμούς· ἦτοι τοὺς *reliudac* ἢ δοκίμους, ὄντας ὑποχρεωμένους νὰ εἰσπράττωσι φόρον ἐπὶ τῶν τυχηρῶν παιγνίων καὶ νὰ ὑπηρετῶσι τοὺς ἀξιωματικούς τῆς εταιρείας· κατόπιν ἔρχονται οἱ *veoi* τῆς τιμῆς, οἵτινες ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς Καμόρρας καὶ μερίδιον ἐπὶ τῶν ὠφελειῶν. Ὁ *reliudac* δὲν προσεβιάζετο εἰς τὸν καθμὸν τοῦ *veoi* τῆς τιμῆς ἂν πρῶτον δὲν ἐλάμβανε τὸ βάπτισμα τοῦ αἵματος, ἂν δὲν εἰδείκνυε δηλ. ὅτι ἠξέουρι νὰ πάλη τὴν μάχαιραν. Οἱ *καμορρισται* ἔφερον ἰδιαιτέραν ἐνδυμασίαν, ἦτοι σκοῦφον μὲ μεταξωτὸν θύσανον, πλατείας ἀναξυρίδας καὶ δακτυλίους· ἐξήσκει δὲ μεγάλην ἐπιρροὴν ἡ Καμόρρα εἰς τὰς φυλακὰς καὶ τὰ δεσμωτήρια.

Καὶ νῦν ἔτι οἱ *καμορρισται* ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέραν εταιρείαν, ἔχοντες κανονισμούς, ἀρχηγούς, γλώσσαν τραχειαν, καὶ βρίθουσιν ἐν Νεαπόλει· ἀπ' ἐναντίας οἱ μαφφιόζοι, οἵτινες ἐκ τῶν *καμορριστῶν* μὲν κατάγονται, ἀλλὰ μόνον ἐν Σικελίᾳ ἀπαντῶνται, οὔτε κανονισμούς, ἔχουσιν, οὔτε νόμους, οὔτε ὄργανισμὸν.

Ἴδου τίνα περὶ μαφφιόζων γνώμην ἐκφέ-

ρει ὁ νομάρχης Τραπάνης ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀρμυδιὸν ὑπουργόν.

«Νομίζει τις ὅτι διαβολικὴ δύναμις συναγει τοὺς μαφφιόζους ὁσάκις πρόκειται νὰ διαπράξωσι κακούργημα. Ἐν Σικελίᾳ ἕκαστος μαφφιόζος εἶναι κακούργος, σπάσιον δὲ κακούργός τις νὰ μὴ ἔχη συνενόχους, διότι μετὰ τούτων εὐκολώτερον θὰ ἐπιτύχη εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του καὶ θὰ ἦναι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ καταδιωχθῇ.

«Αἱ συντεχνίαι αἵτινες χορηγοῦσι τοὺς πλείστους ὀπαδοὺς εἰς τὴν Μαφφίαν εἰσὶν αἱ τῶν εἰς τὰς ὁδοὺς περιφερομένων ἐμπορέων, αἱ τῶν μεσιτῶν, τῶν κούρέων, τῶν αἰπόλων, τῶν ἀρτοποιῶν, τῶν μυλωθρῶν, τῶν ἀμαξηλατῶν.»

Ἄλλος νομάρχης ἐν ἐκθέσει ὑπὸ ἡμερομηνίαν 18(30 Ἰουνίου 1874 ὀρίζει ὡς ἐξῆς τὴν Μαφφίαν.

«Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν, ἡ Μαφφία εἶναι μυστηριώδες ἀποτέλεσμα τοῦ τρόμου ὃν ἐμπνέει εἰς τοὺς ἀδυνάτους καὶ τοὺς μικροψύχους τὸ διαβόητον διὰ τὰ κακούργημάτα του ἢ τὴν κτηνώδη δύναμιν τοῦ ἄτομον· μερικῶς δ' ἐξεταζομένη εἶναι ἡ φήμη ἢ περιποιεῖ τὸ ἀναιδὲς θάρρος εἰς ἐκείνους, ὅςτις, δι' ἐγκληματικῶν πράξεων, διὰ τῶν ἰσχυρῶν βραχιόνων του, τοῦ πνύματος καὶ τῶν τρόπων του ἄρχει ἐπὶ τῶν λοιπῶν. Ἄμα ἀποκτήσῃ τὴν φήμην ταύτην, δύναται νὰ διαπράξῃ πᾶν κακούργημα, μηδενὸς τολμῶντος νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἢ τὸν καταγγείλῃ.

«Ὡς γνωστὸν, νόμος τῆς Μαφφίας εἶναι: τὸ τηρεῖν σχέσεις πρὸς τοὺς μᾶλλον διεφθαρμένους ἢ τὴν ἐνήμερον τῶν διαπραχθέντων ἢ διαπραχθησομένων κακούργημάτων· τὸ ἐργάζεσθαι πρὸς ἐξάλειψιν τῶν ἰχνῶν τούτων διὰ ψευδῶν μαρτυριῶν· τὸ πορίζεσθαι χρήματα ἀπὸ τοὺς πλουσίους προφάσει ὅτι θὰ ὑπερασπίζηται αὐτοὺς καὶ τὰ κτήματά των· τὸ προκαλεῖν παντοῦ καὶ πάντοτε τὴν δημοσίαν δύναμιν· τὸ ἀνθίστασθαι εἰς τὴν ἐξουσίαν διὰ προσποιήσεως ὅτι ἡ ἐξουσία εἶναι ληστρικὴ καὶ ἀνῆθικος.

«Ἴνα γίνῃ τις μαφφιόζος ἀπαιτεῖται· νὰ φέρῃ ὄπλα ἀπηγορευμένα· νὰ προκαλῆ

μονομαχίαν ὑφ' οἰανδήποτε πρόφασιν· νὰ μαχαιρόνῃ· νὰ προσποιῆται ὅτι συγχωρεῖ τὰς γενόμενας αὐτῷ προσβολὰς ὅπως ἐδικηθῆ καλλίτερον, ἰδίως ἐκδικούμενος ὕβριν, διότι οὗτος τυγχάνει ὁ πρῶτος τῆς Μαφφίας κανὼν· νὰ σιωπᾷ ὅταν ἴδῃ διαπραττόμενον κακούργημα· νὰ ψευδομαρτυρῇ ἵνα διευκολύνῃ τῶν ἐνόχων τὴν ἀπόλυσιν· νὰ κλέπτῃ.

«Εἰς δύο λέξεις: Ἐνοχος σιγή, ἀναιδὲς τόλμη, ψεῦδος, προδοσία, περιφρόνησις ὅλων τῶν ἀστυκῶν καὶ ἠθικῶν νόμων· τοιαῦτα εἶναι ἡ Μαφφία.»

Ἐτερος νομάρχης ἐπέστειλεν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 12(24 Ἀπριλίου 1875.

«Θέλω ὀρίσει τὴν Μαφφίαν ὡς ἐξῆς· κερδοσκοπία ἀτόμου κατ' ἀνάνδρου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ γυμῶσαι αὐτὸν καὶ ἐπιβάλλειν πράξεις ἃς νομίζει συμφερούσας εἰς τοὺς σκοπούς του, ἀπειλῶν θάνατον. Ἡ πανουργία, τὸ φίλαρχον, ἡ πλεονεξία, ἡ ἀργία, εἰσὶν οἱ συνεργοὶ τῆς Μαφφίας, ἣτις διαιρεῖται εἰς ἀνωτέραν καὶ κατωτέραν.

«Ἡ κατωτέρα εἶναι ἀγροῖκος καὶ ἀναίσχυτος. Πᾶς φαυλόβιος αἰσθανόμενος θάρρος γίνεται μαφφιόζος, ἀπειλεῖ ὅτι θὰ φονεύσῃ τοῦτον ἢ ἐκείνον καὶ εὐθὺς τὸν ὑπακούουσι καὶ κάμνουσι τὰς ἐρέξεις του. Οὐδὲν ἀρνοῦνται αὐτῷ· ἂν δὲ τῷ δώσωσιν ὅ, τι ζητεῖ, θὰ καταντήσωσιν εἰλενοί.

«Ἡ ἀνωτάτη Μαφφία συνίσταται εἰς τὸ ὑποκρίνεσθαι τιμιότητα καὶ εἰς τὸ συμφωνεῖν πρὸς τοὺς *γενναίους*, τοὺς τῆς κατωτέρας δηλ. τάξεως μαφφιόζους, εἰς τὸ ἐδικηθεῖσθαι δι' αὐτῶν κατὰ τῶν ἰδίων ἐλθρῶν καὶ εἰς τὸ ἐκτελεῖν τοὺς σκοπούς των, εἴτε προκειμένου νὰ κλαπῶσι τὰ ζῶα ἰδιοκτῆτου, εἴτε νὰ ἀναγκασθῇ οὗτος νὰ πωλήσῃ εἰς εὐτελεῖ τιμὴν ἔπαυλιν, ἀγρὸν ἢ δάσος (ἂν τοιαῦτα ἐποφθαλιμᾷ τις), εἴτε πρὸς ἀποκτησιν πλουσίας νόμφης δι' ἀπειλῶν, ὧν ἀρχίζουσι τὴν πραγματοποίησιν. Ταῦτα γίνονται εἰς τὰς ἐξοχάς· εἰς δὲ τὰς πόλεις ἢ ἀνωτάτη Μαφφία ἐπιδιώκει τὴν αὐταρχίαν καὶ ζητεῖ νὰ καταλάβῃ τὰς ἀξιολογώτερας δημοσίας θέσεις ἵνα φορολογῇ τὰς προσόδους τοῦ δημοσίου· ἀναλαμβάνει δὲ ν' ἀποστέλ-

λῃ ταχέως εἰς τὸν ἄδην τοὺς πλουσίους συγγενεῖς, τοὺς βραδύνοντας νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, νὰ διαφθεῖρῃ, ὅσον δύναται, τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς ὑπαλλήλους, ν' ἀπατᾷ αὐτοὺς, νὰ περιορίζῃ τὰς ἐνεργείας των, νὰ πλουταῖνῃ, κτλ.»

Ἡ κατάστασις τῆς Σικελίας καὶ νῦν ἔτι εἶναι εἰκτρά· καθ' ἑκάστην δὲ σχεδὸν ὁ τηλεγράφος καὶ αἱ ἐφημερίδες ἀγγέλλουσι κακούργηματα. Ἐδῶ, λ. χ. ἐφόνευσέ τις, διότι ὕβρισθη δῆθεν· ἐπέρχεται ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος, ἀλλὰ καὶ οὗτος φονεύεται. Ἐκεῖ συμμορία δέκα ἢ δεκαπέντε ληστῶν καλῶς ἐνδεδυμένων, φερόντων τελειοποιημένα ὄπλα καὶ ἀναβαινόντων ἵππους μικροῦς καὶ σφριγῶντας, συγκρούεται πρὸς τὴν ἐνοπλον δύναμιν. Ἐφρονέυθησαν μὲν δύο λησταί, ἀλλ' ὁ στρατὸς ἔχασε τέσσαρας ἄνδρας. Ἄλλαχού πάλιν ἐμαχαιρώθη καὶ ἀπεβίωσε δικαστής, διότι ἐτόλμησε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του.

Ἡ Μαφφία εἶναι πανίσχυρος καὶ φοβερά· μέλη δ' αὐτῆς εἰσὶ πολλοὶ κατώτεροι διοικητικοὶ ὑπάλληλοι, ἄλλοι μὲν ἐκ φόβου, ἄλλοι δὲ ἐκ συμφέροντος· ὥστε ἡ ἐνέργεια τῆς δικαιοσύνης παραλύεται.

A. Σ.

ΣΙΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΙΝΑΙ.

Οἱ Σίνοι λέγονται καὶ εἶναι τῶντι διεφθαρμένοι καὶ ἀκόλαστοι· πλὴν ἔχουσι καὶ ἀρετὰς· ἀποδεικνύονται δὲ ἀγαθοὶ υἱοί, καλοὶ σύζυγοι, φιλόστοργοι πατέρες, καλοὶ οἰκογενειάρχαι, καὶ συνεχῶς ἀναφέρουσι τὰ παραγγέλματα τῶν σοφῶν καὶ ἠθικολόγων περὶ τῶν οἰκογενειακῶν καθηκόντων. Εἰσὶ μὲν φιλάργυροι καὶ σκληροὶ πρὸς τοὺς πτωχοὺς, οὐχ ἦτον ὁμοῦ πάσαις δυνάμει συνεργοῦσι διὰ τοῦ ἀργυρίου αὐτῶν εἰς σύσασιν ἀσύλων τῶν πτωχῶν καὶ εὐεργετικῶν καταστημάτων. Ὁ *μανδαρίνος* ὅτε μὲν πωλεῖ τὰς ἀποφάσεις του, ὅτε δὲ δικάζει δικαίως ὡς Σολομών. Ὁ *Κινέζος* ἔμπορος, ὁσάκις διαπραγματεύεται πρᾶξιν τινα, προσ-

παθεί άσυστόλως νά κλέψη, άλλ' άφού συνομολογηθῆ ἡ πράξις, πιστῶς καί τιμίως έκπληροῖ τὰς ὑποχρεώσεις του, γραπτὰς ἢ προφορικὰς. Οἱ Σίνοι εἰσὶν ἠπιοί καί ἐνταυτῷ ἀπηνεῖς· ἔρπουσι καί κολακεύουσιν ἐν ἀνάγκῃ, ἀλλά διατηροῦσι τὴν προσωπικὴν ἀξιοπρέπειάν των τοῦλάχιστον μέχρι βαθμοῦ τινος. Εἰσὶ δειλοὶ δσάκις ἀπειλήσῃ τις αὐτοὺς, καί ἄνανδροι δσάκις προσβληθῶσιν· ἀλλ' ὁ δειλὸς ἐκεῖνος καί ἄνανδρος πρὸ τοῦ δημίου ἀνακτᾶ θάρρος καί θνήσκει γενναίως.

Χάρις εἰς τὴν ἐπαφὴν πρὸς τὴν Εὐρώπην καί τὴν Ἀμερικὴν, ἡ Σινικὴ μεταμορφοῦται κατ' εὐχὴν καί οἱ Σίνοι ἀρχίζουσι νά θεωρῶσι μὲ ὄμμα καλὸν τὴν μεταμόρφωσιν αὐτὴν, ἥτις εἶναι μὲν βραδεία, ἀλλ' ὅπωςδῆποτε δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναχαιτισθῆ. Οἱ Σίνοι θεωροῦσι μόνον προσβεβλημένην τὴν φιλοτιμίαν των ὡς ἀρχαιοτάτου λαοῦ, διότι δφείλουσι νά παραδεχθῶσι ξένας ἐφευρέσεις· καί ὅμως προθύμως ἀγοράζουσι παντοίας μηχανὰς καί ὄπλα.

Ἀντιθέτως πρὸς τὴν Ἰαπωνίαν, ἥτις εἰς ριζικὰς προβαίνει μεταρρυθμίσεις, ἀλλάζει εἰς ἐν ἔτος ἱματισμὸν, θρησκείαν, πολιτικοὺς θεσμοὺς, κτλ. καί φρονεῖ ὅτι καθ' ὅλα ἐξευρωπαϊσθῆ, οἱ Σίνοι βαίνοῦσι βραδέως, μετ' ἀξιοπρέπειας καί φρονήσεως· γυμνάζουσι μὲν τοὺς στρατιώτας των εὐρωπαϊκῶς, ἀλλὰ δὲν μετεμφιέζουσιν αὐτοὺς εἰς Γάλλους πεζοὺς. Ἔχουσι μὲν πολεμικὰ πλοῖα ναυπηγηθέντα ὑπὸ Εὐρωπαίων εἰς τὰ ναυπηγεῖα τοῦ Φουτσόου, τῆς Σαγγάης καί τοῦ Ναγκίν, ἀλλ' ἤδη προσπαθοῦσι νά ναυπηγήσωσι μόνοι των τὰ ἀναγκαῖα ἀτμόπλοια, ἄνευ τῆς βοήθειας τῶν ξένων· καί πραγματικῶς κατέρβωσαν νά ναυπηγήσωσι πρὸ τινος εἰς Πέη-χῶ μικρὸν σιδηρῶν ἀτμῆρες, χρήσιμον διὰ τὴν ποταμοπλοῖαν. Καί αὐτὴ ἡ μηχανὴ κατεσκευάσθη ὑπὸ Σινῶν· φέρει δὲ τὸ πλοῖον εἰς τὴν πύραν τὸν αὐτοκρατορικὸν δράκοντα, διότι οἱ Σίνοι, ὡς εἶπομεν, βαθμηδὸν εἰσάγουσι τοὺς νεωτερισμοὺς καί τὰς καινοτομίας διὰ καί μιᾶς δὲν παραιτοῦνται τῶν πατρῶων.

Ὅστε πρόδοδος γίνεται ἐν τῷ Οὐρανίῳ

Κράτει, ὁμολογουμένους δὲ ἡ τῶν ξένων ἐπέμβασις οὐ μικρὸν ὠφέλησε καί ὠφελήσει τὴν ἀπέραντον ἐκείνην αὐτοκρατορίαν. Ἄλλοτε αἱ πύλαι τῆς Σινικῆς ἦσαν κλεισταί, ἡ δὲ ξένος εἰσῆγετο μετὰ μυρίας διατυπώσεις διὰ στενῶν τινῶν. Αἱ πόλεις ἔγεμον ἀκαθαρσιῶν, ἡ ἀτμόσφαιρα ἦν πνιγρὰ καί τὰ ὕδατα ἐλίμναζον σήμερον ὅμως τὰ πάντα μετεβλήθησαν ἢ μεταβάλλονται. Οἱ Σίνοι, ὅσον πεπωρωμένοι καί ἂν τυγχάνωσιν, δφείλουσι νά ὁμολογήσωσιν ὅτι εἶναι ὑποδεέστεροι τῶν Εὐρωπαίων, καί τοῦτο διότι βλέπουσιν εἰς τινὰ παράλια τὰς εὐρωπαϊκὰς κτήσεις μὲ προκυμαίαις, μὲ μεγίστην κίνησιν, μὲ πλατείας ὁδοὺς, καλῶς ῥυμοτομημένας καί φωτιζομένας διὰ φωταερίου, ἐχούσας λαμπρὰς οἰκοδομὰς καί πλούσια ἐμπορικὰ καί τραπεζιτικὰ καταστήματα. Οἱ Σίνοι τὸ κατ' ἀρχὰς ἠγανάκτουσαν καί ἐδυσχεραίνον ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ καί τῇ ὑπεροχῇ τῶν *θαυβάρων* καί δὲν ἤθελον νά ζῶσιν ὑπὸ τὴν σιανὴν ξένων σημαίων· ἀλλὰ μετ' οὐ πολλὴ ὑπέκυψαν ἐκθύμως καί σήμερον περίπου 200,000 ζῶσιν εἰς Σαγγάην, ὑποκείμενοι εἰς εὐρωπαϊκὰς δημοτικὰς διατάξεις, τελοῦντες τοῖς Εὐρωπαίοις τὸν κεκανονισμένον δημοτικὸν φόρον διὰ τὸν φωτισμὸν καί καθαρισμὸν τῆς πόλεως, κτλ. Οἱ Σίνοι ἔμποροι ὀμιλοῦσι τὴν ἀγγλικὴν καί τὴν γαλλικὴν, οἱ δὲ ὑπάλληλοι καί ὑπηρεταὶ ἀφίνουσι τὴν ἐκ χαλκοῦ *πίπταρ* χάριν τοῦ *πόθρου σιγάρου*. Αἱ ἐλευθεριάζουσαι ἢ ἀκόλαστοι Σίνοι νεάνιδες, ὡς καί πολλοὶ ἄνανδροι, περιφέρονται ἐπ' ἀνοικτῆς ἀμάξης εἰς τοὺς δημοσίους τῶν ξένων περιπάτους· τὸ δὲ περιεργότατον ὅτι οἱ σπουδασταὶ αὐτοὶ, οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Κομφουκίου, οἱ μέλλοντες θεματοφύλακες τῶν ἀρχαίων παραδόσεων καί τῶν παλαιῶν δογμάτων, παρήτησαν τὴν πατροπαράδοτον *θόγκαν* δσάκις πρόκειται νά μεταβῶσι, χάριν ἐξετάσεων, εἰς Ναγκίν ἢ Πεκίγκ, καί τὸ ταξείδιον ἐνεργοῦσι δι' ἀτμοπλοῦ.

Τὴν ἠλεκτρικὴν μηχανὴν, ἣν κατ' ἀρχὰς ἀπέδιδον εἰς τὴν ἐπίνοιαν τοῦ Σατανᾶ, τὸν τηλέγραφον τοῦτέστιν, οἱ Σίνοι ἔμποροι θεωροῦσιν ἤδη ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ καί με-

γίστην ποιῶσιν αὐτοῦ χρῆσιν χάριν τῶν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων των καί ἵνα πληροφωρῶνται εἰς ποίας τιμὰς πωλεῖται ἡ μέταξα εἰς Λυὼν ἢ εἰς Λονδίνον καί πόσου τιμᾶται τὸ ὄπιον εἰς τὰς ἀγορὰς Βομβάης καί Καλκούτας.

Βεβαίως μετ' οὐ πολλῶν, μ' ὅλον τὸ πρὸς τὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα καί τὸ πρὸς τοὺς νεκροὺς δφειλόμενον σέβας, θὰ συστηθῶσι σιδηρόδρομοι, οἵτινες θὰ διέρχωνται διὰ τῶν ἀναριθμητῶν τάφων, δι' ὧν εἶναι κεκαλυμμένη ἅπασα ἡ πεδιάς τῆς Κίνας. Οἱ μανδαρῖνοι εἰσὶ κατὰ τοῦ νεωτερισμοῦ τούτου, ὡς ἦσαν καί κατὰ πάσης ἄλλης καινοτομίας, ἣν ἐθεώρουσαν ὀλεθρίαν εἰς τὸν τόπον, ἀλλ' ἥτις, μ' ὅλην τὴν ἀντιπολίτευσιν των, εἰσῆχθη ἐπὶ τέλους. Ὁ μανδαρῖνος ἔχει συμφέρον νά κηρύττηται κατὰ πάσης προόδου· ἔμα ὁ λαὸς ἐκπολιτισθῆ, δὲν θὰ ὑπόκειται πλέον εἰς ἐκείνον τυφλοῖς ὄμμασιν, οὐδὲ θὰ ἦναι ἔρμαιόν του. Διὸ ὁ μανδαρῖνος μετ' ἀκρας χαρᾶς βλέπει τοὺς ξένους, τοὺς ὑπηρετήσαντας τὴν σινικὴν κυβέρνησιν, ἀπερχομένουσιν εἰς τὴν πατρίδα των, καί μυρίας φιλοφροσύνας, ἀπείρους τιμὰς ἀποδίδει αὐτοῖς· ἀσμένως δὲ εἰς πᾶσαν θὰ ὑπεβάλλετο θυσίαν ἵνα ἀποπεμφθῶσιν ἅπαντες οἱ ξένοι οἱ ἐν ὑπηρεσίᾳ τῆς σινικῆς κυβερνήσεως διατελοῦντες καί οἱ τὰ πάντα θέλοντες νά ὑπαγάγωσιν εἰς διατυπώσεις καί ἐξελέγξει. Ἄλλ' ἡ ἐπιθυμία των αὐτῆ δὲν θὰ πραγματοποιηθῆ, ὡς φαίνεται, ἡ δὲ Σινικὴ ἀναμφιβόλως βαίνει πρὸς τὴν πρόδον.

Οἱ Σίνοι πρὸ πάντων εἰσὶν ἔμποροι· ἰσχυρώτατον δὲ ἐλατήριον αὐτῶν εἶναι τὸ συμφέρον. Κυρίως πωλοῦσι τέτιον, μέταξαν καί ἄλλα τινὰ ἐμπορεύματα. Ὁ χωρικὸς τῶν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένων μερῶν, ὁ μηδέποτε ἰδὼν Εὐρωπαῖον, ἠξέυρει ἤδη ὅτι μόνον ἔνεκεν τῆς ἐξαγωγῆς, ἣν ἐνεργοῦσιν οἱ Εὐρωπαῖοι, τὰ ἐμπορεύματά του ἐτιμήθησαν, ὁ δὲ κάτοικος τῶν ὄχθων τοῦ Γιαγκ-τσέ, ὁ τρέμων εἰσέτι δσάκις ἐνθυμηθῆ τοὺς ἐπαναστάτας, ὁμολογεῖ ὅτι μόνον χάρις εἰς τὴν ἐνοπλον ἐπέμβασιν τῶν Εὐρωπαίων οἱ ἀντάρται κατετροπήθησαν καί οὕτως ἐδυνήθη νά καλ-

λιεργῆσῃ αὐθις τὰς πλουσίας πεδιάδας τοῦ Ναγκίν καί τοῦ Τσοῦ, αἵτινες εἶχον μεταβληθῆ εἰς ἐρήμους. Τὰ ἀγαθὰ ὅμως πάντα τοῦ πολιτισμοῦ ἐκτιμᾶ ἰδίως ὁ κάτοικος τῆς Καντῶνος, ὅστις ἐκαρπώθη καί καρποῦται τὴν μεγαλητέραν ὠφέλειαν· γνωστὸν δὲ ὅτι ἐκ τῆς Καντῶνος ἀπιπλέουσιν οἱ πολυάριθμοι μετανάσται οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὰ χρυσορυχεῖα τῆς Καλιφορνίας, εἰς τὰς ζαχαροφυτεῖας τῶν Ἀντιλλῶν, τῆς Ἰάβας καί πολλῶν ἄλλων μερῶν.

Π. Α.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ.

Γνωστὸν ὅτι ὁ Στάνλε, ὁ εὐρὼν τὸν διάσημον Λιθιγιστῶνα, εἶχε διαταχθῆ ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ *Κήρυκος τῆς Νέας Ὑόρκης* καί τοῦ *Ἡμερησίου Τηλεγράφου*, ἐφημερίδος τοῦ Λονδίνου, ἵν' ἀπέλθῃ καί αὐθις εἰς τὴν κεντρικὴν Ἀφρικὴν πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ σκοποῦ τοῦ Σπῆκ, τοῦ Γράντ καί τοῦ Λιθιγιστῶνος, τὴν ἀνακάλυψιν δηλ. τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου.

Ὁ *Ἡμερησῖος Τηλέγραφος* πρὸ μικροῦ ἔλαβε δύο ἐπιστολάς τοῦ γενναίου περιηγητοῦ. Ἡ πρώτη ἐγρᾶφη εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης *Βικτωρίας Νουάρζης*, ἢ, ὅπως τὴν λέγει ὁ Κ. Στάνλε, κατὰ τὴν προφορὰν τῶν ἐγχωρίων, *Νιγιάρζα*· φέρει δὲ ἡ ἐπιστολὴ ἡμερομηνίαν 17 Μαρτίου, τοῦτέστιν ἐγρᾶφη δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξιν του. Ἡ τελευταία γνωστὴ ἐπιστολὴ τοῦ Στάνλε ἔχρονολογεῖτο ἐκ Μπουαπόας (*Mpwapwa*), τόπου κειμένου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Οὐανουαμπέ. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκδρομὴ τοῦ διαστήμου ἤδη περιηγητοῦ ἐτράπη ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ καί διήλθε διὰ τῆς τῶς ἀγνώστου χώρας Οὐγόγο· ὤφειλε δὲ νά διαβῆ ἱκανὰ ἔλη κεκαλυμμένα ἀπὸ βύρλα. Συγκινητικὴ λίαν εἶναι ἡ ἔκθεσις τοῦ Κ. Στάνλε περὶ τῶν βασάνων ἃς ὑπέστη ἡ ἐκδρομὴ, ἥτις ἠναγκάζετο νά ὀδοιπορῆ ὑπὸ ἥλιον φλογερὸν καί νά κατατρήχεται δεινῶς

ὑπὸ πυρετῶν καὶ δυσεντερίας, εἰς τὰ φυσικά δὲ προσκόμματα προσετέθησαν ὁ λιμός, ἡ ἀπιστία τῶν ὀδηγῶν καὶ συγχρόνως ἡ δυσπιστία ἢ ἡ φανερά ἐχθροπραξία τῶν ἐγγυρῶν φυλῶν—δεινὰ ἄτινα πολλάκις παρ' ὀλίγον ν' ἀποβῶσιν ὀλέθρια εἰς τὸν περιηγητὴν καὶ τὴν συνοδίαν του. Ἡ ἐκδρομὴ, ἐγκαταλειφθεῖσα ὑπὸ τῶν ὀδηγῶν τῆς, ἀπεπλανήθη εἰς ἐλώδεις ἐρήμους, εἰς δάση ἀκακιῶν ἢ εὐφορβίων, δι' ὧν ἦν ἠναγκασμένη νὰ διέλθῃ ἀναρριχωμένη ἢ ποιούσα χρῆσιν τῆς μαχαίρας. Προσεβλήθη δὲ ὑπὸ τῆς φυλῆς τῶν Οὐατουρού, οἵτινες ἤθελον νὰ ληστεύσωσι τὸν περιηγητὴν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν, ἀλλ' οἱ λησταὶ μετὰ σφοδρὰν καὶ αἰματηρὰν πάλην ἀπεκρούσθησαν. Οἱ περὶ τὸν Στάνλε ἔκαυσαν πολλὰ χωρία τῶν καὶ διήρπασαν τὰ ποίμνιά των' ἀλλ' ὁ περιηγητὴς ἀπέβαλεν 21 ἐκ τῶν μαύρων ὀπλιτῶν του. Οἱ ὀλίγοι τοῦ Εὐρωπαίου, καὶ τοὶ καταβεβλημένοι ὑπὸ τοῦ καμάτου καὶ τῶν κινδύνων, μεγίστην ἔδειξαν γενναϊότητα καὶ εὐστάθειαν, καρτερικῶς τὰ πάντα ὑπομένοντες· οἱ μαῦροι ὅμως καὶ οἱ ἐκ Ζανζιβάρης ληφθέντες ὑπὲρταί εἰδεκατίσθησαν ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τῶν ἀσθενειῶν. Ὅτε ὁ Στάνλε, κατὰ τὴν ἀφιξίν του εἰς τὴν λίμνην Νυάνζης, ἠρίθμησε τοὺς ἀνθρώπους του, εὗρεν ὅτι ἐκ τῶν 300 ἀνδρῶν, οὗς ὠδήγει ἐκ τῶν παραλίων, εἶχον ἀπολειφθῆ 156 ἔνοπλοι μαῦροι καὶ 3 λευκοί. Ἐκ τῶν Ἄγγλων συνοδοιπόρων τοῦ ὁ Στάνλε ἀπώλεσε κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν πρῶτον τὸν Ἐδουαρ Πηκόκ καὶ ἔπειτα τὸν Φρεδερίκ Μπάκερ, ἀποβιάσαντα ἅμα τῇ ἀφίξει εἰς τὴν λίμνην.

Τῆς πρώτης ταύτης ἐπιστολῆς παραθέτομεν τὴν ἐπομένην περίληψιν·

«Ἄφου, λέγει ὁ περιηγητὴς, ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τῆς Μπουαπούας, ὑπέστημεν σκληρὰς δοκιμασίας. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν διαφόρων φυλῶν, ὡς συνήθως πράττουσιν, ἀπεγύμνουσιν ἡμᾶς καὶ ἀπέλυον ἅμα ἐδίδομεν λύτρα· εἰς τινὰ ὅμως μέρη ἀπηντήσαμεν καὶ φυλάς, αἵτινες ἐφέροντο πρὸς ἡμᾶς φιλικώτατα.

«Ἐνίοτε, ἀφου διερχόμεθα διὰ μακρῶν

καὶ ἀγόνων πεδιάδων, ἐν αἷς τὰ τρόφιμα ἐσπάνιζον, ἀφικνούμεθα εἰς μέρη ὄρεινά, ἐν οἷς ἀφθόνους εὐρίσκουμεν τροφὰς καὶ ὧν οἱ ἀρχηγοὶ καὶ οἱ κάτοικοι ἐδείκνυον πρὸς ἡμᾶς φιλίαν· ὠφείλομεν ὅμως νὰ διερχώμεθα καὶ διὰ μερῶν σπαρασσομένων ὑπὸ πολέμων ἢ ἐμπορουμένων ὑπὸ αἰσθημάτων φιλοπολέμων· Ἄπηντήσαμεν δὲ λαοὺς προδοτικούς καὶ ἐχθρικῶς διακειμένους καὶ εἰσήλθομεν εἰς τόπους ὑποκειμένους εἰς τοὺς πρὸς βορρᾶν οἰκοῦντας θηριώδεις Βαχμάθους καὶ τοὺς ἐπίσης θηριώδεις Βαχεμπῆ, κατοικοῦντας πρὸς νότον. Τέλος ἐμαστιζόμεθα ἀδιαλείπτως ὑπὸ βροχῶν βραγδαϊοτάτων.

«Οἱ ἀκολουθοῦντές με ἐφαίνοντο ὅλως καταβεβλημένοι· τινὲς ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ καμάτου καὶ τῆς πείνης, ἄλλοι ἔμενον καθ' ὅδον ἀσθενεῖς καὶ πολλοὶ ἐλειποτάκτου. Εἰς μάτην ἀπέβαινον πᾶσα περὶ ἀμοιβῆς ὑπόσχεσις, οἱ γλυκεῖς τρόποι, αἱ ἀπειλαὶ, αἱ τιμωρίαι, ἢ δ' ἐκδρομὴ ἐφαίνετο ὅτι ἔμελλε νὰ ἀποτύχῃ. Μόνοι οἱ λευκοί, καὶ τοὶ ἐστρατολογήθησαν ἐκ τῆς κατωτέρας τάξεως τῶν Ἄγγλων, θαρραλέως καὶ δυνατὸν εἶπεν ἠρωϊκῶς ἐξετέλεσαν τὴν ἀποστολὴν των. Πυρέσσοντες καὶ ὑπὸ τῆς δυσεντερίας πάσχοντες, προσβαλλόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν ἐντοπιῶν καὶ ὀφείλοντες νὰ διανύσωσι μακρὰς ἀποστάσεις ὑπὸ τὰς κατακλυσμαίας τοῦ Ἰσημερινοῦ βροχᾶς, ἀπεδείχθησαν ἄνδρες εὐγενεῖς, γενναῖοι, θαρραλεοί, τολμηροὶ καὶ ἀληθεῖς Χριστιανοί.

«Ὅτω κακῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἡ ἐκδρομὴ ἀφίκετο τὴν 31 Δεκεμβρίου 1874 ἔ. ν. μέχρι τῶν δυτικῶν ὄριων τοῦ Οὐγγόγου καὶ ἐκείθεν ἐτράπη κατ' εὐθείαν πρὸς βορρᾶν. . . Μετὰ διήμερον ὁδοιπορίαν ἐφθάσεν ἐπὶ τῶν συνόρων τῆς Οὐζαβάδας, χώρας περιφθίμου διὰ τοὺς ἐλέφαντάς τῆς· ἐκεῖ ἐλειποτάκτησαν οἱ ἐξ Οὐγγόγου προσληφθέντες ὀδηγοί, ἄλλοι δὲ ληφθέντες πρὸς ἀντικατάστασιν των ἐγένοντο ἀφανεῖς μετὰ ὁδοιπορίαν μιᾶς ἡμέρας, καὶ πρῶτον τινὰ ἢ συνοδία εὐρέθη ἐπὶ τῶν ἄκρων εὐρείας ἐρήμου, ὅπου οὐδὲν ἄλλο μέσον παρὰ τὴν πυξίδα εἶχον ὅπως διευθυνθῶσιν εἰς λαβυ-

ρινθώδη μέρη, κεχαραγμένα ὑπὸ τῶν ἰχνῶν τῶν ἐλεφάντων καὶ τῶν ῥινοκέρων καὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ πυκνῶν δασῶν ἀκακιῶν καὶ εὐφορβίων.

«Ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας καθ' ἃς οὐδεμίαν ἀπηντήσαμεν σταγόνα ὕδατος, περιεπλανώμεθα διὰ τῶν ἐρήμων ἐκείνων ἀφίνοντες καθ' ὅδον τοὺς μὴ δυναμένους ν' ἀνθῆξωσιν εἰς τὸν κάματον, τὴν δίψαν καὶ τὴν πείναν.

«Κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἀφικόμεθα εἰς μικρὸν χωρίον, Οὐριβέρην καλούμενον. Ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ συνέκειτο τὸ ὅλον ἐκ τεσσάρων μαύρων μετὰ τῶν τέκνων των. Οὐδὲν πρὸς διατροφὴν ἐδυνήθημεν νὰ πορισθῶμεν ἐξ αὐτοῦ, ἐπειδὴ δ' ὑπ' ἐσχάτης ἐπιεζόμεθα ἀνάγκης, ἔστειλα 20 ἐκ τῶν τολμηροτέρων ἀνδρῶν εἰς Σοῦναν, ἀπέχουσαν 20 μίλλια πρὸς τὰ νοτιοδυτικά τῆς Οὐβερίθης, ἵνα ἀγοράσωσι τρόφιμα.

«Ἐως οὐ ἐπιστρέψωσιν οἱ ἄνδρες οὗτοι, ἠρεύνων τὰ δάση, κυνηγῶν τρόπον τινὰ· εἰς μάτην ὅμως· εἰς δὲ τὸ σπήλαιον λέοντος εὗρον δύο λεοντιδεῖς οἷς ἐφόνευσα ὅπως φυλάξω τὴν δορὰν των. . . Μετὰ 48 ὥρας τουφεκισμοὶ ἀνήγγειλάν μοι τὴν εὐφρόσυνον εἰδήσιν ὅτι οἱ παρ' ἐμοῦ σταλέντες ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ! Οἱ ὑπ' ἐμὲ, ἀφου ἐζωογονήθησαν ἐκ τῶν τροφίμων, ἐζήτησαν ἐπιμόνωσι ἵνα προβῶμεν εἰς τὰ πρόσω, ὅπερ καὶ ἐγένετο. . . Τὴν ἐπιούσαν ἐφθάσαμεν εἰς Σοῦναν, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Οὐρίμης, διανύσαντες εἴκοσι μίλλια ὑπὸ καυστικώτατον ἥλιον· ἀπηντήσαμεν δὲ λαὸν ἀξιοσημείωτον διὰ τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν συμπεριφορὰν του. Οὐτε οἱ ἄνδρες, οὐτε οἱ παῖδες ἔφερον ἐπένδυμά τι ἢ δέρμα ζώου· τῶν δὲ γυναικῶν μόνον αἱ ἔγκυοι ἔφερον δέρμα αἰγός.»

«Ὁ λαὸς ἐκεῖνος, καὶ τοὶ ὠραῖοι, παρῆχεν ἡμῖν, λέγει ὁ Κ. Στάνλε, ὑποψίας τινὰς· μόλις δὲ μετὰ πολλὰ ἐδόθη ἡμῖν ὑπὸ τῶν γεροντοτέρων ἢ ἄδεια νὰ διέλθωμεν διὰ τῆς χώρας. . . Τὴν 21 Ἰανουαρίου ἐφθάσαμεν εἰς Οὐρίρην, ὅπου αἱ περὶ καλῆς ὑποδοχῆς προσδοκίαι ἡμῶν ἐψεύσθησαν.»

Τὸ χωρίον, περὶ ὃ ἐσκήνωσαν, ἔκειτο ἐν τῷ κοιλάδος κατοικουμένης ὑπὸ 2—3 χι-

λιάδων ψυχῶν· μετὰ πολλὰς δὲ προσπαθείας ὁ περιηγητὴς κατώρθωσε νὰ λάβῃ γάλα, ὡς καὶ ὄρνιθας, δοὺς εἰς ἀντάλλαγμα ὑφάσματα. Τὴν ἐπιούσαν προσήλθε παρὰ τῷ περιηγητῇ ὁ μάγος διδάσκαλος, πρὸς ὃν οἱ κάτοικοι μέγα τρέφουσι σέβας· οὗτος δὲ προσέφερε βουὴν ἰσχνὴν καὶ ἔλαβε δῶρα ὑφάσματα καὶ ὑέλους, ὡς καὶ τοῦ ζώου τὴν καρδίαν, ἣν ἀπῆτησε. Πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν υἱὸν τοῦ μάγου ἐδόθησαν διάφορα ἐπίσης δῶρα· τὴν ἀκόλουθον ὅμως ὁ μάγος ἤλθε καὶ πάλιν εἰς τὴν σκηνὴν καὶ ἐζήτησεν ὑέλους πρὸς ἰδίαν του χρῆσιν, οὗς καὶ ἔλαβεν, ἀναχωρήσας εὐχαριστημένος, κατὰ τὸ φαινόμενον.

Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Κ. Στάνλε φέρει χρονολογίαν 15 Μαΐου ἐξ Οὐζουκάμας. Ὁ περιηγητὴς, ἐνῶ ἐπορεύετο εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Βικτωρίας Νυάνζης, ἔστη πρὸ τῶν ὠραίων χωρῶν Σίμα καὶ Μαγκουῦ, κυβερνωμένων ὑπὸ ἀνεξαρτήτων ἀρχηγῶν καὶ κειμένων εἰς τὸν ὄρεινὸν καὶ ὀλίγον κατοικημένον τόπον τῆς Μαγάνζας, ὅπου συναντῶνται οἱ κυνηγοὶ τῶν ἐλεφάντων. Ἀκολούθως εἶδε τὴν χώραν τῶν Οὐβερεκεδῆ, κατοικουμένην ὑπὸ λαοῦ προθυμοποιουμένου νὰ ληστεύῃ τοὺς ξένους, οἵτινες ἤθελον τολμήσει νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ. Μακρύτερον ἀπῆντησε τὰς κοιλάδας τοῦ Σαχοῦ, τῆς Οὐράμπας καὶ τοῦ Οὐρουρῆ, αἵτινες εἰσὶν ἐπίσης ἄφοροι ὄσον καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ. Ἐξακολουθῶν πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν ἀνεκάλυψε χώραν εὐφορώτατην, ἔχουσαν καὶ ποίμνια καὶ ἐλέφαντας· κείτῃ δὲ αὐτῇ πρὸ τῆς χώρας τῶν Οὐακερέβης, λαοῦ ἐμπορικοῦ καὶ δραστηρίου, οὗ ὁ βασιλεὺς, καλούμενος Λουκογγέχ, εἶναι ἀξιώρατος. Ἡ χώρα τῶν Οὐρουρῆ, ὅπου ὁ περιηγητὴς ἀφίκετο κατόπιν, εἶναι ἀξιοσημείωτος διὰ τὰ πλούσια ποίμνιά τῆς καὶ τὸ εὐφορον τῆς γῆς· χωρίζεται δὲ ὑπὸ τοῦ δασώδους μέρους τοῦ Οὐρουρῆ, τῆς Οὐγκεγέγια, τῆς χώρας δηλ. περὶ ἧς τόσοι μῦθοι λέγονται καὶ τόσα θαυμάσια ἀκούονται, τῆς γῆς τῆς Ἐπαγγελίας τῶν θηρευτῶν τοῦ

ἐλεφαντόδοντας και τοῦ φυτωρίου τῶν δουλεμπόρων.

Κατόπιν διηγείται ὁ περιηγητὴς μετὰ πολυαριθμῶν λεπτομερειῶν τὰς συναντήσεις του ἐν τῇ λίμνῃ και ἐν ταῖς ὄχθαις αὐτῆς πρὸς ἵπποποτάμους και κροκοδείλους, πρὸς δὲ και λέοντας, οὓς ἐφρόντισε νὰ μὴ πλησιάσῃ πολὺ. Εἰσέτι περιπλέει μετὰ τῆς λέμβου του (διότι φθὰς εἰς τὴν λίμνην συνήρμωσεν ἦν ἔφερε λέμβον), συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν πιστῶν διατελεσάντων αὐτῶ, τὰς ὄχθας τῆς χώρας, ἥτις, ὡς ἀργότερον ἔμαθεν, εἶναι ἡ Μαχάτα· ἔστι δὲ πενήκοντα μέτρα ἀπὸ τῆς ὄχθης και ἐκεῖ εἶδον αὐτὸν ἐξ ἰθαγενεῖς, οἵτινες ἔσπευσαν εἰς τινὰ κρημνὸν και τῷ ἐγνωστοποίησαν τῆς χώρας τὸ ὄνομα, ἀλλ' ἠρνήθησαν νὰ τῷ εἰπωσι περισσότερα, ἐκτὸς ἂν συγκατένευε νὰ παραιθῆ εἰς τὴν ξηράν. Ὁ Κ. Στάνλε ἦν ἔτοιμος νὰ πράξῃ οὕτως, ἀλλ' ὄφειλε νὰ μεταβάλλῃ γνώμην, ἅμα εἶδε προσερχομένους πολλοὺς λογχοφόρους. Ἐπράξε δὲ κάλλιστα, διότι οἱ ἡμιάγριοι ἅμα εἶδον ὅτι ὁ ξένος προσέθετο ν' ἀπομακρυνθῆ και αὐθις, ἔδραξαν τὰς λόγχας των. Ἡ λέμβος ἀπέπλευσε πλησίστιος και οἱ ἰθαγενεῖς ἠκολούθησαν τὴν ὄχθην, περιμένοντες αὐτὸν εἰς διάφορα μέρη, ὅπου ἤλπιζον ὅτι ἤθελε πλησιάσει ἡ λέμβος· ἀλλ' ἐπεληούσης τῆς νυκτὸς, ἔκριναν περιττὸν νὰ καταδιώξωσιν ἐπὶ πλῆον τοὺς ξένους, οἵτινες ἐπὶ μᾶλλον και μᾶλλον ἀπεμακρόνοντο τῆς ὄχθης.

Εἰς Βουβάνδα ὁ Κ. Στάνλε συνωμίλησεν ἐκ νέου μετὸς ἰθαγενεῖς, οἵτινες ἐφάνησαν καλοὶ και προσέφεραν νὰ τῷ παραχωρήσωσιν εἰς εὐθνήν τιμὴν τροφίμα, ὧν ἤρχισε νὰ συναισθάνηται τὴν ἀνάγκην.

Ἐπανερχόμενος εἰς τὴν πρώτην ἐπιστολήν του ὁ Κ. Στάνλε διηγείται ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἀφ' ἧς ἔγραψεν ἐκείνην, εἶχε συμφωνήσει μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγάνδης ἵνα τῷ χορηγήσῃ οὗτος τριάκοντα μονόξυλα και 500 ἀνθρώπους διὰ νὰ μεταβῆ μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἀπὸ Οὐζακάμας εἰς τὸν ποταμὸν Κατόγκα. Ὁ Κ. Στάνλε ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ ὄρμου τοῦ Μούρτσισον τὴν 5)17

Ἀπριλίου ἐπιστρέφων εἰς τὸ στρατόπεδόν του, ὅθεν ἀπουσίασεν ἐπὶ πενήκοντα ἡμέρας. Κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο εἶχεν ἐξερευνήσει τὰς ὄχθας τῆς Βικτωρίας Νυάνζης. Ὁ Κ. Στάνλε ἀπέειχε τῆς παραλίας 200 λεύγας περιῖπου, ὄφειλε δὲ νὰ διανύσῃ χιλίας ἀκόμη. Ἠλπίζεν ὁ ἀνὴρ ν' ἀνακαλύψῃ πολλὰ θαυμάσια και νὰ διασαφηνίσῃ πολλὰ μυστήρια.

Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἡμερησίου Τηλεγράφου και πρὸς τὴν γεωγραφικὴν ἐταιρείαν τοῦ Λονδίνου ὁ Κ. Στάνλε ἔπεμψεν ἀξιολόγους γεωγραφικοὺς χάρτας τῶν μερῶν ἅτινα διέτρεξεν.

Ἐν Καίρω εἶχον ληφθῆ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν στρατιωτικῶν τηλεγραφήματα ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς, περιηγουμένης τὰ ἐνδόματα τῆς Αἰγύπτου και διδούσης πληροφορίας τινὰς περὶ τοῦ Ἀμερικανοῦ περιηγητοῦ. Τὰ τηλεγραφήματα ταῦτα φέρουσιν ἡμερομηνίαν 13(25) Ὀκτωβρίου και ἐν συνόψει σημειοῦσι τὰ ἐπόμενα·

Ὁ Κ. Στάνλε διηυρέυνησε τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τῆς λίμνης και ἐσεδιογράφησε τὸν χάρτην· εἶδε δὲ πρὸς ἀνατολὰς μέγιστον ποταμὸν, τὸν Θεμίβάτιν. Κατὰ τὰς ἐξερευνήσεις του δὲν ἀπῆντησε τὴν λίμνην Βάχρ Γκὸ (Βασίγκαν), ἧς μνεῖαν ἐποίησαντο οἱ λοχαγοὶ Σπῆκ και Γράντ. Ὁ Κ. Στάνλε διαβεβαίωσεν ὅτι ἡ λίμνη Βικτωρία εἶναι ἀπέραντος και ἔχει πλείστας νήσους και ὅτι ἡ χώρα Ἀκουά (Βερεβέ) εἶναι νῆσος. Ἡ λίμνη δὲν ἐκτείνεται τόσο πρὸς ἀνατολὰς, ὅσον ὁ Γράντ ὑπελόγησεν. Αἱ λέμβοι ἄς τῷ παρεχώρησεν ὁ βασιλεὺς Μτέστας, ὅπως δι' αὐτῶν μεταφέρῃ τοὺς ἀνθρώπους του, ἐλειποτάκτησαν ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ.

« Ἀργότερον, λέγουσι τὰ τηλεγραφήματα, ἐλάβομεν εἰδήσεις του, καθ' ἃς ἔφθασεν εἰς Οὐζουκούμα, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἀγνοοῦμεν ποῦ εὕρεσκειται. » 1. Ο.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.—Ἐν τῇ σελίδι 421, στήλῃ 2, στίχῳ 14, ἀντὶ ἐλάτται, ὡς κατὰ παραδρομὴν ἐτυπώθη, ἀνάγνωθι ἐλάτται.